

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
—ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837—

Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΩΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΦΥΛΕΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ: BLACK LIVES MATTER

ΙΩΑΝΝΑ ΤΑΠΕ

AM: 9983201700120

*Πτυχιακή εργασία που κατατίθεται ως μέρος των απαιτήσεων του Προγράμματος
Προπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης*

ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ, 2021

Επιβλέπων : Δημήτρης Γκούσκος, Επικ. Καθηγητής ΤΕΜΜΕ ΕΚΠΑ

ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ:

Το ζήτημα που απασχόλησε την παρούσα εργασία, ήταν η προσφορά της ψηφιακής επικοινωνίας και πιο συγκεκριμένα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στο πεδίο της φυλετικής δικαιοσύνης. Η εργασία επικεντρώθηκε στον πως αναδύθηκε το κίνημα Black Lives Matter από τα νέα ψηφιακά μέσα, από το πρώτο hashtag το 2013, μετά την αθώωση του George Zimmerman για τη δολοφονία του νεαρού Αφροαμερικανού Trayvon Martin, έως την εθνική του εξάπλωση το 2014, με τις δολοφονίες του Michael Brown και του Eric Garner και τα επεισόδια στο Ferguson και τέλος την παγκόσμια διάδοση του το 2020, μετά τη δολοφονία του George Floyd. Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε έρευνα, αρχικά μέσω ερωτηματολογίων, για να γίνει μια συνολική αποτίμηση της γεωγραφικής εξάπλωσης του μηνύματος του Black Lives Matter στην Ελλάδα, αλλά και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, με τα οποία επιτεύχθηκε (ή όχι) αυτή. Στο δεύτερο μέρος διεξήχθη έρευνα μέσω συνεντεύξεων που λήφθηκαν από Αφροέλληνες για να εξεταστεί αν υπάρχει η ανάγκη δημιουργίας παρόμοιου κινήματος ή δράσης στη χώρα μας. Στο τέλος της εργασίας παρατίθενται τα συμπεράσματα της έρευνας.

Λέξεις Κλειδιά: Επικοινωνία, Racial Justice, Black Lives Matter, ΗΠΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ:

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέπων καθηγητή, κύριο Δημήτρη Γκούσκο, για όλη τη βοήθεια και την καθοδήγηση στο διάστημα δημιουργίας της εργασίας, αλλά και την οικογένεια και τους φίλους μου για την ψυχολογική στήριξη που μου πρόσφεραν. Ακόμα περισσότερο, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλα τα άτομα που ανταποκρίθηκαν και απάντησαν το ερωτηματολόγιο της έρευνας, αλλά και τα άτομα που μοιράστηκαν μαζί μου το χρόνο τους, για την πραγμάτωση των συνεντεύξεων, διότι δίχως αυτούς δε θα μπορούσε να υλοποιηθεί η παρούσα εργασία.

Περιεχόμενα:

ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ:	2
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ:	2
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ:	5
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ:	5
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ:	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ:	6
ΜΕΡΟΣ Α'	7
1° ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Ο ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΟΣ ΡΑΤΙΣΜΟΣ ΣΤΙΣ ΗΠΑ	7
1.1 Το καθεστώς της δουλείας	7
1.2 Η Νομοθεσία Jim Crow	8
1.3 Martin Luther King JR: Η μάχη για τα ανθρωπινά δικαιώματα	9
2° ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η ΓΕΝΕΣΗ ΤΗΣ ΙΔΕΑΣ ΤΟΥ BLACK LIVES MATTER	10
2.1 Οι Μαύροι Πάνθηρες	10
2.2 Η ανάδυση του κινήματος Black Lives Matter	11
3° ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΣΤΟΝ ΨΗΦΙΑΚΟ ΧΩΡΟ	14
3.1 Η δημιουργία του κινήματος	14
3.2 #FERGUSON: Η Ψηφιακή Επανάσταση	15
3.3 Το BLACK LIVES MATTER από το Ferguson ως σήμερα	16
4° ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΟ HASHTAG	19
4.1 Η δύναμη του Hashtag	19
4.2 Trending hashtag ή κοινωνικό Κίνημα;	21
ΜΕΡΟΣ Β'	23
5° ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	23
5.1 Μεθοδολογία έρευνας	23
5.2 Είδος της έρευνας	23
5.3 Συλλογή κι ανάλυση δεδομένων	24
5.4 Η δομή του ερωτηματολογίου	24
5.5 Στατιστικά του δείγματος της έρευνας	24
5.6 Συμπεράσματα	32
5.7 NETFLIX: Η δύναμη της εικόνας	33
6° ΚΕΦΑΛΑΙΟ : ΟΙ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ	35
6.1 Μεθοδολογία έρευνας	35

6.2 Είδος της έρευνας	35
6.3 Συλλογή και ανάλυση δεδομένων	36
6.4 Εργαλεία συλλογής δεδομένων για την ανάγκη της ερευνάς	37
6.5 Το δείγμα της έρευνας	37
6.6 Διεξαγωγή της έρευνας	37
6.7 Περιορισμοί έρευνας	38
6.8 Τα αποτελέσματα της έρευνας	38
6.9 Συμπεράσματα	42
ΜΕΡΟΣ Γ'	44
ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:	44
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ:	45
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ:	47
ΓΛΩΣΣΑΡΙ:	48
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:	48

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ:

Εικόνα 1 Εισαγωγή Ερωτηματολογίου.....	49
Εικόνα 2 Ερώτηση 1,2,3	50
Εικόνα 3 Ερώτηση 4,5,6	51
Εικόνα 4 Ερώτηση 7,8,9	52
Εικόνα 5 Ερώτηση 10,11,12	53
Εικόνα 6 Ερώτηση 13	53
Εικόνα 7 Δείγμα Πίνακα Excel.....	57

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ:

Γράφημα 1 Το φύλο των ερωτηθέντων	25
Γράφημα 2 Η ηλικιακή ομάδα των ερωτηθέντων.....	25
Γράφημα 3 Το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων.....	26
Γράφημα 4 Γνώση ύπαρξης φυλετικών διακρίσεων στην Αμερική.....	26
Γράφημα 5 Γνώση περιστατικών αστυνομικής βίας στην Αμερική	27
Γράφημα 6 Γνώση ύπαρξης του κινήματος Black Lives Matter	27
Γράφημα 7 Γνώση γύρω από τη δράση του κινήματος	28
Γράφημα 8 Τα μέσα από τα οποία ενημερώθηκε για το κίνημα το κοινό	28
Γράφημα 9 Λίστα ονομάτων που συνδέονται με το κίνημα.....	29
Γράφημα 10 Ποσοστό παρακολούθησης σειράς When they see us	30
Γράφημα 11 Ποσοστό που ερεύνησε και πέρα από τη σειρά.....	30
Γράφημα 12 Ποσοστό παρακολούθησης ντοκιμαντέρ 13th	31
Γράφημα 13 Ποσοστό που ερεύνησε και πέρα από το ντοκιμαντέρ	31

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ:

Πίνακας 1 Hashtag κινήματων και περιεχόμενο.....	6
Πίνακας 1 Κινήματα που γεννήθηκαν από τα ΜΚΔ.....	19
Πίνακας 2 Λίστα λογαριασμών κοινοτήτων με δημοσιεύσεις κατά την αστυνομική βία.....	21

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:

Με τα νέα τεχνολογικά μέσα και την πληροφοριακή επανάσταση, την οποία βιώνουμε, έχουν ανοίξει νέα πεδία στον τομέα της επικοινωνίας, που έχουν οδηγήσει σε μία συνολική αναδιαμόρφωση της κοινωνίας. Η προχωρημένη διασυνδεσιμότητα και η εκτεταμένη χρήση των κοινωνικών μέσων δικτύωσης, έχουν συντελέσει αναπόσπαστο κομμάτι της νέας αυτής πραγματικότητας. Ένα από τα πεδία που έχουν πλέον ανθίσει με τα σύγχρονα ψηφιακά εργαλεία, είναι ο διαδικτυακός ακτιβισμός. Τα διάφορα hashtag που χρησιμοποιούνται, στα πλαίσια του ψηφιακού ακτιβισμού, για την προώθηση των κινημάτων, που αποζητούν την κοινωνική αλλαγή, κατέχουν τον σημαντικότερο ρόλο στην συνολική δράση. Τα hashtag συνδέουν όλους τους ανθρώπους ανά τον κόσμο, που υπηρετούν ένα κοινό σκοπό, αυξάνουν τη δύναμη της «φωνής» τους και τους βοηθάει να συντονίζουν τη δράση τους και να οργανώνουν μαζικές κινητοποιήσεις. Στον παρακάτω πίνακα αναφέρονται κάποια παραδείγματα τέτοιων hashtag, καθώς και το ζήτημα που πραγματεύονται:

Πίνακας 1 Hashtag κινημάτων και περιεχόμενο

#BlackLivesMatter	Φυλετικές διακρίσεις
#MeToo	Ισότητα των φύλων
#FridaysForFuture	Κλιματική αλλαγή

Στην εργασία αυτή επιλέχθηκε να αναλυθεί σε βάθος το πρώτο παράδειγμα: το κίνημα Black Lives Matter. Σκοπός της παρούσας πτυχιακής είναι να πραγματοποιηθεί μια ιστορική αναδρομή του κινήματος, αναφορικά με τη δημιουργία και εξάπλωση του από το διαδίκτυο, σε μια προσπάθεια μελέτης αυτού του μοντέλου ψηφιακού ακτιβισμού και αξιολόγησης του σε επιτυχές ή όχι. Για να γίνει η αξιολόγηση του μοντέλου αυτού, πραγματοποιήθηκε μία έρευνα με πολυάριθμο δείγμα, για να διεξαχθεί τελικά το συμπέρασμα, αν το κίνημα Black Lives Matter έχει καταφέρει να εντάξει στη σφαίρα επιρροής του, την Ελλάδα, μια χώρα με τελείως διαφορετική κουλτούρα και τεράστια γεωγραφική απόσταση. Δευτερευόντως, τέθηκε ένα ακόμη ζήτημα στην εργασία, για το αν οι φυλετικές διακρίσεις και οι ρατσιστικές συμπεριφορές αποτελούν μείζον πρόβλημα και για την ελληνική κοινωνία κι επομένως υπάρχει η ανάγκη δημιουργίας μια παρόμοιας διαδικτυακής δράσης με σκοπό να διορθώσει τα κακώς κείμενα. Για να απαντηθεί το ερώτημα αυτό, πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις με Αφροέλληνες, ώστε να σχηματιστεί μια πιο αντικειμενική εικόνα.

ΜΕΡΟΣ Α΄

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Ο ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΟΣ ΡΑΤΙΣΜΟΣ ΣΤΙΣ ΗΠΑ

1.1 Το καθεστώς της δουλείας

Το σκοτεινό κεφάλαιο της αμερικανικής ιστορίας, αναφορικά με το δουλεμπόριο ανθρώπων που ανήκαν στην λεγόμενη «μαύρη φυλή», ξεκινάει επίσημα τον 17^ο αιώνα. Το 1619, στο Jamestown της Virginia, ένα ολλανδικό πλοίο προχώρησε σε εμπορική συναλλαγή είκοσι περίπου Αφρικανών αιχμάλωτων από την περιοχή της Ανγκόρας, έναντι διάφορων αγαθών. Η ημερομηνία αυτή θεωρείται το σημείο καμπής στην ανθρώπινη επίγεια περιπέτεια που ακολούθησε, αν και φημολογείται ότι οι πρώτοι σκλάβοι στις ΗΠΑ κατέφθασαν ανεπίσημα τετρακόσια χρόνια πριν από αυτή.

Το δουλικό φάνηκε ιδιαίτερα χρήσιμο στην καλλιέργεια της γης, λύνοντας σημαντικά οικονομικά προβλήματα της εποχής κι ως εκ τούτου οι Αφρικανοί ανακηρύχθηκαν, δια νόμου πλέον, «δούλοι εφάπαξ», ζώντας σε άθλιες και μη βιώσιμες συνθήκες, με ανύπαρκτα δικαιώματα, λιγότερα και από αυτά των ζώων, ενώ τους χαρακτήριζαν, περιφρονώντας τους, ως «νέγρους». Τα επόμενα χρόνια, στις ΗΠΑ και κυρίως στο Νότιο τμήμα όπου υπήρχαν οι ισπανικές και πορτογαλικές αποικίες, έγιναν αναρίθμητες εισροές δούλων.

Τον 18^ο αιώνα έγινε ένα πρώτο βήμα στην κατάργηση της δουλείας. Το 1778 απαιτήθηκε, με συνταγματική απόφαση, η απελευθέρωση των σκλάβων στα επόμενα 20 χρόνια. Παρόλα αυτά υπήρχε έντονη αντίσταση από τις Νότιες Πολιτείες των ΗΠΑ που, παραβλέποντας το παραπάνω, συνέχισαν να διατηρούν το καθεστώς της δουλείας. Όταν ο Αβραάμ Λίνκολν ανέλαβε την προεδρεία της χώρας το 1861 και δήλωσε ότι η δουλεία θα συνεχιστεί μόνο όπου είναι νομοθετημένη και δε θα εξαπλωθεί εκτός αυτών των ορίων, ξέσπασαν αντιδράσεις που οδήγησαν στον Αμερικανικό Εμφύλιο τον ίδιο χρόνο. Το 1863 προχώρησε στην υπογραφή του διατάγματος χειραφέτησης των μαύρων, με το οποίο έδινε και σαφή εντολή στις 10 πολιτείες, που αρνιόντουσαν κατηγορηματικά, να απελευθερώσουν τους σκλάβους τους. Οι μαύροι συνεχώς δραπέτευαν από το Νότο και τελικά συσπειρώθηκαν 1.000.000 μαύροι και λευκοί πλαισιώνοντας τον στρατό του Βορρά αναγκάζοντας το στρατό του Νότου να υποκύψει. Στις 10 Μαΐου του 1865, με το τέλος του εμφυλίου, καταργήθηκε και επίσημα η δουλεία στις ΗΠΑ.

Η ψήφιση της 13^{ης} τροπολογίας καταργεί επίσημα το καθεστώς τη δουλείας στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής κι αναγνωρίζει ότι όλοι οι Αμερικάνοι είναι ελεύθεροι, εξαιρουμένων των εγκληματιών. Η υπεξαίρεση αυτή αποτελεί μια σημαντική ρήτρα που μαίνεται να αποτελέσει εργαλείο εκμετάλλευσης τα επόμενα χρόνια.

Η δουλεία, εκτός από τμήμα της αμερικανικής πολιτικής, αποτελούσε εξίσου ένα ισχυρό οικονομικό σύστημα. Με την κατάργηση της δουλείας επομένως, διαλύθηκε και η οικονομία του Νότου. Για να ξαναχτίσουν λοιπόν την οικονομία του Νότου

εκμεταλλεύτηκαν το «παραθυράκι» της 13^{ης} τροπολογίας¹. Ακολούθησαν μαζικές συλλήψεις Αφροαμερικανών για αδικήματα όπως η αλητεία και η επαιτεία, οι οποίοι φυλακίζονταν και ξαναγίνονταν σκλάβοι του κράτους, προσφέροντας εργασία για να ξαναχτιστεί η οικονομία του Νότου. Η εικόνα των Αφροαμερικανών εγκληματιών που επικρατεί έως και σήμερα, διαμορφώθηκε από την ανάγκη της λευκής πολιτικής ελίτ και των επιχειρήσεων για μαύρους εργάτες. (Khan-Cullors et al., 2020)

Οι επικρατούσες συνθήκες οδήγησαν στην δημιουργία ενός νέου ρεύματος τρομοκρατίας που έφερε τον τίτλο «Κυ Κluκ Klan» και είχε στόχο την επικράτηση και ανάδειξη των λευκών έναντι της μαύρης φυλής, αλλά και τον αφανισμό αυτής. Χιλιάδες Αφροαμερικανοί τα επόμενα χρόνια δολοφονήθηκαν από τον όχλο. Η δράση του κινήματος αυτού κατακρίθηκε έντονα και θεωρήθηκε παράνομη, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι καταπνίχθηκε, καθώς μέχρι και το 2017² υπάρχουν δείγματα της ακροδεξιάς αυτής ομάδας. (In Foner et al., 2014)

1.2 Η Νομοθεσία Jim Crow

Η ρατσιστική συμπεριφορά σε βάρος των Αφροαμερικανών, οι φυλετικές διακρίσεις, η υποτίμηση και ο υποβιβασμός τους από την ίδια την αμερικανική κοινωνία, οφείλουν σε μεγάλο βαθμό την ύπαρξη τους στη νομοθεσία Jim Crow. Πρόκειται για μια σειρά νόμων και διατάξεων που ήταν σε ισχύ, στις Νότιες Πολιτείες Αμερικής, από το 1876 έως το 1965, οι οποίοι διαίωνιζαν τις φυλετικές ανισότητες στην Αμερική και πήραν τη θέση της νομοθετημένης δουλείας. (Khan- Cullors et al., 2020)

Το ρατσιστικό αυτό σύστημα³ κατηγοριοποιούσε τους μαύρους ως πολίτες β' κατηγορίας και θέσπιζε το φυλετικό διαχωρισμό με τους λευκούς. Με το πέρας του αμερικανικού εμφυλίου, μπορεί ο Νότος να αναγκάστηκε να παραδώσει τα όπλα, αυτό δεν σημαίνει ότι βγήκε χαμένος, καθώς η ελίτ του Νότου, επειδή διέθετε στην κατοχή της μεγάλες εκτάσεις φυτείας και καλλιέργειας διατήρησε την ισχύ και χρησιμοποίησε ότι μέσα απαιτούνταν για να ασκήσει επιρροή στην πολιτική ζωή της χώρας και να συνεχίσει την τρομοκρατία σε βάρος των μαύρων.

Ακολούθησε μια δεκαετία σκληρών φυλετικών διακρίσεων, όπου οι μαύροι πήγαιναν σε διαφορετικά σχολεία, έπιναν νερό από διαφορετικές βρύσες, χρησιμοποιούσαν διαφορετικά ταξί, μπορούσαν να καθίσουν σε συγκεκριμένα τραπέζια σε ένα εστιατόριο, αποκομμένοι από αυτά των λευκών, στα λεωφορεία κάθονταν πάντα στις τελευταίες θέσεις και αυτό μόνο αν δεν υπήρχε κάποιος λευκός όρθιος. (Bonilla-Silva, E., 2013)

Παράλληλα, Μετά των Β' Παγκόσμιο Πόλεμο παρατηρείται ένα μεγάλο κύμα εσωτερικής μετανάστευσης στην Αμερική, με την μετακίνηση Αφροαμερικανών από το νότιο τμήμα της

¹ «Όλοι είναι ελεύθεροι εκτός των εγκληματιών»

² Τα μέλη της εγκληματικής αυτής οργάνωσης αυξήθηκαν σημαντικά με την άνοδο του Donald Trump στην αμερικανική προεδρεία

³ «Ίσοι αλλά ξεχωριστά», διαχωρισμός σε όλο το φάσμα της δημόσιας ζωής

χώρας προς τον Βορρά και την Δύση, που ήταν βιομηχανικά ανεπτυγμένες, με σκοπό μια καλύτερη ζωή, με ιδανικότερες συνθήκες εργασίας και διαβίωσης.

Το 1956 πήρε απόφαση των Ανώτατο Δικαστήριο για την κατάργηση των φυλετικών διακρίσεων στα λεωφορεία⁴ και το 1957 ήρθε και πάλι στην επιφάνεια ο θεσπισμένος νόμος που έδινε το δικαίωμα της ψήφου στον μαύρο πληθυσμό, ο οποίος είχε αδρανοποιηθεί με τη νέα νομοθεσία, αλλά ήταν σε ισχύ από τον 19^ο αιώνα. Τελικά ο νόμος αυτός περι πολιτικών δικαιωμάτων ψηφίστηκε οριστικώς το 1964.

1.3 Martin Luther King JR: Η μάχη για τα ανθρωπινά δικαιώματα

Ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, γεννημένος στις 15 Ιανουαρίου του 1929, αποτέλεσε έναν από τους γνωστούς παλαιμάχους των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην ιστορία και υποστηρικτής της μη βίαιης κοινωνικής αλλαγής. Ένα από τα πιο βασικά του χαρακτηριστικά, που διαδραμάτισαν σημαντικό ρολό στην πορεία των γεγονότων, ήταν η ρητορική του δεινότητα.

Για πρώτη φορά εμφανίστηκε στην ιστορία το 1955, όταν συνελήφθη στο Μοντγκόμερι μαζί με άλλους ακτιβιστές, για μποϊκοτάζ που πραγματοποίησαν σε μία εταιρία συγκοινωνιών, ως ένδειξη διαμαρτυρίας για το νόμο του Jim Crow, σύμφωνα με τον οποίον οι έγχρωμοι θα έπρεπε να παραχωρούν τη θέση τους στους λευκούς στα μέσα ή να στέκονται όρθιοι ή να κάθονται στο πίσω μέρος του λεωφορείου. Οι διαμαρτυρίες που πραγματοποιήθηκαν τότε ήταν αποτέλεσμα της σύλληψης της Ρόζας Πάρκς.

Την επόμενη δεκαετία, ο Μάρτιν άρχισε να γράφει κείμενα, να πραγματοποιεί διαλέξεις και να οργανώνει ειρηνικές διαδηλώσεις. Οι πορείες όμως αυτές δεν αντιμετωπίστηκαν και με τον ίδιο ειρηνικό τρόπο από τις αστυνομικές αρχές, με αποτέλεσμα να ξεσπάσουν διαμάχες αστυνομικών και διαδηλωτών, που πολύ σύντομα έγιναν πρωτοσέλιδα σε μεγάλες εφημερίδες της εποχής.

Η μεγαλύτερη διαμαρτυρία πραγματοποιήθηκε με κατεύθυνση προς την Ουάσιγκτον κι απαρτιθόσε πάνω από 250.000 άτομα. Εκεί δόθηκε και ο περίφημος λόγος του Κινγκ με τίτλο: «Έχω ένα όνειρο», με τον οποίον εξέφρασε στο κοινό το μεγάλο του όραμα για έναν κόσμο χωρίς φυλετικές διακρίσεις. Το κίνημα που ενέπνευσε ο Μάρτιν ήταν τόσο δυνατό, ώστε το 1964, μετά από 385 μέρες διαμαρτυρίας, διαδηλώσεων και ταραχών, το Κογκρέσο

⁴ Το Δεκέμβριο του 1955 στην Αλαμπάμα, η Αφροαμερικανικής καταγωγής Ρόζα Παρκς επιβιβάστηκε στο λεωφορείο επιστρέφοντας από την δουλειά της και έκατσε στις τελευταίες θέσεις που αναλογούσαν σε άτομα «μαύρης φυλής». Όταν σε επομένη στάση ανέβηκαν κάποιοι λευκοί στο λεωφορείο και δεν υπήρχε διαθέσιμη θέση για αυτούς, ο οδηγός απαίτησε οι μαύροι να σηκωθούν και να παραχωρήσουν τη θέση τους, η Ρόζα Παρκς όμως αρνήθηκε. Η Ρόζα Παρκς απομακρύνθηκε από το λεωφορείο με βίαιο τρόπο κα συλλήφθηκε. Στις 9 Δεκεμβρίου πραγματοποιήθηκε η δίκη, η οποία την έκρινε ένοχη και της επέβαλε το χρηματικό πρόστιμο των δεκατεσσάρων δολαρίων. Την επομένη ξεκίνησε το μεγάλο μποϊκοτάζ. Όλοι οι Αφροαμερικανοί του Μοντγκόμερι σταμάτησαν ως ένδειξη διαμαρτυρίας να παίρνουν το λεωφορείο και περπατούσαν ακόμα και για μεγάλες αποστάσεις. Το μποϊκοτάζ αυτό διήρκεσε 381 μέρες με αποτέλεσμα το σύστημα μεταφορών να γονατίσει οικονομικά και να αυξηθεί κατά πολύ η τιμή του εισιτηρίου

να θεσπίσει νόμο περί πολιτικών δικαιωμάτων, καταργώντας τη νομοθεσία του Jim Crow και ο Μάρτιν Λούθερ Κίνγκ τιμήθηκε με Νόμπελ Ειρήνης.

Η ζωή και το έργο του ταυτίστηκε με την ισότητα και την κατάργηση των διακρίσεων που πλασιώνουν το αμερικανικό όνειρο. Τον Απρίλιο το 1968, ύστερα από χιλιάδες πορείες, πάνω από 250 ομιλίες, συνεντεύξεις, τέσσερα βιβλία κι αναρίθμητα άρθρα, οργανώνει την «Πορεία των Φτωχών» στην Ουάσιγκτον, ενώ παράλληλα ξεσπούν ταραχές με την απεργία των εργατών καθαριότητας, μαύρων κατά πλειοψηφία, που καταλήγουν στην δολοφονία ενός αστυνομικού, με επακόλουθο την επέμβαση της Εθνοφυλακής και οι πορείες απαγορεύονται. Στις 4 Απριλίου του 1968 και ώρα έξι το απόγευμα, ο Μάρτιν Λούθερ Κίνγκ, καθώς στέκεται στο μπαλκόνι του δωματίου του, στο Μέμφις στο Τενεσί, όπου διέμενε, δέχεται τη σφαίρα ενός ελεύθερου σκοπευτή και πέφτει νεκρός, σε ηλικία μόλις 39 ετών. (Wikipedia Foundation)

2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η ΓΕΝΕΣΗ ΤΗΣ ΙΔΕΑΣ ΤΟΥ BLACK LIVES MATTER

2.1 Οι Μαύροι Πάνθηρες

Η δολοφονία του νεαρού Αφρικανού Emmett Till⁵, στάθηκε η αφορμή για να γεννηθεί περίπου στα τέλη της δεκαετίας του 1960, ο όρος-πολιτικό σύνθημα «*Black Power*» που είχε ως στόχο την αυτοδιάθεση των Αφρικανών στις ΗΠΑ, την απαλλαγή από τα στερεότυπα της εποχής, τη δημιουργία ενός κλίματος αυτοσεβασμού και την διασφάλιση της αξιοπρέπειας για μια καλύτερη σχέση με τον εαυτό τους και την κοινότητα τους.

Τον Οκτώβριο του 1966 οι Huey P. Newton και Bobby Seale, ίδρυσαν το επαναστατικό κίνημα-κόμμα του Μαύρου Πάνθηρα⁶, με στόχο την αυτοάμυνα από την ανεξέλεγκτη αστυνομική βία.

Τα μέλη του κινήματος φορούσαν μαύρο μπερέ, γαλάζιο πουκάμισο και μαύρο δερμάτινο μπουφάν και έκαναν περιπολίες στους δρόμους, ακολουθώντας τα περιπολικά της αστυνομίας, έτοιμοι να επέμβουν και έφεραν όπλα σε κοινή θέα, τα οποία όμως ήταν άδεια. Επιζητούσαν οικονομικές αποζημιώσεις στους Αφροαμερικανούς για όλους τους αιώνες που αποτέλεσαν αντικείμενο εκμετάλλευσης από τους λευκούς Αμερικάνους και καλούσαν διαρκώς το κόσμο σε αντίσταση, κάνοντας τους γνωστά όλα τα δικαιώματά τους. (In Foner et al.,2020)

Αρχικά το κίνημα αυτό δεν είχε απήχηση, ενώ θεωρήθηκε από πολλούς αρκετά ακραίο. Αργότερα όμως, άρχισε μέσα από διάφορα γεγονότα να κερδίζει έδαφος και κοινό. Ένα τέτοιο γεγονός ήταν ότι τα μέλη του κινήματος απέδειξαν ότι ο θάνατος του Denzil

⁵ Σε ηλικία 14 ετών δολοφονήθηκε με μεγάλη βιαιότητα από λευκούς, οι οποίοι τον κατηγορήσαν ότι παρενόχλησε μια λευκή γυναίκα (Μισισιπή,1995)

⁶ Επαναστατικό ακροαριστέρο κίνημα που βασίστηκε στις Μαρξιστικές ιδέες και στον ηγέτη Κινεζικής καταγωγής Μάο Τσε Τούνγκ

Dowell⁷ ήταν μία ακόμη στυγνή δολοφονία από την αστυνομία, όπως και άλλες πολλές που όμως συγκαλύφθηκαν. Οι Μαύροι Πάνθηρες προχώρησαν σε συμμαχία με το Κόμμα Ειρήνης και Ελευθερίας, το οποίο ήταν υπέρμαχο των δικαιωμάτων των γυναικών και ομοφυλόφιλων και της προστασίας του περιβάλλοντος και είχε οικονομική ισχύ, καλύπτοντας ως εκ τούτου τα δικαστικά έξοδα των πανθήρων.

Καθώς τότε δεν υπήρχαν τα σημερινά μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι Μαύροι Πάνθηρες είχαν έντονη παρουσία στα διάφορα ΜΜΕ της εποχής, τα οποία τους παρουσίαζαν κυρίως ως κάτι ξένο και επικίνδυνο, τονίζοντας την επιθετική τους φύση και προβάλλοντας διαρκώς την ανταλλαγή πυρών τους με την αστυνομία.

Το κίνημα για να αυξήσει τη φήμη του και να προστατευθεί από την διαστρέβλωση της εικόνας του από τα ΜΜΕ, προχώρησε σε έκδοση δικής του εφημερίδας⁸.

Το κίνημα άρχισε να παίρνει καθοδική πορεία όταν το 1967, το FBI⁹ έθεσε σε εφαρμογή το πρόγραμμα COINTELPRO¹⁰, τοποθετώντας πληροφοριοδότες μέσα στο κόμμα, σπέρνοντας τη διχόνοια, τα μέλη έγιναν καχύποπτα ο ένας με τον άλλος και η ομάδα άρχισε να χάνει σταδιακά την δυναμική της. Με στόχο την αποσταθεροποίηση τους, κατέστησαν αδύνατη τη λειτουργία του Προγράμματος Επιβίωσης, προχώρησαν στην δολοφονία μελών, στην φυλάκιση της ηγεσίας, φέρνοντας τους βήμα προς βήμα αντιμέτωπους με τον αφανισμό. Ένα βασικό αίτιο της διάσπασης του κινήματος, ήταν το γεγονός ότι μετά την αποφυλάκιση του Newton, το κόμμα διχοτομήθηκε ιδεολογικά σε δύο στρατόπεδα, χάνοντας την πλήρη δυναμική του. (Frederique, 2018)

2.2 Η ανάδυση του κινήματος Black Lives Matter

Η ακριβής θέση του κινήματος Black Lives Matter στην ιστορική αφήγηση είναι άκρως αβέβαιη. Το 2012 το BLM ήρθε στο προσκήνιο ως απάντηση στην δικαστική υπόθεση της δολοφονίας του νεαρού Trayvon Martin¹¹. Αυτό που στην ουσία πυροδότησε την εμφάνιση

⁷ Δολοφονήθηκε την 1^η Απριλίου του 1967 από έναν αστυνομικό από το Βόρειο Ρίτσμοντ. Ο Denzil έπεσε νεκρός από έξι σφαίρες του κυνηγετικού όπλου του αστυνομικού στην διάρκεια ύποπτων διαρρήξεων στην περιοχή. Οι Μαύροι Πάνθηρες εντόπισαν πολλές ασάφειες στην υπόθεση, οργάνωσαν διαμαρτυρία στους δρόμους, στην οποία συμμετείχαν δεκαπέντε ένοπλα μέλη του κόμματος, γεγονός που τους βοήθησε να διευρύνουν τη φήμη τους και να καθιερωθούν στο εθνικό προσκήνιο.

⁸ Το 1969 μετρούσε ήδη 250.000 συνδρομητές

⁹ Ο τότε αρχηγός του FBI G. Edward Hoover είχε δηλώσει ανοιχτά ότι το κίνημα αυτό συντελεί την μεγαλύτερη απειλή της εθνικής ασφάλειας της χώρας

¹⁰ Πρόγραμμα Αντικατασκοπείας εφαρμοσμένο από το FBI το διάστημα 1956-1971 με σκοπό να πατάξει οργανώσεις και κινήματα με ανατρεπτικό περιεχόμενο που θα μπορούσαν να βλάψουν την πολιτική σταθερότητα των ΗΠΑ.

¹¹ Στις 26 Φεβρουαρίου του 2012 στο Stanford της Florida, ο 28χρονος κάτοικος της γειτονιάς και εθελοντής πολιτοφύλακας, George Zimmerman πυροβόλησε εν ψυχρό τον 17χρονο Αφροαμερικανό Trayvon Martin. Ο νεαρός Martin επέστρεφε από το σπίτι συγγενικού του προσώπου, ακολούθησε διαμάχη των δύο και ο Zimmerman πυροβόλησε θανάσιμα τον άοπλο νέο. Στην δίκη ισχυρίστηκε ότι βρισκόταν σε αυτοάμυνα.

του, ήταν η απόφαση της επιτροπής στην ποινική δίκη του κατηγορουμένου Zimmerman. Το δικαστήριο απάλλαξε πλήρως από τις κατηγορίες τον Zimmerman προκαλώντας θύελλα αντιδράσεων. Η είδηση αυτή έγινε πρώτο θέμα στις εφημερίδες και στην τηλεόραση, ενώ παράλληλα ξεκίνησε έντονη συζήτηση περί του θέματος και στα social media. Η αδικαιολόγητη αυτή αθώωση του Zimmerman κρίθηκε από πολλούς ως «η απόλυτη έκφανση μιας δημοκρατίας σε κρίση», καθώς το σύστημα απόδοσης δικαιοσύνης είχε πλέον τεθεί σε αμφισβήτηση. Όλα αυτά έδειχναν ότι ήταν πιο επιτακτική από ποτέ η ανάγκη αντιμετώπισης της φυλετικής ανισότητας στις ΗΠΑ. (Parks, 2018)

Η Alicia Garza¹² θεώρησε το γεγονός αυτό κομβικό για τη γενιά της. Η Alicia ξεκίνησε να εκφράζει τα συναισθήματα της για τη δολοφονία του νεαρού Martin και το ποινικό σύστημα των ΗΠΑ διαμορφώνοντας μια συζήτηση στο διαδίκτυο. Σύντομα κατάφερε να συσπειρώσει γύρω της ένα κοινό που ταυτιζόταν με τα λεγόμενα της και άρχισε ως εκ τούτου να πραγματοποιείται μια μαζική έκκληση για κοινωνική μεταρρύθμιση. (McIlwain, 2021)

Η Garza ξεκίνησε να συντάσσει στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μια σειρά δημοσιεύσεων, τις οποίες ονόμασε συλλογικά: «Μία επιστολή αγάπης για τους μαύρους». Σε μία δημοσίευση οργής και απογοήτευσης ανέφερε αυτολεξεί: «I continue to be surprised at how little Black Lives Matter». Το τελικό μήνυμα της σειράς αυτών των δημοσιεύσεων ήταν στις 13 Ιουλίου του 2013 και έγραφε συνοπτικά: «Black People, I love you, I love us. Our lives matter».

Η Patrisse Cullors¹³, στενή φίλη της Garza, είδε το μήνυμα αυτό και αναγνώρισε τη βαθύτατη σημασία του. Στη συνέχεια προχώρησε σε δημοσίευση στο προσωπικό της ιστολόγιο στο Facebook, για να εκφράσει και αυτή τη δυσαρέσκεια της: «Τα μαύρα σώματα δε θα θυσιάζονται πλέον για να διαφωτιστεί ο υπόλοιπος κόσμος. Τέλειωσα. Έχω τελειώσει. Trayvon είσαι αγαπητός απεριόριστα #BlackLivesMatter». Δύο μέρες μετά την ετυμηγορία του Zimmerman και την πρώτη ανάρτηση της Garza, η Cullors δημοσίευσε ένα ακόμη μήνυμα στο Facebook, μία έκκληση για άμεση δράση και ήταν η πρώτη που χαρακτήρισε το Black Lives Matter κίνημα:

«Εγώ, η Alicia Garza και ελπίζω και άλλοι μαύροι, περισσότεροι από όσους μπορούμε να φανταστούμε, ξεκινάμε ένα πρότζεκτ. Το ονομάζουμε Black Lives Matter. Το BLM είναι ένα κίνημα που έχει σκοπό να γνωστοποιήσει τι σημαίνει να είσαι μαύρος σε αυτήν την χώρα. Παρέχει ελπίδα και έμπνευση για συλλογική δράση, με την οποία θα χτίσουμε συλλογική δύναμη, η οποία θα μας οδηγήσει σε συλλογικό μετασχηματισμό, που προέρχεται από θλίψη κι οργή, αλλά έχει στραμμένο το βλέμμα στο όραμα και τα όνειρα».

Αυτά τα μηνύματα στο Facebook ήταν η αρχή αυτού που τελικά μεγάλωσε το κίνημα. Η σημασία των πρώτων δημοσιεύσεων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης του BLM είναι τεράστια και αποκαλύπτει γιατί το κίνημα αποτέλεσε κεντρικό σημείο των παραδοσιακών και σύγχρονων μέσων ενημέρωσης στις ΗΠΑ. Ο συνδυασμός αγάπης και θυμού και το

¹² Αφροαμερικανή ακτιβίστρια και συγγραφέας, γεννημένη στις 4 Ιανουαρίου του 1981 στο Λος Άντζελες της Καλιφόρνια

¹³ Αφροαμερικανή καλλιτέχνης και ακτιβίστρια, γεννημένη στις 20 Ιουνίου του 1983 στο Λος Άντζελες της Καλιφόρνια

αίσθημα ότι οι φυλετικές εντάσεις είχαν φτάσει στον απόηχο τους, άρχισε να διαμοιράζεται από τον κόσμο σε όλο το έθνος.

Μία εβδομάδα μετά την δικαστική απόφαση για τον Zimmerman, οι άνθρωποι ανταποκρίθηκαν κάνοντας δημόσιες προσευχές, διαμαρτυρίες και άλλες διαδηλώσεις. Στην Ατλάντα πάνω από δύο χιλιάδες άνθρωποι πραγματοποίησαν συγκέντρωση διαμαρτυρίας έξω από τα κεντρικά γραφεία του CNN. Στο Στάνφορντ της Φλόριντα, πάστορες πραγματοποίησαν δημόσια προσευχή, ενώ στην Ουάσιγκτον, διαδηλωτές έξω από το Υπουργείο Δικαιοσύνης ζητούσαν να απαγγελθούν κατηγορίες στον Zimmerman για παραβίαση αστικών δικαιωμάτων. (Garrett & Chase, 2018)

Η απαλλαγή του Zimmerman ενέπνευσε συναισθήματα θυμού και απογοήτευσης στην Μαύρη Κοινότητα, η οποία με τη σειρά της απάντησε με δράση και ακτιβισμό. Η Μετά-Zimmerman Αμερική χρειάστηκε μια «κραυγή» για να εκφράσει τη δυσαρέσκεια της και να επικοινωνήσει το μήνυμα περί φυλετικών διακρίσεων και πολιτικών δικαιωμάτων. Το Black Lives Matter ήταν η κραυγή αυτή. (Parks, 2018)

Βλέποντας τις δημοσιεύσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης της Garza και της Cullors, η Oral Tometi¹⁴, αναγνώρισε τις δυνατότητες του Black Lives Matter και πρότεινε τη δημιουργία ενός ψηφιακού χώρου, έτσι ώστε να πάρει διάσταση το ζήτημα και να παροτρύνει και άλλον κόσμο να ευαισθητοποιηθεί. Οι τρεις τους δημιούργησαν διάφορες σελίδες στα κοινωνικά μέσα¹⁵, όπου οι άλλοι χρήστες μπορούσαν να μοιραστούν τι κάνουν για να χτίσουν έναν κόσμο όπου οι μαύρες ζωές έχουν αξία. Η συμμετοχή των γυναικών στο Black Organizing for Leadership and Dignity¹⁶ επηρέασε και συντόνισε τη δράση τους. Ήταν ακόμη η κατάλληλη στιγμή να γίνει αυτό το βήμα, καθώς το BLM θα μπορούσε να φανεί σε πολλές χώρες εθνικής εμβέλειας, σε διαμαρτυρίες και διαδηλώσεις που ακολούθησαν μετά την υπόθεση του Zimmerman. Στις 15 Ιουλίου του 2013 διαδηλωτές στην Μινεσότα εθεάθησαν να φέρουν πινακίδες που έγραφαν «Black Lives Matter» και «End Racism Now».

Το γεγονός ότι ο κόσμος είχε κάνει ήδη τη σύνδεση του BLM με τις διαμαρτυρίες για τα πολιτικά δικαιώματα σήμανε αμέσως ότι αυτή ήταν μια «κραυγή» για μεταρρύθμιση των πολιτικών δικαιωμάτων. Μετά το τέλος του 2013, το BLM είχε αποκτήσει μια συνοχή και είχε πετύχει ευρεία ευαισθητοποίηση, αλλά παρά τη συχνή παρουσία του στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, δεν είχε καταφέρει ακόμα να γίνει ένα κίνημα πολιτικών δικαιωμάτων. Το hashtag #BLM (συνομιλία, δημοσιεύσεις) λάμβανε μόνο περιστασιακά την προσοχή των παραδοσιακών μέσων.

¹⁴ Αφροαμερικανή ακτιβίστρια, γεννημένη στις 15 Αυγούστου του 1984 και πρώην εκτελεστικός διευθυντής του πρώτου εθνικού οργανισμού για τα δικαιώματα των μεταναστών των Ηνωμένων Πολιτειών για άτομα αφρικανικής καταγωγής

¹⁵ Facebook, Tumblr, Twitter

¹⁶ Πρόκειται για ένα εθνικό πρόγραμμα που έχει σχεδιαστεί για να βοηθήσει την ανοικοδόμηση των υποδομών κοινωνικής δικαιοσύνης των Μαύρων (Αφροαμερικανών, Καραϊβικής, Αφρικής και Αφρό-Λατίνους) προκειμένου να οργανώσει αποτελεσματικότερα τις κοινότητες των Μαύρων και να ξανακεντρώσει τη μαύρη ηγεσία στο κίνημα κοινωνικής δικαιοσύνης των ΗΠΑ.

3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΣΤΟΝ ΨΗΦΙΑΚΟ ΧΩΡΟ

3.1 Η δημιουργία του κινήματος

Το 2014 το Black Lives Matter μετατράπηκε από συζήτηση σε κίνημα. Στις 9 Αυγούστου του 2014, ο νεαρός, Αφροαμερικανικής καταγωγής, Michael Brown, δολοφονείται από τον λευκό αστυνομικό Darren Wilson στο Ferguson του Missouri. Οι εκδηλώσεις διαμαρτυρίας που ακολούθησαν ήταν τόσο μεγάλες που ανάγκασαν τον τότε πρόεδρο της Αμερικής Νίξον, να κηρύξει την περιοχή σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης με Δυνάμεις της Εθνικής Ασφάλειας να επεμβαίνουν. (Parks, 2018)

Λίγες εβδομάδες νωρίτερα είχε προηγηθεί η δολοφονία του 43χρονου Αφροαμερικανού Eric Garner, που προήλθε από ασφυξία, που του προκάλεσε πατώντας τον με το γόνατο του στον λαιμό ένας λευκός αστυνομικός. Με αυτά τα δύο περιστατικά, η φυλετική βία στην Αμερική φτάνει σε ένα τέλμα. Αυτό που εξαγρίωνε περισσότερο όμως τη Μαύρη Κοινότητα, ήταν η απόλυτη έλλειψη νομικών κυρώσεων για όλους αυτούς τους θανάτους. Οι διαδηλώσεις ξεκίνησαν αρχικά από του Ferguson κι αργότερα επεκτάθηκαν σε όλη την Αμερική. Το ζήτημα της αστυνομικής βίας και της φυλετικής ανισότητας γίνεται το Φθινόπωρο του 2014, εκτεταμένη συζήτηση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αλλά και στα παραδοσιακά μέσα. Τα πιο δημοφιλές hashtag ήταν: «#HandsUpDontShoot» και τα τελευταία λόγια του Eric Garner «#IcantBreathe», αλλά κανένα από τα δύο δεν σκιαγραφούσε την πολυπλοκότητα του ζητήματος όπως έκανε το: #BlackLivesMatter. (Garett & Chase, 2018)

Η προφανής φυλετική ένταση που έλαβε χώρα σε όλη την Αμερική¹⁷ εκείνη την περίοδο, σήμαινε ότι οι συνθήκες είχαν πλέον ωριμάσει και το BLM ήταν πλέον έτοιμο να εξελιχθεί. Αν και η Cullors, σε μία συνέντευξη της στις 22 Νοεμβρίου του 2014, αναφέρθηκε στην εμπλοκή του BLM στις διαδηλώσεις του Ferguson, η μεγαλύτερη διαμαρτυρία του BLM ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2014. Στις 23 Οκτωβρίου του 2014, διαδηλωτές στον ποδοσφαιρικό αγώνα του St. Louis Rams, κρέμασαν πανό που έγραφε «Black Lives Matter». Στις 24 Οκτωβρίου οι διαδηλωτές αρχίζουν να αναγνωρίζουν ο ένας τον άλλον, καθώς το BLM Boston πραγματοποιεί το «Newbury Street Shutdown». Αυτή η εκδήλωση ήταν ιδιαίτερα σημαντική καθώς συντονίστηκε εξολοκλήρου μέσα από το Facebook.

Στις 28 Νοεμβρίου του 2014, Black Friday στο Όκλαντ της Καλιφόρνια, διαδηλωτές που φορούσαν μπλουζάκια του BLM, αλυσοδέθηκαν έξω από τα τρένα ταχείας συγκοινωνίας

¹⁷ Με τον όρο «Αμερική» εννοείται η ήπειρος στο σύνολο της

Bay Area¹⁸ και στην πλατφόρμα του σταθμού στο Δυτικό Όκλαντ. Η εκδήλωση αυτή ήταν υψίστης σημασίας για πολλούς λόγους. Αρχικά ο σταθμός West Oakland BART επιλέχθηκε λόγω της σημασίας του για την κοινότητα των μαύρων¹⁹. Η Garza, εκτός από το γεγονός ότι ενορχήστρωσε την εκδήλωση μέσα από το Facebook, έλαβε και η ίδια μέρος στην διαμαρτυρία. Το Black Friday επιλέχθηκε εσκεμμένα χρονικά, γιατί εξυπηρετούσε την επίτευξη του σκοπού τους, που ήταν η διάδοση του μηνύματος. Περισσότερα από τετρακόσιες χιλιάδες άνθρωποι, κατά μέσο όρο, ταξιδεύουν μέσω BART στην Black Friday για να πραγματοποιήσουν αγορές. Συνεπώς, η διακοπή της λειτουργίας του σταθμού του West Oakland θα ήταν επαρκής για να τραβήξουν την προσοχή του κόσμου.

Το τέλος του 2014 σηματοδότησε την επιτυχημένη πορεία του Black Lives Matter και την μετάβαση από μια πρόκληση για δράση στα social media, σε ένα οργανωμένο κίνημα πολιτικών δικαιωμάτων, σε εθνικό επίπεδο. Από το 2014, το BLM διατήρησε σταθερή τη θέση του στο κοινό με διαδηλώσεις, συνεντεύξεις, καθημερινή παρουσία στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και συχνές συζητήσεις σε παραδοσιακές πηγές μέσων.

Συνοψίζοντας, το κίνημα Black Lives Matter διαμορφώθηκε στα πλαίσια της πάταξης του ρατσισμού και της αστυνομικής βιαιότητας σε βάρος ατόμων της μαύρης φυλής και βασιζέται στην δράση του στις αδικαιολόγητες και δυσανάλογες δολοφονίες των μαύρων στις ΗΠΑ, σε σύγκριση με τους λευκούς, επιζητώντας την κοινωνική δικαιοσύνη και ισότητα λευκών-μαύρων²⁰.

Οι πρώτες διαμαρτυρίες που έλαβαν χώρα στις ΗΠΑ και επικαλέστηκαν το σύνθημα «Black Lives Matter», πραγματοποιήθηκαν το καλοκαίρι του 2014 μετά τη δολοφονία του Eric Garner και μετά την εκτέλεση του Michael Brown στο Ferguson.

3.2 #FERGUSON: Η Ψηφιακή Επανάσταση

Στις 9 Αυγούστου του 2014, ο νεαρός Αφοραμερικανός και κάτοικος του Ferguson, Emanuel Freeman, γίνεται μάρτυρας της συγερής δολοφονίας του Michael Brown από σφαίρα αστυνομικού. Δημιουργώντας ένα tweet στον προσωπικό του λογαριασμό το οποίο έγραφε: «*I Just saw someone die OMFG*» κι επισυνάπτοντας φωτογραφία από τον τόπο του εγκλήματος και το άψυχο κορμί του Michael, το γεγονός γίνεται πολύ γρήγορα γνωστό προκαλώντας την οργή του κόσμου, αλλά και την θύελλα ερωτήσεων από άλλους χρήστες του Twitter: «*Γιατί τον σκότωσε;*». Την 9^η Αυγούστου του 2014, σύμφωνα με επίσημα

¹⁸ BART

¹⁹ Ένας από τους πρώτους αξιωματικούς που καταδικάστηκαν για δολοφονία στο Oakland, σκότωσε τον Όσκαρ Γκράντ σε σταθμό BART

²⁰ Το κίνημα δεν επιθυμεί μόνο να σταματήσουν οι δολοφονίες, αλλά η συνολική υποτίμηση των μαύρων ζώων σε όλο το φάσμα της αμερικανικής ζωής

δεδομένα, το hashtag «**#Michaelbrown**» χρησιμοποιήθηκε σε 9,360,239 tweets μόνο στη γεωγραφική εμβέλεια του Ferguson²¹. (Freelon D at al., 2016)

Η δολοφονία αυτή, που πραγματοποιήθηκε λίγες μόνο εβδομάδες από τη δολοφονία του Eric Garner, στάθηκε η αφορμή για να γεννηθεί ένα εθνικό κίνημα. Η μαύρη κοινότητα συσπειρώθηκε στην περιοχή και ήταν πλέον οργισμένη. Δε ζητούσε απαντήσεις, αλλά δικαιοσύνη για τα θύματα. Άρχισαν να πραγματοποιούνται διαμαρτυρίες στην περιοχή, αλλά τα πράγματα πήραν τελείως διαφορετική τροπή, όταν η αστυνομία πολλαπλασιάστηκε και κατέφθασαν στην περιοχή δυνάμεις του στρατού, που έκαναν το μέρος να μοιάζει με πεδίο μάχης.

Το Twitter χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά τόσο εκτεταμένα από τους ακτιβιστές, στην προσπάθεια τους να μεταφέρουν λεπτό προς λεπτό, ακόμη και στις πιο απομακρυσμένες περιοχές, τι συνέβαινε στο Ferguson. Επιπρόσθετα, το μέσο αυτό χρησιμοποιήθηκε αποτελεσματικά και για την οργάνωση των ακτιβιστών, καθώς μπορούσαν να μάθουν μέσα από αυτό σε ποιο σημείο βρίσκονται οι υπόλοιποι συναγωνιστές τους και αν διατρέχουν κάποιον κίνδυνο. Χάρη στην δημοσιότητα που έλαβαν τα γεγονότα, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, κατέφθασαν περίπου πεντακόσιοι ακτιβιστές από κάθε άκρη της χώρας, ενώ μέλη της Αραβικής Άνοιξης, παρακολουθώντας τα γεγονότα, απαντούσαν με tweets υποστήριξης συμβουλευοντας τους διαμαρτυρόμενους πώς να αντιμετωπίσουν τη ρίψη δακρυγόνων. (Paolo, 2018)

Ο Daren Wilson, ο αστυνομικός που πυροβόλησε εν ψυχρώ τον Michael Brown, αποχωρεί από το δικαστήριο χωρίς να του προσέλθουν κατηγορίες. Παρά το γεγονός ότι η ιστορία επαναλήφθηκε για ακόμη μια φορά, το κίνημα τη στιγμή που ήταν να χαθεί εκ νέου, «αναζωπυρώνεται» με μεγαλύτερη ισχύ και σκοπό. Οι κινητοποιήσεις σε κάθε άκρη της χώρας μεγαλώνουν, με επίκεντρο την Βαλτιμόρη, όπου διαδραματίστηκαν οι πιο έντονες εμπλοκές διαδηλωτών με τις αστυνομικές αρχές, αλλά και οι περισσότερες υλικές καταστροφές. Η Βαλτιμόρη αποτέλεσε ένα τρανό παράδειγμα ότι οι δολοφονίες σε βάρος Αφροαμερικάνων στην περιοχή δεν ήταν αποτέλεσμα μιας διεφθαρμένης κυβέρνησης λευκών που αγόρευε εις βάρος της μαύρης κοινότητας, όπως μαρτυράει η υπόθεση Freddie Gray²². (Parks, 2018)

3.3 Το BLACK LIVES MATTER από το Ferguson ως σήμερα

Κάθε γενιά μαύρης αντίστασης ξεκινάει, ιστορικά, από μια εξέγερση και το Ferguson στην περίπτωση αυτή, ήταν το σημείο έναρξης του κινήματος Black Lives Matter. Η «μάχη της

²¹ Freelon, D., McIlwain, C. D., & Clark, M. D. (2016). Beyond the Hashtags: #Ferguson, #Blacklivesmatter, and the Online Struggle for Offline Justice. SSRN Electronic Journal. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2747066>

²² Ο Freddie Gray τον Απρίλιο του 2015, συλληφθηκε από την τοπική αστυνομία της Βαλτιμόρης για την κατοχή μαχαίριου. Κατά την μεταφορά του με το αστυνομικό βαν, τραυματίστηκε κάτω από αδιευκρίνιστες συνθήκες και μεταφέρθηκε εσπευσμένα στο νοσοκομείο, όπου άφησε την τελευταία του πνοή λόγω τραύματος στο νωτιαίο μυελό. Οι τρεις από τους 6 αστυνομικούς που μετέβαιναν στο βαν και κρίθηκαν υπό έρευνα για το περιστατικό, ήταν Αφροαμερικάνοι (Wikipedia Foundation)

αξιοπρέπειας» που δόθηκε από τη μαύρη κοινότητα στην περιοχή, d έφερε στην δημοσιότητα μια σημαντική είδηση για τις τοπικές αρχές. Το αστυνομικό τμήμα του Ferguson είχε πρόσβαση σε στρατιωτικά όπλα, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν πολλαπλά για τον εκφοβισμό των κατοίκων στην διάρκεια των κινητοποιήσεων. (Freelon D et al., 2016)

Δέκα μέρες μετά την δολοφονία του Michael Brown, η Patrisse Cullors με τον Daniell Moore²³, αλλά και άλλους διοργανωτές, ξεκίνησαν το πρότζεκτ: «Black Lives Matter: Freedom Ride»²⁴, με στόχο την υποστήριξη της κοινότητας του Ferguson και του St. Louis, όπου κατάφερε να συσπειρώσει στις περιοχές ακτιβιστές από κάθε άκρη της ηπείρου.

Οι δημοσιογράφοι πα'όλα αυτά, παρουσίαζαν στα δελτία ειδήσεων το BLM ως ένα οργανωμένο κίνημα που έχει σκοπό να συνεχίσει το έργο των Μαύρων Πανθήρων, αποζητάει νεκρούς αστυνομικούς και χρήζει προσοχής λόγω του βίαιου χαρακτήρα του. Η παραπληροφόρηση γύρω από το σκοπό του κινήματος και η μάχη των ΜΜΕ με τις βαρύνουσες εκφράσεις και επικεφαλίδες, που το χαρακτήριζαν «κίνημα μίσους» προκάλεσε έναν τεράστιο αριθμό post σε Facebook και Twitter με τη χρήση της ετικέτας «*#Black Lives Matter*», ώστε να διασαφηνιστεί η δράση και η εικόνα του κινήματος. Αυτό το σημείο της ιστορίας ήταν ιδιαίτερα κομβικό για το κίνημα, καθώς ήταν περισσότερο επιτακτική ανάγκη από ποτέ να οργανώσει τη δομή του.

Η οργάνωση του κινήματος ξεκίνησε με την ίδρυση του Black Lives Matter Network από την Alicia Garza, Patrisse Cullors και Opal Tometi. Πρόκειται για ένα αποκεντρωμένο δίκτυο κεφαλαίων με τοπική βάση. Σύμφωνα με τα δεδομένα του ιστότοπου, υπάρχουν περίπου σαράντα κεφάλαια σε παγκόσμιο επίπεδο, όπου το καθένα είναι άρρηκτα συμμορφωμένο με τους πρωταρχικούς κανόνες του BLMGN, αλλά μπορεί να διαμορφώσει μόνο του την εσωτερική του δομή και να διαφοροποιηθεί από τα άλλα. Η χρηματοδότηση αυτών γίνεται μέσω άμεσων δωρεών. (Parks, 2018)

Την ίδια στιγμή όμως, οι οπαδοί του Donald Trump, ξεκίνησαν να απειλούν το κίνημα με κάθε μέσο. Η απάντηση του BLM σε αυτό, ήταν η δημοσιοποίηση καταγραφικού υλικού από αιματηρές συναντήσεις αστυνομικών και μελών της μαύρης κοινότητας, ζητώντας άμεση μεταρρύθμιση, αλλά και υλικού από φυλετικές προσβολές των οπαδών του Trump σε βάρους τους, κάνοντας το πρόβλημα του ρατσισμού πραγματικό και την ανάγκη για επίλυση του επιτακτική.

Το καλοκαίρι του 2015, μέλη του κινήματος BLM, μοϊκοτάρουν μαζικά ομιλίες και προεκλογικές εκστρατείες υποψηφίων προέδρων προσπαθώντας να εισακουστεί το ηχηρό μήνυμά τους για αναδιάρθρωση. Η στρατηγική τους κρίνεται επιτυχής και πολύ γρήγορα αναγκάζουν δημοκρατικούς υποψηφίους να δημοσιεύσουν λεπτομερείς πλατφόρμες ποινικής δικαιοσύνης, ενώ η ίδια η Hilary Clinton καλεί ακτιβιστές σε συνάντηση στην εκστρατεία της με σκοπό να την διαταράξουν. Ύστερα από εντατικοποιημένες προσπάθειες καταφέρνει να προσεγγίσει άτομα υψηλών θέσεων στην πολιτική να ακούσουν τις απαιτήσεις τους. Το αποκεντρωμένο κίνημα κάνει ολοένα και περισσότερο αισθητή την

²³ Αμερικανός συγγραφέας και ακτιβιστής, γνωστός για το αντιρατσιστικό του περιεχόμενο.

²⁴ Με ένα λεωφορείο, πήγαιναν από περιοχή σε περιοχή με σκοπό να ενώσουν τον κόσμο για χάρη του Ferguson

παρουσία του στο πολιτικό προσκήνιο και πιέζει τα δρώμενα, αλληλοεπιδρώντας τόσο με Ρεπουμπλικάνους, όσο και με Δημοκρατικούς υποψηφίους. (Skypchenko, 2020)

Τον ίδιο χρόνο, η εμπλοκή του κινήματος στην πολιτική οδήγησε και σε σημαντικές πολιτικές αλλαγές. Τον Μάιο του 2015, ο Ομπάμα ανακοίνωσε την διακοπή εφοδιασμού της τοπικής αστυνομίας με στρατιωτικό εξοπλισμό, ενώ τον Δεκέμβριο το Ομοσπονδιακό Γραφείο Ερευνών ανακοίνωσε ότι θα παρακολουθεί πιο λεπτομερειακά τους θανατηφόρους πυροβολισμούς της αστυνομίας. Το κίνημα επιπρόσθετα κατάφερε να εισβάλλει και στις πανεπιστημιούπολεις, εμπνέοντας τα φοιτητικά κινήματα να συμμετέχουν στον κοινό αγώνα για μια άνευ ρατσισμού και διακρίσεων Αμερική²⁵.

Με την άνοδο του Donald Trump στην προεδρεία το 2017, το κίνημα χάνει την προσοχή που ήταν στραμμένη πάνω του τόσα χρόνια. Στα χρόνια που ακολούθησαν, ο Trump ως πρόεδρος της Αμερικής δεν έπαψε να «πολεμάει» το κίνημα, το οποίο προσπαθούσε διαρκώς να συνεχίσει το έργο του, καθώς η εκλογή του προέδρου είχε επαναφέρει στο προσκήνιο συνθήκες ξενοφοβίας και ρατσισμού που προσπαθούσαν να πατάξουν την τελευταία δεκαετία, ενώ η λίστα των θυμάτων Αφροαμερικανικής καταγωγής διαρκώς αυξανόταν.

Στις 25 Μαΐου του 2020, σε έναν δρόμο της Μινεάπολης, ο αστυνομικός Derek Chauvin πιέζει με το γόνατο του για περίπου οχτώ λεπτά το λαιμό του 46χρονου Αφροαμερικανού George Floyd, ο οποίος διαρκώς αναστενάζει ότι δεν μπορεί να αναπνεύσει, αφήνοντας την τελευταία του πνοή στο πεζοδρόμιο. Το βίντεο από τη δολοφονία του Floyd κάνει τον γύρω του διαδικτύου, φέρνοντας και πάλι στο προσκήνιο περισσότερο από ποτέ το BLM και δημιουργώντας ένα παγκόσμιο κίνημα.

Το καλοκαίρι του 2020 πραγματοποιήθηκαν πορείες διαμαρτυρίας τόσο σε πόλεις της Αμερικής²⁶, όσο και σε όλο τον κόσμο, ανάμεσα σε αυτές και η Ελλάδα, ως απάντηση στο θάνατο του Floyd. Στην Μινεάπολη, χιλιάδες άνθρωποι ξεχύθηκαν στους δρόμους με πλακάτ που έφεραν τη φράση «*Black Lives Matter*», διαδηλώνοντας ειρηνικά και άλλοτε πιο βίαια. Υπήρξαν αναφορές για λεηλασίες, βανδαλισμούς, πυροβολισμούς, συγκρούσεις με την αστυνομία, ενώ ενεργοποιήθηκε η Ειδική Φρουρά και ο Donald Trump κατηγορήσε πολλούς ακτιβιστές για «*εγχώρια τρομοκρατία*». Παράλληλα σε παγκόσμιο επίπεδο πραγματοποιείται προσπάθεια κατάργησης των αγαλμάτων που συμβολίζουν την φυλετική αδικία. Στο Βέλγιο διαδηλωτές ξεφτίλισαν τα σύμβολα του βελγικού βασιλιά Λεοπόλδου Β', ο οποίος είχε αποικήσει στην Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό και ήταν υπεύθυνος για τον θάνατο εκατομμυρίων ανθρώπων, στο Ηνωμένο Βασίλειο γκρέμισαν το άγαλμα του Edward Colston, δουλέμπορου του 17^{ου} αιώνα, ενώ στην Γερμανία έλαβαν χώρα μερικές από τις μεγαλύτερες διαδηλώσεις που συνέβησαν εκτός ΗΠΑ. (Dixon et al., 2020)

Η κυκλοφορία του οπτικού ντοκουμέντου της δολοφονίας του Floyd στο διαδίκτυο, με τις σκληρές εικόνες που έφερε, ήταν αρκετή για να προκαλέσει μια τόσο ηχηρή εθνική και διεθνή κατακραυγή, αλλά και να πραγματοποιήσει μία σειρά από αλλαγές. Πολλές από τις

²⁵ Οι διαμαρτυρίες που πραγματοποιήθηκαν στο Πανεπιστήμιο του Μιζούρι και στο Πανεπιστήμιο του Γειλ, κατά προσώπων υψηλών θέσεων για διακρίσεις και φυλετική αναισθησία οδήγησαν σε μαζικές παραιτήσεις.

²⁶ Συμπεριλαμβανομένης και της Νότιας Αμερικής

μεγαλύτερες μάρκες του κόσμου πραγματοποίησαν καμπάνιες στα πλαίσια της υποστήριξης του κινήματος BLM, ενώ δημιουργήθηκαν ταμεία οικονομικής ενίσχυσης των διαμαρτυρούμενων, με σκοπό να μπορούν να καλύψουν τα υπέρογκα ποσά των εγγυήσεων τους. Οι αστυνομικοί που συμμετείχαν στην δολοφονία του Floyd κατηγορήθηκαν για ανθρωποκτονία και συνδρομή σε αυτή, ενώ για πρώτη φορά τα αστυνομικά τμήματα στη χώρα απαγορεύουν ρητά και επίσημα τη χρήση στραγγαλισμού και πατήματος του λαιμού με το γόνατο για την ακινητοποίηση κάποιου. Καθιερώθηκε η λεγόμενη «Μαύρη Τρίτη» στις 2 Ιουνίου, όπου λογαριασμοί στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και με την υποστήριξη της μουσικής βιομηχανίας και του ραδιοφώνου γέμισαν το διαδίκτυο με μαύρα πλακάκια, έτσι ώστε να αναγκαστεί ο κόσμος να αφιερώσει χρόνο για να μάθει τι συμβαίνει. Ο δρόμος που οδηγεί στον Λευκό Οίκο μετονομάστηκε σε «Black Lives Matter Plaza». Και τέλος, πολλά τηλεοπτικά προγράμματα αποσύρθηκαν από την τηλεόραση και το Netflix, καθώς περιείχαν φυλετικά ακατάλληλους χαρακτηρισμούς. (Roose, 2020)

4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΟ HASHTAG

4.1 Η δύναμη του Hashtag

Τα social media έχουν συμβάλει ανά καιρούς στη δημιουργία ακτιβιστικών κινητοποιήσεων ανά τον κόσμο. Το 2011, το Twitter χρησιμοποιήθηκε ευρέως από τους ακτιβιστές σε Τυνησία, Αίγυπτο, Λιβύη και άλλες χώρες της Μέσης Ανατολής που ενεπλάκησαν στις εξεγέρσεις της Αραβικής Άνοιξης. Μέσα από τη διάδοση αυτή, μέσω των social media και την ευαισθητοποίηση του κόσμου, συσπείρωσαν ένα μαζικό λαϊκό κίνημα που πέτυχε την διάλυση των Αντιδημοκρατικών καθεστώτων σε Τυνησία και Αίγυπτο. Την ίδια περίοδο στην Αμερική, διαδηλωτές κοινοποιούν εικόνες, βίντεο και πραγματοποιούν tweets, στα πλαίσια της διαδήλωσης Occupy Wall Street κατά της εταιρικής απληστίας και οικονομικής ανισότητας, φέροντας μακροχρόνιο αντίκτυπο στην πολιτική των ΗΠΑ. (Paolo, 2018)

Τα social media έδωσαν την ευκαιρία σε οποιονδήποτε δε μπορεί να συμβάλει σωματικά στις διαμαρτυρίες, να συμμετέχει στο δημόσιο και κοινωνικό διάλογο. (Wilson et al., 2014)

Μερικά από τα πιο σημαντικά κινήματα που αναδύθηκαν στο διαδίκτυο και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι:

Πίνακας 2 Κινήματα που γεννήθηκαν από τα ΜΚΔ

BLACK LIVES MATTER	Instagram, Twitter, Facebook
NATIONAL BAIL FUND	Twitter
ANTI-RACISM DAILY	Instagram
METOO	Instagram, Twitter

Το Black Lives Matter αποτελεί ένα κίνημα υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που οφείλει την ύπαρξη του, αλλά και την ισχύ του, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, από που και δημιουργήθηκε. Στην ουσία το BLM το 2014 πραγματοποίησε μια εθνική συζήτηση για τις βάρβαρες δολοφονίες των αστυνομικών σε βάρος άοπλων μαύρων πολιτών, με μοναδικό του όπλο τα διαδικτυακά εργαλεία και κυρίως το Facebook και το Twitter²⁷. Η καινοτομία-εύρημα του κινήματος κρίθηκε επιτυχής, καθώς μέσω της διαδικτυακής του δράσης μοίρασε το μοντέλο της αρχηγίας, με αποτέλεσμα κανείς να μην μπορεί να εντοπίσει τη διεύθυνση του και να το σταματήσει, ούτε με «σφαίρα», ούτε με άλλο μέσο. (Jeffares, 2014)

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δίνουν στο λαό φωνή, καθώς έχει πλέον τη δυνατότητα να ποστάρει σε πραγματικό χρόνο οτιδήποτε βιώνει χωρίς κανένα περιορισμό/φιλτράρισμα/λογοκρισία, ενώ η παγκόσμια πρόσβαση στις πλατφόρμες προσδίδει μία μοναδική αξία στα κοινωνικά μέσα ως πηγή ειδήσεων. (Paolo, 2018)

Το hashtag, στην Κοινωνία της πληροφορίας και των κοινωνικών μέσων μαζικής ενημέρωσης, αποτελεί ένα από τα ισχυρότερα εργαλεία προάσπισης της φυλετικής δικαιοσύνης. Από το 2013 που το hashtag «*#BlackLivesMatter*» έκανε την εμφάνισή του, διατήρησε πρωταγωνιστικό ρόλο στα social media μέχρι και σήμερα. Τρεις εβδομάδες μετά την απόφαση του δικαστηρίου για την αθώωση του George Zimmerman, αναφορικά με τη δολοφονία του Trayvon Martin, το *#BLM* χρησιμοποιήθηκε πάνω από 1,7 εκατομμύρια φορές στο Twitter, σύμφωνα με αριθμητικά στοιχεία που εξέδωσε το Πανεπιστήμιο Suffolk. (Freelon D et al., 2016)

Το hashtag *#BlackLivesMatter*²⁸ δημιουργήθηκε τον Ιούλιο του 2013 από την Alicia Garza, Patrisse Cullors, Opal Tometi, αλλά χρησιμοποιήθηκε σπάνια έκτοτε, απέκτησε αξία και αυξήθηκε η χρήση του μετά τις διαμαρτυρίες στο Ferguson, αλλά για έναν χρόνο ήταν απλά ένα hashtag και όχι δημοφιλές. Μέσα από τις δημοσιεύσεις των ακτιβιστών πραγματοποιήθηκε η διάδοση της είδησης της δολοφονίας του νεαρού Michael Brown σε εθνικό επίπεδο, ενώ ακόμη κατάφεραν να κυκλοφορήσουν τις δικές του ιστορίες και αφηγήσεις²⁹. Το hashtag *#Ferguson* λίγο μετά γίνεται trending. Με τα νέα μέσα ο οποιοσδήποτε μπορεί να δημοσιεύσει ένα βίντεο, μια φωτογραφία και να κάνει ένα τέτοιο γεγονός γνωστό παγκόσμια, αναγκάζοντας τον κόσμο που το βλέπει να το σχολιάσει. Όταν κάτι τοποθετείται στην κλίμακα των trending hashtag, γίνεται viral, σημαίνει αυτόματα ότι οι άνθρωποι μιλάνε έντονα για κάτι, του δίνουν διάσταση, έχουν συνείδηση που οδηγεί σε δράση.

²⁷ Black Twitter: το κίνημα συνδέθηκε κατά κύριο λόγο με το Twitter καθώς εμπεριέχει μια σύνδεση με τους ειδησεογραφικούς ιστότοπους, αλλά και γιατί εμπεριέχει δυσανάλογα πολλούς μαύρους χρήστες.

²⁸ Άλλο το hashtag *#BlackLivesMatter* και άλλο ο οργανισμός Black Lives Matter, ο οποίος εξίσου χρησιμοποίησε το hashtag στα πλαίσια της δράσης του και της αλληλοκάλυψης των μελών του. Και τα δύο Hashtag/Οργανισμός: συνδράμουν σε μια μεγαλύτερη ιδέα: στο άθροισμα όλων των οργανισμών, ατόμων, διαμαρτυριών και ψηφιακών χώρων αφιερωμένων στην ευαισθητοποίηση και τελικά στον τερματισμό της αστυνομικής βίας κατά των μαύρων.

²⁹ Η επικρατέστερη άποψη είναι ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αντικατέστησαν τη χρήση βίας

Έξι ήταν οι βασικές κοινότητες-λογαριασμοί στο Twitter που πραγματοποιούσαν συζητήσεις για την αστυνομική βαρβαρότητα κι επιζητούσαν δικαιοσύνη για τα θύματα:

Πίνακας 3 Λίστα λογαριασμών κοινοτήτων με δημοσιεύσεις κατά την αστυνομική βία

1. BLACK LIVES MATTER
2. ANONYMOUS/ BIPARTISAN REPORT
3. BLACK ENTERTAINERS
4. CONSERVATIVES
5. MAINSTREAM NEWS
6. YOUNG BLACK TWITTER

Στόχος της χρήσης των διάφορων κοινωνικών μέσων δικτύωσης ήταν η εκπαίδευση, η ενίσχυση των περιθωριοποιημένων φωνών και διαρθρωτική αστυνομική μεταρρύθμιση. Μετά τη δολοφονία του νεαρού Brown, φωτογραφίες, βίντεο, κείμενα, αφηγήσεις κυκλοφορούν ευρέως στο διαδίκτυο το καλοκαίρι του 2014 και προκαλούν τη δημόσια οργή. Είναι βέβαιο ότι η αστυνομική βία στην Αμερική³⁰ δεν αποτελεί ένα πρόσφατο γεγονός, αλλά απέκτησε παγκόσμια διάσταση με τη χρήση των smartphones και των social media. Το BLM μέσα από τις αντί-αυταρχικές διαμαρτυρίες κατάφερε να τραβήξει το ενδιαφέρον των: Arab Spring, Occupy Wall Street, Indignados. Την δεδομένη αυτή στιγμή τίθεται η συζήτηση περί γενικής ικανότητας διαδικτυακών εργαλείων στην διευκόλυνση της κοινωνικής και πολιτικής αλλαγής. (Jeffares, 2014)

Το 2020 τα κυρίαρχα hashtag ήταν: στην πρώτη θέση το #Covid19 και στην δεύτερη το #BLM. Στα πλαίσια της καραντίνας του κορονοϊού, αυξήθηκε δραματικά η χρήση των social media, καθώς τα σχολεία και επιχειρήσεις έκλεισαν και το «αιχμάλωτο» κοινό χρησιμοποίησε τα κοινωνικά μέσα δικτύωσης ως κυρίαρχο μέσο πληροφόρησης και ως μέσο διαφυγής από την πραγματικότητα. Αύξηση δραστηριότητας και χρηστών παρατηρήθηκε σε Facebook, Twitter, Instagram, Youtube και Tik Tok. Το # BLM στο Tik Tok δέχτηκε 12 δισεκατομμύρια προβολές, με το 60% να προέρχεται από την ηλικιακή ομάδα 16-24. Το #BLM την εβδομάδα μετά τη δολοφονία του George Floyd χρησιμοποιήθηκε 50 εκατομμύρια φορές. Ο George Floyd έγινε το τρίτο άτομο με τα περισσότερα tweet στον κόσμο. (Freelon D. et al., 2016)

4.2 Trending hashtag ή/και κοινωνικό Κίνημα;

Το ερώτημα που τίθεται ύστερα από μία μακροσκελή ανάλυση, είναι αν στην εποχή των κοινωνικών μέσων ενημέρωσης το Black Lives Matter αφορά απλά και μόνο ένα hashtag ή αν τα social media μπορούν να δημιουργήσουν ένα κοινωνικό φαινόμενο ή κίνημα. Όταν ξεκίνησαν όλα αυτά, ήταν δύσκολο να γίνει η αποτίμηση των hashtag, αν δηλαδή η απήχηση του trending hashtag αποτελεί «μόδα» ή μία κοινωνική κίνηση.

Σε σχετικές έρευνες που πραγματοποιήθηκαν, αναλύθηκαν πάνω από 40 εκατομμύρια tweets, 100.000 ιστότοποι και 40 συνεντεύξεις ακτιβιστών. Όπως διαπιστώθηκε, μετά τη δολοφονία του Michael Brown, η αναφορά στο BLM αυξήθηκε με πάνω από 55 tweets και 13 μοναδικούς χρήστες, σε σχέση με πριν τη δολοφονία του. Συνολικά από τις 9 έως τις 31 Αυγούστου του 2014 πραγματοποιήθηκαν 12,589,097 tweets σχετικά με το BLM. Η διαδικτυακή αυτή δράση ήταν που μετέτρεψε το Black Lives Matter σε κίνημα. (Freelon D et al., 2014)

Ακολουθώντας τη δολοφονία του νεαρού Brown, το hashtag #Ferguson αποτέλεσε την κύρια λέξη που χρησιμοποιούσαν οι χρήστες για να αναφερθούν στο θάνατο του. Παρατηρήθηκε αύξηση πάνω από 2 εκατομμυρίων tweet ανά ημέρα που σχετίζονταν με το Ferguson. Τόσο μεγάλος όγκος tweet που σχετίζονται αποκλειστικά και μόνο με ένα γεγονός, δεν είχε ξανασυμβεί στο παρελθόν. Η λέξη Ferguson, με ή χωρίς το hashtag, έγινε ο πιο δημοφιλής όρος, από τον Ιούνιο του 2014 έως τον Μάιο του 2015, ενώ την ίδια περίοδο η φράση BLM ήταν η τρίτη πιο χρησιμοποιημένη λέξη-κλειδί στο Twitter. Με την αθώωση του ιθύνοντα της συγερής αυτής πράξης, ο μέσος όρος των tweets #BLM και #Ferguson φτάνει τα 3.500.000 τη μέρα.

Ο Charles Tilly, κοινωνιολόγος, εξηγεί σε βάθος τα κοινωνικά κινήματα και δίνει την απάντηση στο ερώτημα μας. Σύμφωνα με τον Tilly, τα κοινωνικά κινήματα που εμφανίστηκαν στα μέσα του 1800, σηματοδότησαν την αλλαγή στον τρόπο με τον οποίον οι άνθρωποι συμμετείχαν στην πολιτική. Ο Tilly θεωρεί τις διαμαρτυρίες διαφορετικές από τα κοινωνικά κινήματα. Επομένως, τα κοινωνικά κινήματα συνδυάζουν μια διαρκή οργανωμένη δημόσια προσπάθεια που αφορά συλλογικές διεκδικήσεις, μορφές πολιτικής δράσης, όπως η δημιουργία ενώσεων και συνασπισμών, οι δημόσιες συναντήσεις, οι πανηγυρικές πομπές, οι αγρυπνίες, οι διαδηλώσεις, οι δηλώσεις στα δημόσια μέσα ενημέρωσης και φυλλάδια³¹ και συμμορφώνονται στο πλαίσιο WUNC³². (Tilly, 2017)

Αν και τα κοινωνικά μέσα ήταν ζωτικής σημασίας για τη διάδοση μηνύματος του BLM, δε καθορίζεται και αυτόματα μέσα από αυτήν τη δράση η ύπαρξη της ομάδας. Με τις δημόσιες εκδηλώσεις διαμαρτυρίες, τις πορείες, τον γονατισμό στη διάρκεια του Εθνικού Ύμνου, τις συνηθισμένες κραυγές: «Δε μπορώ να αναπνεύσω», τη συλλογική απαίτηση για την απόδοση δικαιοσύνης και τον απώτερο σκοπό για μια καλύτερη κοινωνία για τους καταπιεσμένους, φαίνεται ότι τελικά πληρούνται τα κριτήρια που θέτει ο Tilly για τα κοινωνικά κινήματα.

³¹ Ρεπερτόριο κοινωνικής κίνησης

³² Worthiness Unity Numbers Commitment

ΜΕΡΟΣ Β΄

5^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Σκοπός της παρούσας πτυχιακής, πέραν από την γενική παρουσίαση της συμβολής των ψηφιακών μέσων επικοινωνίας στην προώθηση της φυλετικής δικαιοσύνης και πιο συγκεκριμένα στην ανάδυση του κινήματος Black Lives Matter μέσα από τα social media, είναι και η διερεύνηση της εξάπλωσης του μηνύματος του Black Lives Matter στον ελλαδικό χώρο, αλλά και η στάση του κοινού απέναντι σε αυτό. Για τον σκοπό, ξεφεύγοντας από την προφανή βιβλιογραφία, η εργασία επεκτάθηκε σε ερευνητικά πλαίσια και να εξαχθούν τα προς συλλογή αποτελέσματα. Στην συνέχεια του κεφαλαίου αυτού αναλύεται η μεθοδολογία της έρευνας που χρησιμοποιήθηκε, τα αποτελέσματα και τα συμπεράσματα που λήφθηκαν από αυτά.

5.1 Μεθοδολογία έρευνας

Σκοπός της έρευνας, όπως ήδη αναφέρθηκε, είναι η αξιολόγηση της εξάπλωσης του μηνύματος του Black Lives Matter για την προάσπιση των δικαιωμάτων της μαύρης φυλής και την κατάργηση της βίας και του ρατσισμού απέναντι της, όσον αφορά την γεωγραφική της εμβέλεια. Δεδομένου ότι τα social media δεν επιδέχονται συνοριακό φραγμό, εξετάζεται πιο εμπεριστατωμένα, η ανταπόκριση που έχει το κίνημα και η δράση του στην Ελλάδα.

5.2 Είδος της έρευνας

Η έρευνα που διεξήχθη για τους σκοπούς της παρούσας πτυχιακής συνδυάζει στοιχεία τόσο ποιοτικής όσο και ποσοτικής έρευνας, καθώς εφαρμόζει στατιστική, με αποτελέσματα τα οποία αναλύονται σε πίνακες και γραφήματα, αλλά είναι στη φύση της περιγραφική. Το βασικό εργαλείο για τη συλλογή δεδομένων το οποίο χρησιμοποιήθηκε ήταν τα ερωτηματολόγια. Τα ερωτηματολόγια διανεμήθηκαν, στο μεγαλύτερο μέρος τους, σε ηλεκτρονική μορφή³³ μέσω των social media, ενώ ένα μικρότερο ποσοστό διανεμήθηκε σε έντυπη μορφή στο κοινό, αλλά δεν μπόρεσε να επεκταθεί λόγω το μέτρων ασφαλείας που πάρθηκαν στα πλαίσια της πανδημίας του κορονοϊού. (Bryman & A., 2017)

³³ Google Docs: το λογισμικό google docs, το οποίο επιλέχθηκε για την ανάρτηση του ερωτηματολογίου, παρέχει την δυνατότητα περισυλλογής στατιστικών δεδομένων για κάθε μία ερώτηση ξεχωριστά

5.3 Συλλογή κι ανάλυση δεδομένων

Το ερωτηματολόγιο παρέμεινε ενεργό στο λογισμικό του Google Docs για περίπου δύο μήνες, ενώ προωθήθηκε τόσο στο Facebook, όσο και στον Instagram για να ληφθεί το απαραίτητο δείγμα και να προσεγγισθούν όλες οι ηλικιακές ομάδες, ενώ το έντυπο ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε σε διάρκεια ενός μήνα σε άγνωστο κοινό, με στόχο να συμπεριληφθούν στην έρευνα και άτομα μεγαλύτερης ηλικίας που δε χρησιμοποιούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου ταξινομήθηκαν σε πίνακες Excel³⁴, για την ευκολότερη σύγκριση και κατανόηση αυτών.

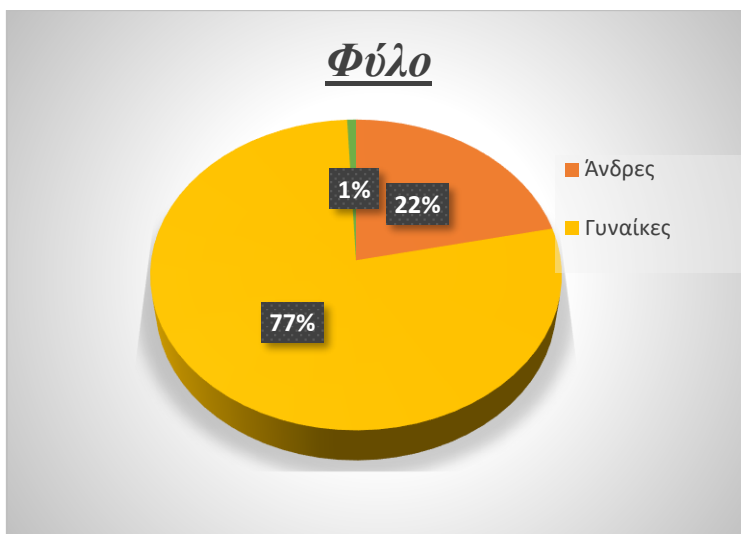
5.4 Η δομή του ερωτηματολογίου

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από δεκατρείς ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής, έτσι ώστε να απαιτείται ελάχιστος χρόνος συμπλήρωσης και όλοι οι συμμετέχοντες διατηρούν την ανωνυμία τους. Οι πρώτες τρεις ερωτήσεις είναι εισαγωγικές και αφορούν προσωπικά στοιχεία, όπως φύλο, ηλικιακή ομάδα και μορφωτικό επίπεδο. Ακολουθούν ερωτήσεις κλειστού τύπου, κοινές για όλους, ενώ οι ερωτήσεις πέντε και επτά έχουν σχεδιαστεί με την κλίμακα Likert για πιο ενδελεχή αποτελέσματα. Στη συνέχεια της ενότητας παρουσιάζεται το ερωτηματολόγιο και τα αποτελέσματα που προέκυψαν.

5.5 Στατιστικά του δείγματος της έρευνας

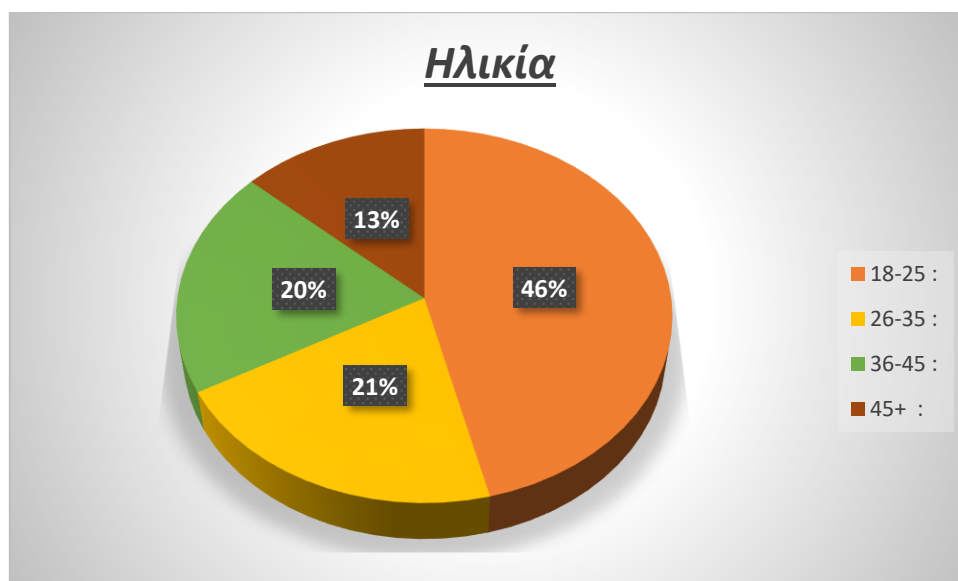
Στα παρακάτω γραφήματα, συμπεριλαμβάνονται τα στατιστικά στοιχεία που αντλήθηκαν τόσο από τα ηλεκτρονικά όσο και από τα έντυπα ερωτηματολόγια. Το δείγμα μας αποτελείται από 663 απαντήσεις, δέκα εκ των οποίων αντλήθηκαν από τα έντυπα ερωτηματολόγια.

³⁴ Οι πίνακες excel παρατίθενται στο παράρτημα στο τέλος της εργασίας

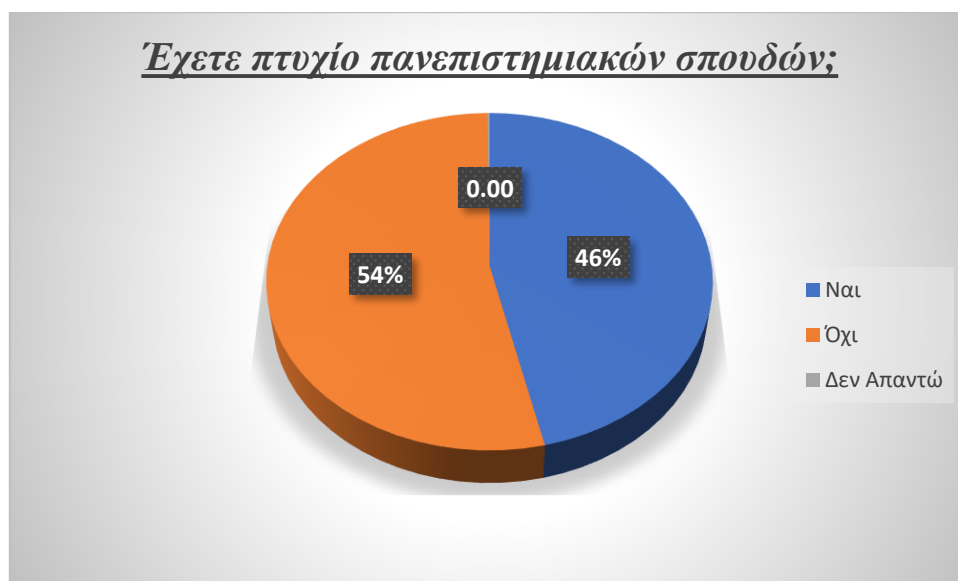
Γράφημα 1 Το φύλο των ερωτηθέντων

Η πρώτη ερώτηση αφορά το φύλο των ερωτηθέντων. Η συντριπτική πλειοψηφία κατά ποσοστό 77% είναι γυναίκες, ενώ το 22% είναι άντρες.

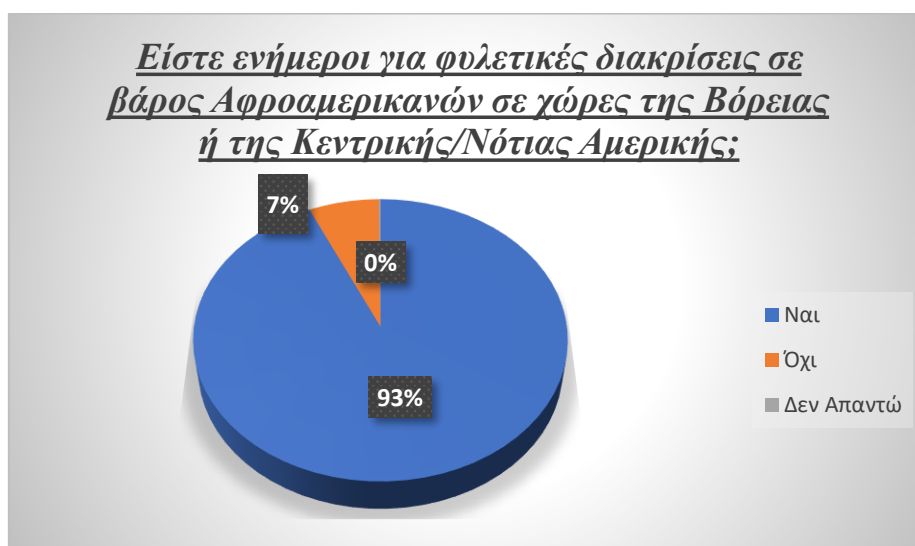
Γράφημα 2 Η ηλικιακή ομάδα των ερωτηθέντων

Η δεύτερη ερώτηση αφορά την ηλικία. Στο μεγαλύτερο ποσοστό, της τάξεως των 46%, βρίσκεται η μικρότερη ηλικιακή ομάδα 18-25, ακολουθούν σχεδόν με κοντινά ποσοστά, οι ηλικιακές ομάδες 26-35 (21%) και 26-45 (20%) και στο τέλος οι άνω των 45 με ποσοστό 13%.

Γράφημα 3 Το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων

Η τρίτη ερώτηση αφορά το μορφωτικό επίπεδο των συμμετεχόντων. Όπως παρατηρούμε το 54% κατέχει ένα τουλάχιστον πτυχίο, ενώ το 46% όχι. Η ερώτηση αυτή είναι συμπληρωματική, στην προσπάθεια να διερευνηθεί εάν η γνώση γύρω από το Black Lives Matter είναι συνυφασμένη με τη μόρφωση του ερωτηθέντα.

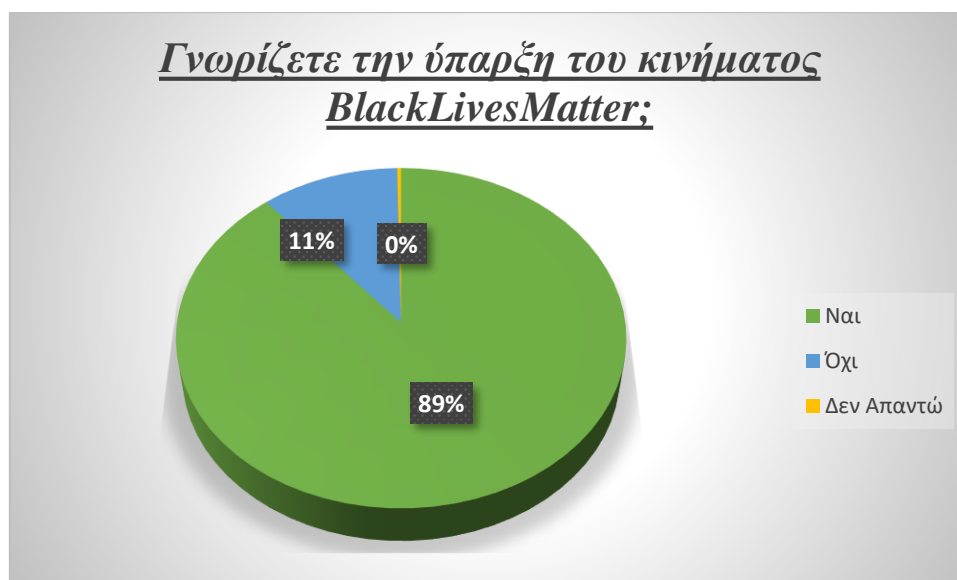
Γράφημα 4 Γνώση ύπαρξης φυλετικών διακρίσεων στην Αμερική

Η τέταρτη ερώτηση είναι εισαγωγική, γενικών γνώσεων. Η πλειοψηφία με ποσοστό 93% δήλωσε πως γνωρίζει ότι υπάρχουν φυλετικές διακρίσεις σε χώρες της Αμερικής, ενώ ένα πολύ μικρό ποσοστό των 7% δεν είναι ενήμερο.

Γράφημα 5 Γνώση περιστατικών αστυνομικής βίας στην Αμερική

Στην πέμπτη ερώτηση ζητήθηκε από το κοινό να δηλώσει σε μια κλίμακα Likert, σε τι βαθμό έχει ακούσει για περιστατικά βίας σε βάρος Αφροαμερικανών την τελευταία δεκαετία στην Αμερική³⁵, από το 1- Καθόλου έως το 4- Πολύ. Το 73% απάντησε πολύ, το 21% απάντησε αρκετά, το 4% λίγο και το 2% καθόλου, δηλαδή 12 από τους 663, κατά προσέγγιση, δεν είναι ενήμεροι για την αστυνομική βία και βαρβαρότητα σε βάρος της μαύρης κοινότητας.

Γράφημα 6 Γνώση ύπαρξης του κινήματος Black Lives Matter

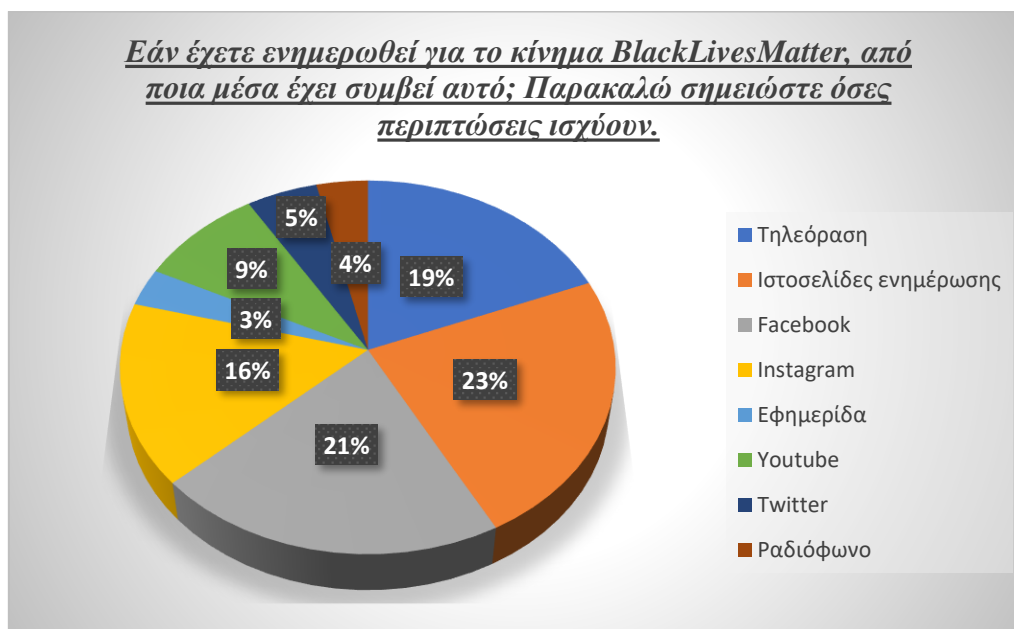
³⁵ Ο όρος «Αμερική» χρησιμοποιείται στο ερωτηματολόγιο διευρυμένα για να συμπεριληφθούν και τα περιστατικά βίας και δολοφονιών που έχουν λάβει χώρα στο Μεξικό τα τελευταία χρόνια

Στην έκτη ερώτηση διερευνήθηκε η γνώση της ύπαρξης του κινήματος Black Lives Matter, όπου το 89% απάντησε θετικά και μόνο το 11% αρνητικά.

Γράφημα 7 Γνώση γύρω από τη δράση του κινήματος

Στην έβδομη ερώτηση διαχωρίστηκε η γνώση της ύπαρξης από τη γνώση της δράσης του κινήματος και ζητήθηκε από το κοινό να την τοποθετήσει σε κλίμακα Likert. Το 34% απάντησε πολύ, το 26% αρκετά, το 25% λίγο και το 15% καθόλου.

Γράφημα 8 Τα μέσα από τα οποία ενημερώθηκε για το κίνημα το κοινό

Στην όγδοη ερώτηση δόθηκε μια λίστα μέσων ενημέρωσης στο κοινό, με σκοπό να διερευνηθεί από ποια μέσα προέρχεται η ενημέρωση που έχει γύρω από το κίνημα. Ζητήθηκε από τους ερωτηθέντες να διαλέξουν όσες περιπτώσεις ισχύουν για αυτούς. Με αύξουσα σειρά: το μεγαλύτερο ποσοστό του 23% κατέχουν οι ιστοσελίδες, ακολουθεί το Facebook με 21%, η τηλεόραση με 19%, το Instagram με 16%, το Youtube με 9%, το Twitter με 5%, το ραδιόφωνο με 4% και τέλος οι εφημερίδες με 3%.

Γράφημα 9 Λίστα ονομάτων που συνδέονται με το κίνημα

Στην ένατη ερώτηση δόθηκε μια λίστα ονομάτων που σχετίζεται με την ιστορία του κινήματος και τις δολοφονίες σε βάρος Αφροαμερικανών στην Αμερική και ζητήθηκε από το κοινό να επιλέξουν όσα ονόματα έχουν ακούσει ή τους θυμίζουν κάτι. Με αύξουσα σειρά: στην πρώτη θέση βρίσκεται ο Martin Luther King με 27%, ακολουθεί ο George Floyd με 26%, η Oprah Winfrey με 21%, η Victoria Salazar με 9%, ο Eric Garner, Trayvon Martin και Alicia Garza με 5%, ενώ 2% δεν απάντησε.

Γράφημα 10 Ποσοστό παρακολούθησης σειράς When they see us

Στην δέκατη ερώτηση, ρωτήσαμε το κοινό αν έχει παρακολουθήσει την σειρά When they see us στην πλατφόρμα του Netflix, που σχετίζεται με την αστυνομική βία των μαύρων. Το 63% απάντησε θετικά και το 37% αρνητικά.

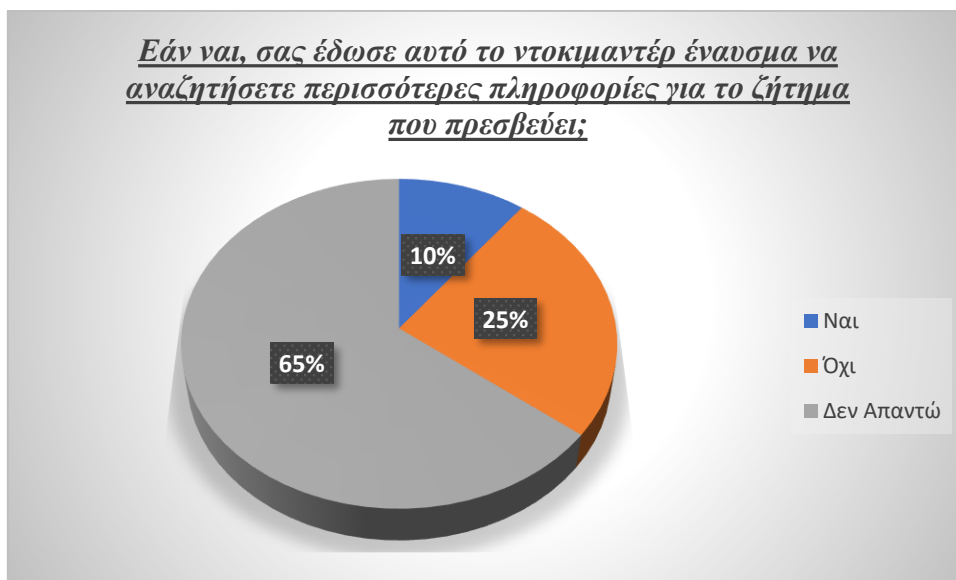
Γράφημα 11 Ποσοστό που ερεύνησε και πέρα από τη σειρά

Στην ενδέκατη ερώτηση, ρωτήσαμε όσους έχουν παρακολουθήσει τη σειρά, αν δέχθηκαν ερεθίσματα για να αναζητήσουν περαιτέρω πληροφορίες από αυτές που προσφέρει. Το 31% απάντησε θετικά ενώ το 22% αρνητικά. Το 47% δεν έδωσε απάντηση.

Γράφημα 12 Ποσοστό παρακολούθησης ντοκιμαντέρ 13th

Στην δωδέκατη ερώτηση, παρομοίως με την ένατη, ρωτήσαμε το κοινό αν έχει παρακολουθήσει στην πλατφόρμα του Netflix, το ντοκιμαντέρ 13th. Το 89% απάντησε αρνητικά, το 10% απάντησε θετικά ενώ το 1% δεν έδωσε απάντηση.

Γράφημα 13 Ποσοστό που ερεύνησε και πέρα από το ντοκιμαντέρ

Στην δέκατη τρίτη και τελευταία ερώτηση, ζητήθηκε από όσους έχουν δει το ντοκιμαντέρ που αναφέραμε να απαντήσουν αν τους έδωσε το έναυσμα να αναζητήσουν περαιτέρω

πληροφορίες. Το 65% που δεν το έχει παρακολουθήσει, δεν έδωσε κάποια απάντηση, το 25% απάντησε αρνητικά, ενώ το 10% απάντησε θετικά.

5.6 Συμπεράσματα

Από την συγκεκριμένη μελέτη, παρατηρείται ότι ανεξαρτήτου μορφωτικού επιπέδου, υπάρχει γνώση γύρω από το ζήτημα των φυλετικών διακρίσεων στην Αμερική και της αστυνομικής βαρβαρότητας σε βάρος της μαύρης κοινότητας. Το γεγονός ότι το 77% των ερωτηθέντων είναι γυναίκες, θεωρείται λογικό ποσοστό, καθώς σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία του Data reportal, όπως εκδόθηκαν το 2021, οι γυναίκες αποτελούν το 50,9% του πληθυσμού της Ελλάδας.

Επιπρόσθετα, το ελληνικό κοινό γνωρίζει κατά πλειοψηφία την ύπαρξη του κινήματος Black Lives Matter, ενώ κατέχει γνώσεις, σε ικανοποιητικό βαθμό και για τη δράση του κινήματος την τελευταία δεκαετία. Περίπου το ήμισυ των ερωτηθέντων απάντησε ότι η ενημέρωση του γύρω από το ζήτημα προέρχεται από τις διάφορες ιστοσελίδες ενημέρωσης του διαδικτύου, γεγονός που μας δείχνει αυτό που ήδη γνωρίζαμε, ότι ο κόσμος πλέον έχει εγκαταλείψει τα παραδοσιακά μέσα και έχει στραφεί στα νέα μέσα, λόγω των διευρυμένων και πολύπλευρων δυνατοτήτων πληροφόρησης που προσφέρουν. Το Facebook κατέχει τη δεύτερη θέση στη λίστα, έκβαση αναμενόμενη, διότι η πλατφόρμα αυτή είναι η πιο δημοφιλής στην Ελλάδα, κατέχοντας το μεγαλύτερο ποσοστό χρηστών. Η τηλεόραση στην τρίτη θέση μας δείχνει ότι, παρά την αντίληψη ότι τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης έχουν εκλείψει, η τηλεόραση αποτελεί ακόμα ένα αναπόσπαστο κομμάτι των ανθρώπων και δύσκολα μπορεί να αντικατασταθεί από άλλα μέσα. Το Instagram, με 4.214.000 χρήστες, εκ των οποίων το 52% είναι γυναίκες³⁶, βρίσκεται στην τέταρτη θέση ως το τρίτο μέσο με τους περισσότερους χρήστες, ενώ στην δεύτερη θέση χρηστών βρίσκεται το Youtube με 7.400.000 χρήστες, το οποίο κατέχει την πέμπτη θέση. Η πλατφόρμα του Youtube, θεωρούμε ότι βρίσκεται χαμηλά στην λίστα, διότι ο χρήστης πραγματοποιεί στοχευμένες αναζητήσεις, εκ των οποίων διαμορφώνονται τα προτεινόμενα βίντεο του χρήστη. Το Twitter, όπου και πραγματοποιήθηκε η διάδοση του κινήματος Black Lives Matter, βρίσκεται στο τέλος της λίστας μαζί με το ραδιόφωνο. Το Twitter στην Ελλάδα με 512.000 χρήστες, δεν αποτελεί ένα από τα πιο δημοφιλή μέσα, σε σύγκριση με την Αμερική που βρίσκεται πρώτη στη λίστα χρηστών³⁷. (Statista)

Από την ένατη ερώτηση, στην οποία δόθηκε μια λίστα ονομάτων που συνδέονται τόσο με την ιστορία του κινήματος όσο και με τα θύματα της αστυνομικής βίας στην Αμερική, συμπεραίνουμε ότι το κοινό επιβεβαιώνει τις πρώτες ερωτήσεις που αφορούν τη γνώση γύρω από το κίνημα Black Lives Matter και τις φυλετικές διακρίσεις. Κατά πλειοψηφία ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, ηγέτης του Αφροαμερικανικού κινήματος, είναι ο πιο γνωστός στους ερωτηθέντες, ενώ όπως ήταν αναμενόμενο, ο George Floyd, που αποτελεί ένα από τα πιο πρόσφατα θύματα, του οποίου η είδηση της δολοφονίας αύξησε την ενημέρωση γύρω από το ζήτημα αυτό στον Ελλαδικό χώρο, κατέχει την δεύτερη θέση. Η Oprah Winfrey, δημόσιο

³⁶ Napoleon.cat stats

³⁷ 69.300.000

πρόσωπο και προασπίστρια του κινήματος, βρίσκεται στην τρίτη θέση, γεγονός που δείχνει ότι η δημοσιότητα και η φήμη της έχουν συμβάλει και στην ενημέρωση του κοινού. Θύματα σταθμός στην ιστορία του κινήματος όπως ο Eric Garner και ο Trayvon Martin παρατηρείται ότι βρίσκονται χαμηλά στην λίστα. Η έκβαση αυτή δικαιολογείται, καθώς η οι δολοφονίες τους πραγματοποιήθηκαν στις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας, όταν το κίνημα δεν ήταν τόσο διαδεδομένο, εκτός Αμερικής και τα ποσοστά χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην Ελλάδα ήταν πολύ χαμηλότερα, επομένως υπήρχε ελλιπείς ενημέρωση. Η Victoria Salazar, ένα από τα πιο πρόσφατα θύματα, παρά το γεγονός ότι η είδηση της δολοφονίας δεν παρουσιάστηκε εκτεταμένα και ονομαστικά στην Ελλάδα, παρά μόνο από ορισμένες ιστοσελίδες ενημέρωσης, συμπλήρωσε προς έκπληξη 170 ψήφους, γεγονός που δείχνει ότι ο κόσμος έψαξε περισσότερο για την υπόθεση. Στο τέλος της λίστας βρίσκεται η Alicia Garza, ιδρυτικό μέλος του κινήματος, που φανερώνει ότι παρά ότι υπάρχει γνώση για το κίνημα Black Lives Matter, δεν υπάρχει εις βάθος ενημέρωση για τα ιδρυτικά μέλη αυτού.

Στο τελευταίο μέρος του ερωτηματολογίου, ρωτήσαμε το κοινό αν έχουν παρακολουθήσει δύο προγράμματα στην πλατφόρμα του Netflix που σχετίζονται με το ζήτημα που πραγματευόμαστε και με σκοπό να επιβεβαιώσουμε αν το Netflix και η εκτεταμένη χρήση που έχει γνωρίσει τα τελευταία χρόνια, θα μπορούσε να έχει εκτός από ψυχαγωγικό χαρακτήρα και ενημερωτικό. Από τα 243 άτομα που απάντησαν θετικά στην ερώτηση αν έχουν παρακολουθήσει τη σειρά «*When they see us*», οι 203 αναζήτησαν παραπάνω πληροφορίες, ενώ αναφορικά με το ντοκιμαντέρ «*13th*», από τους 69 που το είδαν και οι 69 πραγματοποίησαν αναζήτηση. Επομένως συμπεραίνουμε ότι ο ισχυρισμός μας για τον ενημερωτικό χαρακτήρα του Netflix είναι αληθής και θα αναλυθεί εκτεταμένα στην επόμενη ενότητα³⁸.

5.7 NETFLIX: Η δύναμη της εικόνας

Η συνδρομητική πλατφόρμα του Netflix, που περιλαμβάνει μία τεράστια λίστα σειρών, ταινιών και ντοκιμαντέρ εκπέμπει πλέον σε 190 χώρες, συμπεριλαμβανομένου και στην Ελλάδα. Σύμφωνα με επίσημα στατιστικά στοιχεία³⁹, ο συνολικός αριθμός χρηστών φτάνει τα 203,66 εκατομμύρια. (Data Reportal)

Το 2020, το Netflix ύστερα από την αύξηση των αναζητήσεων των χρηστών με τη λέξη-κλειδί «*Black Lives Matter*» και στα πλαίσια της υποστήριξης του κινήματος, μετά την δολοφονία του George Floyd, ανακοίνωσε μέσω του Twitter, την συλλογή «*Black Lives*

³⁸ Οι τελευταίες τέσσερις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου εστιάζουν στην πλατφόρμα του Netflix με σκοπό να απαντηθεί εν συντομία το ερώτημα, σχετικά με το αν η πλατφόρμα προσφέρει ενημερωτικό περιεχόμενο. Η προσθήκη αυτής της πλατφόρμας στη συζήτηση πραγματοποιείται, καθώς το Netflix έχει τόσο στηρίξει τη δράση του κινήματος όσο και εντάξει σχετικό παράρτημα «Black Lives Matter Collection» στο περιεχόμενο του. Σκοπός επομένως της ενότητας, είναι να απαντηθεί το σχετικό ερώτημα, μέσα από τα στοιχεία που συλλέχθηκαν από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων και όχι να αποτελέσει συμπληρωματική έρευνα της εργασίας, παρά μόνο θέμα για περαιτέρω συζήτηση στο μέλλον.

³⁹ BackLinko

*Matter*⁴⁰ με πάνω από 45 τίτλους, ενώ αφαίρεσε από τους περιεχόμενους του τουλάχιστον 4 ταινίες κωμικού χαρακτήρα, λόγω ρατσιστικών απεικονίσεων. (Spangle, 2020)

Στο tweet, που από τη μέρα της δημοσίευσης του έχει πάνω από 1.000.000 likes και έχει γίνει πάνω από 230.000 φορές retweet, αναφέρει:

«Η σιωπή σημαίνει συννενοχή. Οι μαύρες ζωές έχουν σημασία. Έχουμε μία πλατφόρμα και έχουμε καθήκον απέναντι στους μαύρους συνδρομητές μας, υπαλλήλους, δημιουργούς και ταλέντα, να υψώσουμε τη φωνή μας»⁴¹.

Η σειρά «*When they see us*», που ανήκει στο *Black Lives Matter Collection* πραγματεύεται την αληθινή υπόθεση των *Central Park Five*⁴². Πρόκειται για την απεικόνιση της ρατσιστικής αντιμετώπισης των Μαύρων στις ΗΠΑ, δείχνοντας με περίσσια ωμότητα και ρεαλιστικό τρόπο πως διαμορφώθηκε η εικόνα του Αφροαμερικανού εγκληματία που διαιωνίζεται έως και σήμερα.

Το ξεχωριστό αυτής της σειράς δεν είναι ότι μετέφερε ένα αληθινό συμβάν στο περιβάλλον της μυθοπλασίας, αλλά ότι ενσάρκωσε την υπόθεση. Όλη η σειρά και το σενάριο χτίστηκε γύρω από τις ομολογίες των πραγματικών πρωταγωνιστών. Οι ηθοποιοί πέρασαν αρκετό χρόνο μαζί τους για να ενσαρκώσουν πιστά το ρόλο.

Η σειρά μέσα σε ένα εικοσιτετράωρο από όταν βγήκε στο Netflix, κατάφερε να γίνει νούμερο ένα στις τάξεις, όπου και παρέμεινε για μία ολόκληρη μέρα. Περισσότεροι από 23 εκατομμύρια χρήστες έχουν παρακολουθήσει τη δραματική αυτή σειρά. Η σειρά πέτυχε τον σκοπό της να κινητοποιήσει σε παγκόσμιο επίπεδο τον κόσμο, διαμοιράζοντας τις ιστορίες της μαύρης κοινότητας.

Καθώς οι ταινίες αποτελούν ένα πανίσχυρο εργαλείο, από την πρώτη στιγμή που εμφανίστηκαν, στην διαμόρφωση της ανθρώπινης σκέψης και αντίληψης για τη ζωή, τα ντοκιμαντέρ αποτελούν ένα ακόμη πιο ισχυρό εργαλείο, διότι προσεγγίζουν κοινωνικά φαινόμενα, βελτιώνοντας την κοινωνική συνείδηση.

Το ντοκιμαντέρ «13th» της Ava Duverney, διερευνά την ποινικοποίηση των Αφροαμερικανών και την άνοδο του μαζικού εγκλεισμού στις Ηνωμένες Πολιτείες παρουσιάζοντας τις ιστορικές και κοινωνιολογικές αναλύσεις μιας σειράς ακτιβιστών, ακαδημαϊκών, πολιτικών προσώπων και δημοσίων προσώπων. Το ντοκιμαντέρ αυτό είχε μεγάλη απήχηση την περίοδο που το κίνημα Black Lives Matter ήταν σε πλήρη έξαρση, έλαβε πολλαπλούς επαίνους, κερδίζοντας 42 υποψηφιότητες και βραβεία, στα οποία περιλαμβάνεται η υποψηφιότητα Όσκαρ και τα βραβεία Emmy.

⁴⁰ netflix.com/blacklivesmatter

⁴¹ <https://twitter.com/netflix/status/1266829242353893376>

⁴² Στις 19 Απριλίου του 1989 πραγματοποιήθηκε μια σειρά επιθέσεων στο Central Park, με αποκορύφωμα την επίθεση και τον βιασμό μιας λευκής γυναίκας που κατέληξε νεκρή. Για την εγκληματική αυτή πράξη κατηγορήθηκαν πέντε ανήλικοι Αφρικανοί και Λατίνοι, οι οποίοι εξέτισαν ποινή από 6 έως 12 χρόνια και τελικά αθωώθηκαν το 2002, όταν ο αληθινός ένοχος ομολόγησε. Η υπόθεση αυτή συντάραξε την αμερικανική κοινωνία και άνοιξε το μεγάλο κεφάλαιο των φυλετικών διακρίσεων εκ νέου

6^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ : ΟΙ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

Στην ενότητα αυτή διερευνάται κατά πόσο συναντάται το ζήτημα των φυλετικών διακρίσεων και στην Ελλάδα και κατά πόσο θα ήταν χρήσιμο ένα παρόμοιο κίνημα ή δράση σαν το Black Lives Matter και στην χώρα μας για τη την διασφάλιση των δικαιωμάτων των συμπολιτών μας που ανήκουν στην μαύρη κοινότητα. Τα τελευταία χρόνια, ολοένα και αυξάνεται ο αριθμός Αφρικανών στις μεγάλες ελληνικές πόλεις, που αποτελούν ως επί το πλείστον οικονομικοί μετανάστες. Οι λεγόμενοι «Μαύροι»⁴³ Έλληνες, που προέρχονται δηλαδή από μεικτούς γάμους που έγιναν μεταξύ Ελλήνων και Αφρικανών, αποτελούν μια άγνωστη γλωσσοπολιτιστική μειονότητα. Οι Αφροέλληνες⁴⁴ έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα, άρα είναι Έλληνες πολίτες και Έλληνες ως προς την εθνικότητα, μιλάνε ελληνικά και είναι κατά κύριο λόγο μουσουλμάνοι ως προς το θρήσκευμα. Ο μεγαλύτερος αριθμός Αφροελλήνων, άνω των χιλίων, ζούνε στα χωρία του νομού Ξάνθης.

6.1 Μεθοδολογία έρευνας

Σκοπός της έρευνας όπως αναφέρθηκε, είναι να εξετάσουμε, μέσα από τα βιώματα των ίδιων των Αφροελλήνων⁴⁵, ποια είναι κατάσταση στη χώρα μας, αναφορικά με τον ρατσισμό, την αντιμετώπιση τους από την αστυνομία, την σκοτεινή περίοδο της Χρυσής Αυγής και κατά πόσο είναι τόσο επιτακτική η ανάγκη για τη δημιουργία ενός κινήματος, αντάξιου του Black Lives Matter για την προάσπιση των δικαιωμάτων τους και την καταπολέμηση των φυλετικών διακρίσεων. Ένα δευτερεύον ζήτημα που τίθεται συμπληρωματικά αυτού είναι κατά πόσο τα social media, λόγω της αυξημένης χρήσης τους, αλλά και της φύσης τους μπορούν να συμβάλουν αρνητικά, ενισχύοντας τις ρατσιστικές συμπεριφορές.

6.2 Είδος της έρευνας

Το είδος της έρευνας που επιλέχθηκε για να απαντήσει στα ερωτήματα που θέσαμε, ήταν η ποιοτική έρευνα με κυρίαρχο εργαλείο για την συλλογή δεδομένων τις συνεντεύξεις. Μια συνέντευξη μπορεί να είναι είτε δομημένη, είτε ημιδομημένη, είτε ελεύθερη⁴⁶. Στην παρούσα εργασία χρησιμοποιήθηκε η ημιδομημένη συνέντευξη, χωρίς δηλαδή αυστηρή

⁴³ Η χρήση του όρου γίνεται αποκλειστικά και μόνο για να προσδιοριστεί το χρώμα του δέρματος και δε φέρει ουδεμία ρατσιστική χροιά

⁴⁴ Ο όρος αυτός χρησιμοποιείται για να δηλώσει την διπλή ταυτότητα του ατόμου, δηλαδή και τον τόπο καταγωγής του αλλά και τον τόπο που έχει γεννηθεί και μεγαλώσει

⁴⁵ Οι Αφροέλληνες που επιλέχθηκαν να συμμετέχουν στην έρευνα αυτή, πληρούσαν αυστηρά το κριτήριο να έχουν έναν γονέα Έλληνα και έναν Αφρικανικής καταγωγής, ενώ όλοι τους ήταν άνθρωποι γεννημένοι στην Ελλάδα και πολιτογραφημένοι.

⁴⁶ Patton, M. Q., & Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. Newbury Park, Calif: Sage Publications

δόμηση, αλλά με ερωτήσεις ανοιχτού τύπου που δίνουν την δυνατότητα στον συνεντευξιζόμενο να αποδώσει την δική του ερμηνεία και περιγραφή. Η ημιδομημένη συνέντευξη χρησιμοποιήθηκε για να υπάρχει η δυνατότητα να αντιμετωπίσουμε κάθε υποκείμενο διαφορετικά, τροποποιώντας το περιεχόμενα ανάλογα με τον ερωτώμενο, να εμβαθύνουμε σε διαφορετικά ζητήματα, ανάλογα με την πορεία των απαντήσεων, χρησιμοποιώντας βέβαια και ορισμένες προκαθορισμένες ερωτήσεις, στις οποίες υπάρχει ευελιξία ως προς την σειρά την οποία θα τις θέσουμε στον καθένα, αλλά και η δυνατότητα προσθαφαίρεσης. Εξαιτίας της πανδημίας του κορονοϊού, οι συνεντεύξεις δε μπόρεσαν να πραγματοποιηθούν δια ζώσης, γι' αυτό το λόγο χρησιμοποιήθηκαν άλλα μέσα όπως το Facebook και το Zoom για την πραγμάτωση τους, στερώντας μας την διαδικασία ανάπτυξης οικειότητας με τον συνεντευξιζόμενο. (Bygman & A., 2017)

6.3 Συλλογή και ανάλυση δεδομένων

Για την διαδικασία των συνεντεύξεων, ύστερα από σχετική έρευνα που πραγματοποιήθηκε στα social media, προσεγγίσαμε μέσω αυτών άγνωστους χρήστες που ανταποκρίνονταν στο δείγμα που χρειαζόμασταν, ξεκαθαρίζοντας τους τους σκοπούς της έρευνας και βεβαιώνοντας τους για την διατήρηση της ανωνυμίας τους.

Ο οδηγός της συνέντευξης αποτελείται από τους ακόλουθους άξονες, οι οποίοι περιλαμβάνουν προκαθορισμένες ερωτήσεις, αλλά και ανοιχτές και σκιαγραφούν τους ερευνητικούς μας άξονες:

Πρώτος άξονας: Ο ρατσισμός στην παιδική και στην ενήλικη ζωή

Δεύτερος άξονας: Χρυσή Αυγή και αστυνομία

Τρίτος άξονας: Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και εξάπλωση ρατσισμού

Τέταρτος άξονας: Η ανάγκη δημιουργία κινήματος υπεράσπισης των δικαιωμάτων της μαύρης κοινότητας στην Ελλάδα

Στον πρώτο άξονα πραγματοποιούνται πιο προσωπικές ερωτήσεις και παροτρύνουμε τους συνεντευξιζόμενους να μοιραστούν δικά τους βιώματα σχετικά με ρατσιστικές συμπεριφορές που έχουν ενδεχομένως δεχθεί στην πορεία της ζωής τους μέχρι σήμερα. Στον δεύτερο άξονα διερευνώνται οι εμπειρίες των ατόμων από την περίοδο της Χρυσής Αυγής, αλλά και η αξιολόγηση της αντιμετώπισης τους από την αστυνομία σε όλο το φάσμα και τη διάρκεια της ζωής τους. Στο τρίτο άξονα γίνεται λόγος για τον ρόλο των social media και της ανωνυμίας που προσφέρει γενικότερα το διαδίκτυο στην ενίσχυση των ρατσιστικών συμπεριφορών, όπως για παράδειγμα μέσα από ψεύτικα προφίλ χρηστών. Τέλος, στον τέταρτο άξονα ύστερα από την συνολική εικόνα μίας άτυπης σύγκρισης Ελλάδας και Αμερικής, αναφορικά με το ζήτημα των φυλετικών διακρίσεων, ζητάμε την προσωπική γνώμη των υποκειμένων για την δημιουργία ενός κινήματος όπως το Black Lives Matter στην Ελλάδα.

6.4 Εργαλεία συλλογής δεδομένων για την ανάγκη της έρευνας

Όλες οι συνεντεύξεις μας ηχογραφήθηκαν μέσω ειδικού προγράμματος εγγραφής ήχου, έτσι ώστε να μπορούμε να διατηρήσουμε την ακρίβεια τους, αλλά και να τις απομαγνητοφωνήσουμε για τις ανάγκες της εργασίας. Όλο το σύνολο των απομαγνητοφωνήσεων παρατίθενται στο παράρτημα.

Πριν από τις συνέντευξη αποστείλαμε σε κάθε έναν συμμετέχοντα ένα πρωτόκολλο συνέντευξης, στον οποίο συμπεριλάβαμε μια ενδελεχή ανάλυση του σκοπού της έρευνας, αλλά και τους άξονες που θα ακολουθούσαμε και αναφέραμε προηγουμένως. Ακόμη, αποστείλαμε μια φόρμα συναίνεσης την οποία ζητήσαμε να μας υπογράψουν και να μας της στείλουν πίσω, για την διασφάλιση της εμπιστευτικότητας των δεδομένων, την διατήρηση της ανωνυμίας και γενικότερά την ομαλή λειτουργία της διαδικασίας. Τόσο το πρωτόκολλο όσο και η φόρμα συναίνεσης συναντώνται στο παράρτημα, στο τέλος της παρούσας εργασίας.

6.5 Το δείγμα της έρευνας

Η παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε σε ένα δείγμα 3 ατόμων, 2 εκ των οποίων ήταν άντρες και η μία γυναίκα⁴⁷, κι όπως ήδη αναφέραμε η προσέγγιση αυτών έγινε μέσα από τους λογαριασμούς τους στα διάφορα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Ως μέθοδο δειγματοληψίας, ακολουθήθηκε η βολική δειγματοληψία, που σημαίνει ότι δεν έγινε επιλογή των συμμετεχόντων σύμφωνα με προκαθορισμένα κριτήρια. Το δείγμα των τριών ατόμων δεν είναι αντιπροσωπευτικό για την εξαγωγή γενικών συμπερασμάτων, αλλά είναι επαρκές για την κατανόηση σε βάθος των βιωμάτων και των αντιλήψεων γύρω από τους άξονες που θέσαμε, αλλά και την διατύπωση ενδεικτικών συμπερασμάτων για την παρούσα πτυχιακή εργασία.

6.6 Διεξαγωγή της έρευνας

Η παρούσα έρευνα διεξήχθη από τον Ιούνιο έως τα μέσα Αυγούστου του 2021. Πριν από την έναρξη της διαδικασίας των συνεντεύξεων, πραγματοποιήθηκε μια πιλοτική συνέντευξη για να δοκιμαστεί ο οδηγός συνέντευξης στην πράξη και να βελτιωθεί. Η πιλοτική συνέντευξη πραγματοποιήθηκε με έναν Αφροέλληνα από τον στενό κύκλο και δεν συμπεριλαμβάνεται στην παρούσα εργασία. Θεωρήσαμε αναγκαίο να μην συμπεριλάβουμε άτομα που γνωρίζαμε προσωπικά στην διαδικασία των συνεντεύξεων, παρά μόνο στην διαδικασία διαμόρφωσης των ερωτήσεων, για να είναι πιο αξιόπιστα τα

⁴⁷ Ο συγκεκριμένος χαρακτηρισμός αφορά το γενετικό τους φύλο για. Δεν ερωτήθηκε το κοινωνικό φύλο των συνεντευξιαζόμενων, καθώς η σεξουαλικότητα τους δε μας αφορούσε για την πραγμάτωση της έρευνας.

αποτελέσματα και πιο αντικειμενικά. Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν την ημέρα και την ώρα που όριζαν οι συνεντευξιαζόμενοι, ενώ ακόμη δινόταν σε αυτούς η επιλογή και του μέσου που θα υλοποιούταν. Η κάθε συνέντευξη διήρκεσε περίπου είκοσι με τριάντα λεπτά, ανάλογα με την πορεία της κάθε μιας, ενώ δεν αντιμετωπίσαμε πρόβλημα ως προς την κατανόηση των ερωτήσεων από τα υποκείμενα. Στόχος ήταν η δημιουργία μιας χαλαρής ατμόσφαιρας, για αυτό και πριν την συνέντευξη πραγματοποιήθηκε μια συζήτηση με τον κάθε συμμετέχοντα η οποία δε διατίθεται προς ανάγνωση. Η διαδικασία αυτή αποσκοπούσε στο να νιώσουν άνετα τα υποκείμενα, για να υπάρξουν πιο βαθιές εκμυστηρεύσεις και να αποφευχθεί μία άσκοπη φλυαρία. Τέλος, όλοι οι συμμετέχοντες γνώριζαν ότι μαγνητοφωνούνται και ήταν σύμφωνοι με αυτό.

6.7 Περιορισμοί έρευνας

Η μελέτη μας πραγματοποιήθηκε με ένα δείγμα τριών ατόμων, έναν μικρό αριθμό με αποτέλεσμα να μη μπορούμε να γενικεύσουμε τα ευρήματά μας. Άλλος ένας ακόμη περιοριστικός παράγοντας ήταν η έλλειψη χρόνου. Η διαδικασία εύρεσης ατόμων, αποστολής μηνύματος προσέγγισης τους και η απάντηση από αυτούς και τέλος ο ορισμός της ημέρας και ώρας συνάντησης από τους ίδιους, ήταν ιδιαίτερα χρονοβόρα. Τέλος, δεδομένου ότι το μοναδικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε για την παρούσα έρευνα ήταν η συνέντευξη, δεν υπάρχει η δυνατότητα εξακρίβωσης των δεδομένων με την συνδυαστική χρήση άλλης μεθόδου.

6.8 Τα αποτελέσματα της έρευνας

Δημογραφικά στοιχεία του δείγματος:

Σ1: Πρόκειται για έναν άντρα 27 χρόνων που ασχολείται ερασιτεχνικά με το ποδόσφαιρο. Έχει γεννηθεί στην Αθήνα, αλλά η καταγωγή⁴⁸ του είναι από την Τανζανία και τα τελευταία δύο χρόνια μένει μόνιμα στο Λονδίνο.

Σ2: Πρόκειται για έναν άντρα 38 ετών που ασχολείται επαγγελματικά με το θέατρο, το τραγούδι και τη στιχουργία. Έχει γεννηθεί στην Αθήνα, αλλά η καταγωγή του είναι από την Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, πρώην Ζαΐρ.

Σ3: Πρόκειται για μια γυναίκα 21 ετών, φοιτήτρια του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής. Έχει καταγωγή από την Γκάνα, αλλά γεννήθηκε στο Μεταξουργείο και μεγαλώνοντας μετακόμισε με τη μαμά της στο Φάληρο.

1^{ος} άξονας ο ρατσισμός στην παιδική και ενήλικη ζωή:

⁴⁸ Με τον όρο αυτό δηλώνεται η χώρα προέλευσης του Αφρικανού γονέα, που και στις τρεις περιπτώσεις παρουσιάζεται με τον ίδιο τρόπο, καθώς πρόκειται για τον πατέρα του συνεντευξιαζόμενου

Στο σημείο αυτό θα παραθέσουμε κάποιες χρήσιμες απαντήσεις που λάβαμε στην ερώτηση των υποκειμένων αν υπάρχει κάποιο περιστατικό ρατσιστικής συμπεριφοράς που θα θέλανε να μοιραστούν μαζί μας στην παιδική ή στην ενήλικη ζωή.

Σ1: «Σα μικρός τότε δεν καταλάβαινα και πολλά πράγματα, για περί ρατσισμού, αλλά θα έλεγα ότι μερικές φορές υπήρχανε στιγμές που ξέρεις, δεν σε καλούσαν στο πάρτι κι ερχόταν το παιδί την επόμενη μέρα και έλεγε ένα άλλο παιδί : Γιατί δεν ήσουν στο πάρτι του τάδε; Ήσουν άρρωστος;. Κι επειδή είσαι μικρό και αθώο παιδί, δεν καταλαβαίνεις ότι αυτό είναι ρατσισμός. Ή όταν παίζαμε καμία φορά στην πλατεία ή ακόμη και στο σχολείο και δε σε διάλεγαν να παίζεις κρυφτοκυνηγητό ή δε ξέρω ποια άλλη αθλητική δραστηριότητα, πάλι δεν το καταλάβαινες πως ήταν ρατσισμός. Όταν μεγαλώνεις και σου μένουν αυτά τα πράγματα στο κεφάλι σου, λες ότι ίσως τότε αυτό να ήταν όντως ρατσισμός».

Σ2: «Ο ρατσισμός μπορεί να εντοπιστεί σε πράγματα που έχεις θέσει ότι πρέπει να υπάρχουν, σε στερεότυπα, ότι οι μαύροι δηλαδή παίζουν πολύ καλό μπάσκετ, πηδάνε πάρα πολύ ψηλά, έχουν φωνάρα, αυτά είναι τα στερεότυπα τα οποία αντιμετωπίζουμε. Η αλήθεια είναι ότι η σκηνή, ο χώρος της σκηνής, τα μεγεθύνει όλα αυτά και την ίδια στιγμή τα κρύβει, γιατί στη σκηνή, όταν ανεβαίνουν όλοι λάμπουν, στη σκηνή είναι όλοι ίσοι, οπότε δε τίθεται θέμα ισότητας. Δε θα ήθελα να μπω σε διαδικασία και σε συζήτηση για το αν παίρνουμε πρώτους ρόλους ή τρίτους, αυτό είναι μια μεγάλη κουβέντα, αλλά ο χώρος της τέχνης έχει άλλο πράγμα. Εντάξει, δεν έχω πάρει χορηγίες από μεγαλοεθνικές εταιρίες, δεν κινούμαι και σε αυτό το χώρο, είμαι παραγωγός του εαυτού μου. Δεν υπάρχει κάποιος ρατσισμός στην τέχνη, όλα είναι σε μία άλφα θέση».

Σ3: «Ρατσιστική συμπεριφορά θεωρώ ότι βίωσα στο φροντιστήριο, όταν ήμουν φοιτήτρια. Ήταν φροντιστήριο αγγλικών και ήμασταν δέκα άτομα στην τάξη και η καθηγήτρια είχε πει κάποια πολύ προσβλητικά πράγματα για τη φυλή μου, ενώ γνώριζε πάλι ότι ήμουν στην τάξη, κι αυτό θεωρώ ότι μπορεί και να ενθάρρυνε τα παιδιά να με προσβάλουνε, πίσω από την πλάτη μου, όχι με άμεσο τρόπο».

«Στα μέσα μετακίνησης υπήρχε μια κυρία που καθόταν δίπλα μου και άρχισε να μιλά δυνατά για τους ξένους, ότι φεύγουν οι Έλληνες και έρχονται αυτοί, ότι παίρνουν τις δουλειές, αλλά μπορούσες να καταλάβεις ότι ουσιαστικά όλο αυτό πήγαινε σε μένα. Αυτό μου έχει συμβεί και άλλες φορές, δεν έχει συμβεί μόνο μία φορά».

2^{ος} άξονας Χρυσή Αυγή και αστυνομία:

Στο σημείο αυτό θα παραθέσουμε κάποιες χρήσιμες απαντήσεις που λάβαμε στην ερώτηση των υποκειμένων αν υπήρχε φόβος την περίοδο που η Χρυσή Αυγή ήταν σε έξαρση και αν τους έχει αντιμετωπίσει ποτέ η αστυνομία με μη ενδεδειγμένο τρόπο.

Σ1: «Θα μπορούσα να είχα κάνει αμέτρητες καταγγελίες ρατσιστικής βίας, αλλά ξέραμε τότε επειδή η Χρυσή Αυγή ήταν σε έξαρση, όπως είπα και πριν, ότι δεν θα είχε και κάποιο αποτέλεσμα όλο αυτό, οπότε τις περισσότερες φορές δεν κάναμε. Υπήρχε όμως φόβος και ήταν από τις μέρες...τέλος πάντων, την περίοδο που και να ήθελες να βγεις δε μπορούσες να βγεις ή και όταν έβγαινες έπρεπε να είσαι τουλάχιστον με τρία-τέσσερα άτομα να νιώθεις και εσύ ασφαλής. Γιατί δεν ήταν και μόνο η έξαρση της Χρυσής Αυγής, ήταν και η συμπεριφορά του κόσμου τότε πολύ εχθρική θα έλεγα, στα λεωφορεία πχ, ανά πάσα

στιγμή όπου και να πήγαινες μπορούσες να αντιμετωπίσεις ρατσισμό. Μπορεί να καθόσουν στην στάση και να ερχόταν μια ηλικιωμένη ή ένας ηλικιωμένος και να σου λέγε αυτό ή το άλλο ή να πήγαινες σουπερμάρκετ και πάλι τα ίδια, ή να πήγαινες στο περίπτερο ή στο φούρνο. Γενικά ήταν μία δύσκολη περίοδος».

«Αν θυμάμαι καλά ήταν όταν ήμουν 15 ή 16 χρονών, περίπου κάπου εκεί και ήταν δυστυχώς κατά την διάρκεια του ραμαζάνι. Όταν φεύγαμε από το σπίτι που είχαμε φάει για τη νηστεία, ήμασταν στον δρόμο και καθώς περπατάγαμε με τα παιδιά, φανταστείτε ότι κι αυτοί ήταν 15-16 χρονών, έρχονται κάποιοι αστυνομικοί και μας ζητάνε τα χαρτιά μας. Δυστυχώς εγώ και ένας άλλος φίλος δεν είχαμε τα χαρτιά. Φανταστείτε τώρα 15-16 χρονών παιδιά να πηγαίνουνε στο τμήμα, λες και είμαστε εγκληματίες και πίστευα ότι με τη δύναμη της γλώσσας, γιατί μιλάγαμε ελληνικά και καταλάβαιναν και οι ίδιοι ότι αυτοί αποκλείεται να είναι λαθρομετανάστες ή αυτοί που δεν έχουν χαρτιά τέλος πάντων, προσπαθούσαμε να τους εξηγήσουμε ότι, ξέρετε κάτι είμαστε 15-16 χρονών δε γίνεται να περπατάμε στο δρόμο με τα γνήσια χαρτιά γιατί σε περίπτωση που θα τα χάσουμε τα χαρτιά αυτά, θα υπάρχει πρόβλημα μετά και είναι πολύ χρονοβόρο μετά να ξανακάνεις πάλι κατάθεση και όλα τα σχετικά μετά που είναι όλο πολύ χρονοβόρο και δυστυχώς αυτό δεν το άκουσαν, έκαναν πως δε το κατάλαβαν και μας πήγαν φανταστείτε σε κλούβα μαζί με κάποια άλλα άτομα στην Πέτρου Ράλλη. Τι να πω, ήταν πραγματικά η στιγμή αυτή που νιώθεις ότι... ένιωθα πολύ άσχημα και με τον εαυτό μου και κυρίως για τους ανθρώπους που υποτίθεται είναι αστυνομικοί, αλλά θέλανε με το έτσι θέλω να σε κάνουν να νιώσεις άσχημα, γιατί υπήρχανε και σχόλια και ύβρις κατά την διάρκεια.. στον δρόμο τέλος πάντων, όταν πηγαίναμε στην Πέτρου Ράλλη. Ακούγαμε πολλά πράγματα και φανταστείτε ότι για ένα 15-16χρονο δεν είναι και ότι καλύτερο».

Σ2: «Την περίοδο της Χρυσής Αυγής, την παράνοια και τον παραλογισμό και την φάση αυτή, την έζησαν όσοι ζούσαν σε περιοχές από το Πεδίον του Άρεως και κάτω, το κέντρο είχε δηλαδή αυτή τη φάση που δεν ήξερες τι μπορεί να σου συμβεί για παράδειγμα όταν είχε πεθάνει ένας τύπος για μία κάμερα στην 3^η Σεπτεμβρίου. Προσωπικά εμένα δε μου είχε συμβεί κάτι. Εκείνη την περίοδο ήμουνα και λίγο πιο γνωστός, σε ότι έχει να κάνει με τη δουλειά μου, οπότε δεν ήμουνα στην ανωνυμία και υπήρχε μία, όχι προστασία, απλώς κινούμουν σε μέρη πολύ συγκεκριμένα. Απλά ήταν μια κανονικότητα αυτή που ζούσαμε. Όταν εκλεγείκανε, υπήρχαν άνθρωποι στους δρόμους και όλα αυτά τα σκηνικά που βλέπαμε στις αγορές, αλλά γενικά εγώ δεν αντιμετώπισα κάτι».

«Πήγαινα ακόμα σχολείο, δηλαδή περίπου είκοσι χρόνια πριν, για να το οριοθετήσουμε κάπως. Γυρνούσα στο σπίτι και περνούσα από ένα πάρκο, συναντάω μια φίλη μου και λέμε ρε παιδί μου να κάτσουμε σε ένα παγκάκι να μιλήσουμε. Την ώρα που πάμε να κάτσουμε, έρχονται κάποιοι αστυνομικοί και μας ζητάνε τα στοιχεία μας. Ρωτάω για ποιον λόγο μας ζητάνε τα στοιχεία μας. Παρένθεση: είμασταν σε ένα πάρκο γεμάτο παγκάκια και καθόταν κόσμος, υπήρχε νομίζω μόνο ένα παγκάκι σε αυτό και πηγαίναμε να κάτσουμε σε αυτό. Ρωτάω λοιπόν «Γιατί θέλετε τα χαρτιά μας, κάναμε κάτι;», λέει «όχι», απλά θέλουμε τα χαρτιά σας. Βγάζει η κοπέλα την ταυτότητα της, βγάζω και εγώ τα στοιχεία μου που είχα διαβατήρια, άδειες παραμονής προσωρινές, ένα ολόκληρο χαρτομάνι και τους τα δίνουμε. Μας κάνουνε σωματικό έλεγχο στη Βασιλής Σοφίας και πριν το καταλάβω εγώ, την ώρα που μου κάνανε τον έλεγχο, μου περνάνε χειροπέδες. Μου περνάνε χειροπέδες για αντίσταση κατά της αρχής. Ότι δηλαδή μου ζητήσανε τα χαρτιά μου και εγώ αρνήθηκα να τα δείξω.

Κατά την διάρκεια, όταν περιμέναμε το περιπολικό, ήρθαν μου μιλούσαν, μου κάνανε αυτές τις ηλίθιες ερωτήσεις. Συνειδητοποιώντας ότι μιλάω πολύ καλά ελληνικά, καταλάβαινε ότι δεν είχαν να κάνουν με κάποιον άλλον. Είχαν να κάνουν με κάποιον που ήταν εδώ στην Ελλάδα, μαθητής, σπουδαστής. Πέρασα αυτόφωρο και μετά από κάποιες ώρες ήρθε η μητέρα μου και με έβγαλε».

Σ3: «Όταν ήταν η Χρυσή Αυγή σε έξαρση, θυμάμαι είχε τύχει σε έναν φίλο μου στο Φάληρο που είναι από τη Νιγηρία, ένα περιστατικό. Μου έχει διηγηθεί κάτι που είχε συμβεί σε εκείνον. Τον κυνήγησαν το βράδυ και κρατούσαν ένα μαχαίρι. Εκείνος ξεκίνησε να τρέχει ευτυχώς ήταν κοντά στο σπίτι του και πρόλαβε να μπει, οπότε σίγουρα είχα τρομάξει από αυτό και υπήρχε φόβος».

«Δε μου έχει συμβεί κάτι τέτοιο».

3^{ος} άξονας Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και εξάπλωση ρατσισμού:

Και οι τρεις συνεντευξιζόμενοι συμφώνησαν ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης σε συνδυασμό με την ανωνυμία που προσφέρει το διαδίκτυο ευνοούν τις ρατσιστικές συμπεριφορές, λόγω της ατιμωρησίας που συνοδεύει τέτοιες πράξεις στο πεδίο αυτό.

Μια χαρακτηριστική απάντηση που θα θέλαμε να μοιραστούμε στον συγκεκριμένο άξονα είναι η εξής:

«Δυστυχώς έχει συμβεί αρκετές φορές να μου κάνουν αρνητικά σχόλια. Θα έλεγα ότι τώρα είναι ένα μείζον θέμα αυτό, καθώς πολλοί άνθρωποι στις μέρες μας μπαίνουν στα social media, φτιάχνουν ένα ψεύτικο προφίλ και βγάζουν το θυμό τους, την κακία τους. Και επειδή δυστυχώς αυτοί οι άνθρωποι ξέρουν ότι δε τιμωρούνται από τα social media και ότι δεν θα τους αναγνωρίσουν, γίνεται trend». **(Σ1)**

4^{ος} άξονας: Η ανάγκη δημιουργία κινήματος υπεράσπισης των δικαιωμάτων της μαύρης κοινότητας στην Ελλάδα:

Στον πέμπτο και τελευταίο άξονα που αποτελεί και το κυρίαρχο ζήτημα της έρευνας μας συλλέξαμε τις απαντήσεις και τις παραθέτουμε αυτούσιες:

Σ1: «Ναι πιστεύω πως θα ήταν σημαντικό να υπήρχε ένα τέτοιο κίνημα, για να καταλάβουν και οι Έλληνες πολίτες πως δεν είμαστε εξωγήινοι, είμαστε και εμείς άνθρωποι, έχουμε τα ίδια δικαιώματα. Εφόσον ζούμε στην Ελλάδα και μιλάμε άπταιστα ελληνικά η μεταχείριση θα πρέπει να είναι ίση. Όταν ζεις σαν Έλληνας, τρως σαν Έλληνας, μιλάς σαν Έλληνας, ακόμα και το σκεπτικό σου μερικές φορές είναι σαν του Έλληνα, δε μπορώ να καταλάβω γιατί να μην υπάρχει ένα τέτοιο κίνημα ώστε να δείχνουμε στην πολιτεία ότι ξέρετε κάτι, είμαστε και εμείς εδώ».

Σ2: «Σ την Ελλάδα υπάρχει μια κακώς εννοούμενη αντιγραφή, ένα κακέκτυπο σε κάποια πράγματα που έχουν να κάνουν με την Αμερική. Το Black Lives Matter, η ρίζα του, έχει να κάνει με δολοφονίες μαύρων που έχουν καταγραφεί ιστορικά, από τους πιο άγνωστους έως τους πιο γνωστούς στην Αμερική. Αυτό είναι ένα πράγμα που έχει ιστορική βάση. Έχουν πεθάνει άνθρωποι καθημερινοί, έχουν πεθάνει ηγέτες κομμάτων θρησκευτικών, πολιτικών, κινήματων, έχει πεθάνει ο Μάρτιν Λούθερ Κίνγκ, έχει πεθάνει ο Μάλκομ Χ. Έχουν πεθάνει πολλοί άνθρωποι και το Black Lives Matter, όπως και οι Μαύροι Πάνθηρες είναι μια φυσική

συνέχεια των πραγμάτων. Η αιτία ήταν η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σε πρώτη φάση, των μαύρων Αμερικανών και όλα αυτά οδήγησαν στο να δημιουργηθούν κάποια κινήματα για να συνειδητοποιήσει ο μαύρος άνθρωπος που βρίσκεται και τι έπρεπε να πετύχει και τι δικαιούται σαν άνθρωπος. Αυτό αν θα μπορούσε να γίνει στην Ελλάδα, θα έπρεπε να γίνει με μια τελείως διαφορετική μορφή γιατί δεν υπάρχει αυτή η αιτία. Θα έπρεπε να συμβεί αυθεντικά, ένα άλλο πράγμα απ' ότι το Black Lives Matter. Θα μπορούσε κάποιος κάλλιστα να πει «Γιατί Black Lives Matter? All Lives Matter». Απειλούνται εδώ οι μαύροι, που υπάρχει ρατσισμός; Και μετά γίνεται μια τέτοιου είδους άχαρη κουβέντα. Σαφώς και υπάρχει ρατσισμός, σαφώς και υπάρχουν δύσκολες καταστάσεις, αλλά δεν είναι αντίστοιχο με αυτό που υπάρχει στην Αμερική. Αν θα μπορούσε να υπάρξει κάτι, θα έπρεπε να υπάρξει ένα πράγμα το οποίο να βοηθήσει του Αφρικανούς που έχουν γεννηθεί να εδώ, να καταλάβουν από που προέρχονται, ποιες είναι οι ρίζες τους, να διεκδικήσουν την ταυτότητα τους, όποια θέλουν να είναι αυτή και να καταλάβουν ποιοι είναι που πάνε».

Σ3: «Ναι θεωρώ ότι είναι σημαντικό να γίνονται αυτές οι δράσεις και στην Ελλάδα, γιατί τίποτα δε θεωρείται δεδομένο. Δε θεωρείται δεδομένο ούτε εδώ ότι θα πρέπει να σέβεται την διαφορετικότητα. Είναι σημαντικό επίσης να βγαίνουν άτομα που έχουν ζήσει τέτοιες εμπειρίες, κάποια ρατσιστική συμπεριφορά λόγω τις ιδιαιτερότητας του δέρματος τους, κι είναι καλό και για τους ίδιους να μοιράζονται αυτά τα βιώματα αλλά και για την κοινωνία για να ξέρει τι συμβαίνει εκεί έξω».

6.9 Συμπεράσματα

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν να ερευνηθεί κατά πόσο υπάρχουν κακέκτυπα ρατσιστικών συμπεριφορών και φυλετικών διακρίσεων στην Ελλάδα που θα έχρηζαν επιτακτική την ανάγκη δημιουργίας ενός κινήματος παρόμοιου με το Black Lives Matter για την προστασία της μειονότητας των Αφροελλήνων στην χώρα μας. Μέσα από τις τρεις συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν για τον σκοπό αυτό, προέκυψαν σημαντικά συμπεράσματα για το μείζον θέμα που θέσαμε. Να σημειωθεί εκ νέου, ότι τα συμπεράσματα αυτά δεν επιδέχονται γενίκευση, αλλά εξυπηρετούν το σκοπό της εργασίας για μια ενδεικτική υπόθεση.

Όσον αφορά τον πρώτο ερευνητικό άξονα και οι τρεις συνεντευξιαζόμενοι είχαν κάποιο περιστατικό ρατσιστικής συμπεριφοράς να μοιραστούν μαζί μας, γεγονός που δείχνει ότι ενδεχομένως αν λαμβάναμε μεγαλύτερο δείγμα για την ερέυνα να συναντούσαμε εξίσου το ίδιο αποτέλεσμα. Επομένως, το χρώμα του δέρματος αποτελεί ένα βασικό κριτήριο φυλετικής διάκρισης, που γεννά από μόνο του το ρατσισμό, σε όλο το φάσμα από την παιδική έως την ενήλικη ζωή, είτε προέρχεται από τα παιδιά στο σχολείο, είτε από τον εργασιακό χώρο, είτε όπως μας αποκάλυψε η τρίτη συνεντευξιαζόμενη, ακόμη και από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς.

Εξετάζοντας τον δεύτερο ερευνητικό άξονα, συμπεραίνουμε ότι η περίοδος που η Χρυσή Αυγή ήταν σε έξαρση ήταν μια θλιβερή περίοδος για την μειονότητα των Αφροελλήνων, καθώς το ζήτημα τους επηρέαζε τόσο έμμεσα όσο και άμεσα και σίγουρα ήταν μια περίοδος συγκεχυμένου φόβου. Τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν στο χρονικό της

έξαρσης της Χρυσής Αυγής, θα μπορούσαν να συγκριθούν με τα γεγονότα που διαδραματίζονται γενικότερα στην Αμερική και τη βία σε βάρος Αφροαμερικάνων, καθώς συναντάμε τόσο τον φόβο, λόγω της διαφορετικότητας του δέρματος, όσο και την σωματική βία έως και τις δολοφονίες⁴⁹. Στο δεύτερο ζητούμενο του άξονα αυτού, ρωτήσαμε τους συνεντευξιαζόμενους σχετικά με την μεταχείριση τους από την αστυνομία, επιβεβαιώνοντας τον ισχυρισμό μας για απρεπή μεταχείριση τους από τις αρχές, με βασικό κίνητρο το χρώμα του δέρματος τους. Οι δύο άντρες αναφέρανε περιστατικά ελέγχου των στοιχείων τους από τις αρχές με βάρβαρο τρόπο και αδικαιολόγητη προσαγωγή τους στο τμήμα, χωρίς να λείπουν χαρακτηρισμοί και σχόλια των αστυνομικών για τη φυλή τους. Η τρίτη συνεντευξιαζόμενη, γυναίκα στο φύλο, δεν είχε κάποιο παρόμοιο περιστατικό να μας μεταφέρει, οπότε θεωρούμε ότι η Ελλάδα μιμείται την προκατάληψη των Αμερικανών ότι ο μαύρος άντρας είναι και εγκληματίας.

Αναφορικά με τον τρίτο ερευνητικό άξονα, σύμφωνα με τις απαντήσεις που πήραμε σχετικά με τον ρόλο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην διαιώνιση ρατσιστικών συμπεριφορών, καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και η εκτεταμένη χρήση τους δεν δημιουργούν από μόνα τους αυτήν την προβληματική κατάσταση, αλλά η ανωνυμία που προσφέρουν και η ατιμωρησία τέτοιων συμπεριφορών είναι που εντείνουν το πρόβλημα.

Τέλος, σχετικά με το τέταρτο και πιο σημαντικό ερευνητικό άξονα και ζητούμενο ολόκληρης της έρευνας, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι υπάρχει μεγάλη ανάγκη δημιουργίας μιας δράσης που θα πλαισιώσει τους Αφροέλληνες. Μια τέτοια δράση θα μπορούσε να συνταχθεί για να κατευθύνει αυτά τα άτομα, να βρουν την ταυτότητα τους, γιατί ομολογουμένως πρόκειται για άτομα με διπλή ταυτότητα, γεγονός που προκαλεί μεγάλη ψυχολογική σύγχυση. Στο σημείο αυτό θα θέλαμε να παραθέσουμε ένα σημείο από την συνέντευξη με το πρώτο υποκείμενο που περιγράφει ακριβώς τη συνθήκη που προσπαθούμε να εξηγήσουμε:

«Οι ντόπιοι στην Τανζανία με φώναζαν «νιγκιρίκι» στα Σουαχίλι, «Έλληνας» στα ελληνικά. Ήμουν και μικρό παιδί τότε οπότε δεν καταλάβαινα και πάρα πολύ αυτήν την αντίθεση. Θα έλεγα πιο πολύ πως τότε ένιωθα και ήμουν Έλληνας λόγω των φίλων μου, λόγω ότι πήγαινα και σε ελληνικό σχολείο, η μητέρα μου μαγειρεύει ελληνικά φαγητά τις περισσότερες φορές, στο σπίτι τις περισσότερες φορές εγώ μιλάγα ελληνικά, όπως και η μητέρα μου».

Όπως τόνισαν οι συνεντευξιαζόμενοι, μια τέτοια δράση θα πρέπει να έχει σκοπό εκτός από να κατευθύνει αυτά τα άτομα, να τους δώσει τη δυνατότητα να ακουστούν, να βγουν από την αφάνεια και να δείξουν στην κοινωνία τι πραγματικά συμβαίνει, μέσα από τα δικά τους βιώματα και έργα, γιατί μόνο έτσι θα πραγματοποιηθεί η κοινωνική αλλαγή. Θα μπορούσαμε ακόμη να προσθέσουμε ότι αυτή η δράση εκτός από το να βοηθήσει αυτά τα άτομα, να γνωρίσουν και τον πολιτισμό της Αφρικής, που ενδεχομένως δεν έχουν ζήσει, θα πρέπει να παρέχει και νομικές συμβουλές, αλλά και να κάνει παρεμβάσεις όπου κρίνεται απαραίτητο.

⁴⁹ Ο Σαχζάτ Λουκμάν, ήταν ένα επιβεβαιωμένο παράδειγμα. Ο 27χρονος πακιστανικής καταγωγής δολοφονήθηκε από μέλη της Χρυσής Αυγής τα ξημερώματα της 17^{ης} Ιανουαρίου του 2013 στα Πετράλωνα. Καθώς πήγαινε με το ποδήλατο του στην λαϊκή αγορά, όπου και εργαζόταν, δέχτηκε άγρια χτυπήματα με πτυσσόμενα μαχαίρια

ΜΕΡΟΣ Γ΄

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

Σύμφωνα με την ενδελεχή ανάλυση που πραγματοποιήθηκε για το κίνημα Black Lives Matter και όλα αυτά που προασπίζεται, αλλά και τα επιμέρους συμπεράσματα από την έρευνα, που αναλύθηκαν εκτεταμένα σε προηγούμενες ενότητες, συμπεραίνουμε ότι το μοντέλο του BLM κρίνεται επιτυχές, διότι έχει επιτύχει το στόχο του για τη γεωγραφική μετάδοση του μηνύματος κατά των φυλετικών διακρίσεων, αλλά και την παγκόσμια κινητοποίηση του κόσμου. Παρόλα αυτά, παρά το γεγονός ότι έχει εισακουστεί από τη μία άκρη του κόσμο στην άλλη και όλοι πλέον γνωρίζουν, αν όχι τη δράση του, το όνομα του κινήματος και παρά το γεγονός ότι έχει εμπνεύσει και άλλα ακτιβιστικά κινήματα και δράσεις, δεν έχει καταφέρει να επιτύχει την κοινωνική αλλαγή που ονειρεύεται, διότι φαινόμενα ρατσισμού, διακρίσεων και αστυνομικής βίας συνεχίζουν να μαστίζουν την Αμερική.

Όσον αφορά την ελληνική κοινωνία, όπως φάνηκε και από τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου, γεγονός που μας εξέπληξε και δεν ήταν προσδοκώμενο, το μεγαλύτερο μέρος των Ελλήνων γνωρίζουν το κίνημα, τη δράση του και για όλα όσα συμβαίνουν στην Αμερική και χρήςουν προσοχής και μεταρρύθμισης.

Τέλος, οι συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν αφήνουν ανοικτά ζητήματα για περαιτέρω έρευνα. Καθώς το δείγμα της έρευνας αυτής δεν ήταν επαρκές για να αντλήσουμε γενικά συμπεράσματα, δίνεται η δυνατότητα για περαιτέρω μελέτη του ζητήματος στο μέλλον, με μεγαλύτερο αριθμό συμμετεχόντων. Σε γενικές γραμμές, αν κρίνουμε μόνο από τις απαντήσεις του μικρού δείγματος που συμμετείχε, ο φυλετικός ρατσισμός αποτελεί φλέγων θέμα και για τη χώρα μας και υπάρχει άμεση ανάγκη για τη δημιουργία ενός ψηφιακού κινήματος παρόμοιου με το Black Lives Matter.

Για το κλείσιμο της πτυχιακής επιλέχτηκε μια φράση που ειπώθηκε στις συνεντεύξεις από έναν συμμετέχοντα και θα θέλαμε να αποτελέσει τροφή για σκέψη:

«Αυτά που συμβαίνουν στην Αμερική, είναι αυτά που συμβαίνουν και στην Ελλάδα, μόνο που στην Ελλάδα δε μας σκοτώνουν»

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ:

Bryman, A., (2017). *Μέθοδοι Κοινωνικής Έρευνας*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ:

Bonilla-Silva, E. (2021). *Racism without racists: Color-blind racism and the persistence of racial inequality in America*.

Freelon, D., McIlwain, C. D., Clark, M. D., & American University (Washington, D.C.). (2016). *Beyond the hashtags: #Ferguson, #Blacklivesmatter, and the online struggle for offline justice*.

In Foner, P. S., & Ransby, B. (2014). *The Black Panthers speak*.

Jeffares, S. (2014). *Interpreting hashtag politics: Policy ideas in an era of social media*. Basingstoke, GB: Palgrave Macmillan.

Khan-Cullors, P., Bandele, A., & Davis, A. Y. (2020). *When they call you a terrorist: A story of Black Lives Matter and the power to change the world*.

MCILWAIN, C. H. A. R. L. T. O. N. D. (2021). *BLACK SOFTWARE: The internet & racial justice, from the afronet to black lives matter*. S.I.: OXFORD UNIV PRESS.

Paolo, G. (2018). *Tweets and the Streets: Social Media and Contemporary Activism*. (Books at JSTOR: Open Access.) Pluto Press.

Parks, P. J. (2018). *The Black Lives Matter movement*.

Tilly, C., In Castañeda, E., & In Schneider, C. L. (2017). *Collective violence, contentious politics, and social change: A Charles Tilly reader*.

Wilson, C. C., Gutiérrez, F., & Chao, L. M. (2013). *Racism, sexism, and the media: Multicultural issues into the new communications age*. Thousand Oaks [Calif.: SAGE Publications.

ΑΡΘΡΑ/ ΜΕΛΕΤΕΣ:

Dixon, P. J., & Dundes, L. (2020). Exceptional injustice: Facebook as a reflection of race- and Gender-Based Narratives following the death of George Floyd. *Social Sciences*, 9(12), 231. doi:10.3390/socsci9120231

Garrett, Chase. (2018). The early history of the Black Lives Matter movement, and the implications thereof. 18 Nev. L.J. 1091

Skrypchenko, I. (2020). Black lives matter as a political and social movement: Imagination and reality. *Politology Bulletin*, (84), 218-227. doi:10.17721/2415-881x.2020.84.218-227

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ:

Bullock, L., Quick, J., & Wright, G. (2021, August 13). *Global social media statistics research*. Global social media statistics research summary [updated 2021]. Smart Insights.
<https://www.smartinsights.com/social-media-marketing/social-media-strategy/new-global-social-media-research/>

Frederique, N. (2018, December 17). *COINTELPRO*. Encyclopedia Britannica.
<https://www.britannica.com/topic/cointelpro>

Kats, R (n.d.). *Netflix statistics: How many subscribers does Netflix have? WORLDWIDE, US member count and growth*. Insider Intelligence.
<https://www.insiderintelligence.com/insights/netflix-subscribers/>

Kemp, S. (2021, February 11). *Digital in GREECE: All the statistics you need in 2021 - DATAREPORTAL – global Digital insights*. DataReportal.
<https://datareportal.com/reports/digital-2021-greece>

Roose, K. (2020, June 19). Social media Giants support racial Justice. their Products undermine it.
<https://www.nytimes.com/2020/06/19/technology/facebook-youtube-twitter-black-lives-matter.html>

Smith, T. (2020, July 6). *Alicia Garza (1981-)*. Blackpast Store.
<https://www.blacpkpast.org/african-american-history/garza-alicia-1981/>

Smith, T. (2018, February 10). *Opal Tometi (1984-)*. Blackpast Store.
<https://www.blacpkpast.org/african-american-history/tometi-opal-1984/>

Smith, T. (2018, February 11). *Patrisse Cullors (1984-)*. Blackpast Store.
<https://www.blacpkpast.org/african-american-history/cullors-patrisse-1984/>

Spangler, T. (2020, June 10). Netflix launches 'Black lives MATTER' collection of movies, tv shows and documentaries.
<https://variety.com/2020/digital/news/netflix-black-lives-matter-collection-1234630160/>

Statista Research Department, & 23, J. (2021, July 23). *Twitter MDAU in the Unites STATES 2021*. Statista.
<https://www.statista.com/statistics/970911/monetizable-daily-active-twitter-users-in-the-united-states/>

Statista Research Department, & 7, S. (2021, September 7). *Twitter: Most users by country*. Statista.
<https://www.statista.com/statistics/242606/number-of-active-twitter-users-in-selected-countries/>

Wikimedia Foundation. (2021, August 26). *Death of freddie gray*. Wikipedia.
https://en.wikipedia.org/wiki/Death_of_Freddie_Gray

Wikimedia Foundation. (2021, August 23). *Martin Luther*. Wikipedia.
https://en.wikipedia.org/wiki/Martin_Luther

ΜΗ ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ:

BBC My World. (2020, June 18). *George Floyd and Black Lives Matter | A BBC My World special* [Video]. Youtube
<https://www.youtube.com/watch?v=qaKdFdoLbUY>

Manufacturing Intellect. (2017, April 8). *Stay Woke: The Black Lives Matter Movement documentary (2016)* [Video]. Youtube
<https://www.youtube.com/watch?v=eIoYtKOqxeU>

VPRO Documentary. (2016, December 4). *The Rise of Black Lives Matter | VPRO documentary | 2016* [Video]. Youtube
<https://www.youtube.com/watch?v=tgFI0phqRIY>

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ:

ΜΚΔ: Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης

BLM: Black Lives Matter

MME: Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

FBI: Federal Bureau of Investigation

BART: Bay Area Rapid Transit

BLMNG: Black Lives Matter Global Network

ΓΛΩΣΣΑΡΙ:

H

Hashtag: ετικέτα

P

Post: δημοσίευση

S

Smartphone: έξυπνο κινητό τηλέφωνο

Social Media: μέσα κοινωνικής δικτύωσης

T

Trend: τάση

V

Viral: δημοφιλές

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:

ONLINE ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ:

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το παρόν ερωτηματολόγιο διαμορφώθηκε για τις ανάγκες της πτυχιακής εργασίας της φοιτήτριας Ιωάννας Ταπέ, του Τμήματος Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Μέσω του ερωτηματολογίου αυτού, επιχειρείται η διερεύνηση της εξάπλωσης του μηνύματος του BlackLivesMatter στον ελλαδικό χώρο, αλλά και η στάση του κοινού απέναντι σε αυτό.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής, έτσι ώστε να απαιτείται μικρός χρόνος συμπλήρωσης. Όλοι οι συμμετέχοντες διατηρούν την ανωνυμία τους.

Ευχαριστούμε εκ των προτέρων για την συνεργασία.

Στοιχεία επικοινωνίας με την ερευνήτρια :

Ιωάννα Ταπέ iwannatape@hotmail.com

Εικόνα 1 Εισαγωγή Ερωτηματολογίου

Φύλο:

Γυναίκα

Άντρας

Άλλο

Προτιμώ να μην πω

Ηλικία:

18-25

26-35

36-45

46+

Έχετε πτυχίο πανεπιστημιακών σπουδών;

Ναι

Όχι

Εικόνα 2 Ερώτηση 1,2,3

Είστε ενήμεροι για φυλετικές διακρίσεις σε βάρος Αφροαμερικανών σε χώρες της Βόρειας ή της Κεντρικής/Νότιας Αμερικής;

Ναι

Όχι

Έχετε ακούσει για κάποιο περιστατικό αστυνομικής βίας σε βάρος ατόμου Αφροαμερικανικής καταγωγής στην Αμερική την τελευταία δεκαετία (2011-2021);

	1	2	3	4	
Ποτέ	☐	☐	☐	☐	Πολλές Φορές

Γνωρίζετε την ύπαρξη του κινήματος BlackLivesMatter;

Ναι

Όχι

Εικόνα 3 Ερώτηση 4,5,6

Γνωρίζετε για τη δράση του κινήματος BlackLivesMatter στην Αμερική την τελευταία δεκαετία (2011-2021);

	1	2	3	4	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	Πολύ

Εάν έχετε ενημερωθεί για το κίνημα BlackLivesMatter, από ποια μέσα έχει συμβεί αυτό; Παρακαλώ σημειώστε όσες περιπτώσεις ισχύουν.

	Εφημερίδα	Ραδιόφωνο	Τηλεόραση	Ιστοσελίδες ενημέρωσης	Youtube	Facebook	Instagram
Σειρά 1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Σας ακούγεται οικείο κάποιο από τα παρακάτω ονόματα; Παρακαλώ σημειώστε όσες περιπτώσεις ισχύουν.

	Alicia Garza	Michael Brown	Patrisse Cullors	Martin Luther King	George Floyd	Opal Tometi	Trayvon Martin	Eric Garner	Ava DuVerney
Σειρά 1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Εικόνα 4 Ερώτηση 7,8,9

Έχετε παρακολουθήσει στην πλατφόρμα του Netflix την σειρά When they see us;

Ναι

Όχι

Εάν ναι, σας έδωσε αυτή η σειρά έναυσμα να αναζητήσετε περισσότερες πληροφορίες για το ζήτημα που πρεσβεύει;

Ναι

Όχι

Έχετε παρακολουθήσει στην πλατφόρμα του Netflix το ντοκιμαντέρ 13th;

Ναι

Όχι

Εικόνα 5 Ερώτηση 10,11,12

Εάν ναι, σας έδωσε αυτό το ντοκιμαντέρ έναυσμα να αναζητήσετε περισσότερες πληροφορίες για το ζήτημα που πρεσβεύει;

Ναι

Όχι

Υποβολή [Εκκαθάριση φόρμας](#)

Εικόνα 6 Ερώτηση 13

ΕΝΤΥΠΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ:

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το παρόν ερωτηματολόγιο διαμορφώθηκε για τις ανάγκες της πτυχιακής εργασίας της φοιτήτριας Ιωάννας Ταπέ, του Τμήματος Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Μέσω του ερωτηματολογίου αυτού, επιχειρείται η διερεύνηση της εξάπλωσης του μηνύματος του Black Lives Matter στον ελληνικό χώρο, αλλά και η στάση του κοινού απέναντι σε αυτό.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται μόνο από ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής, έτσι ώστε να απαιτείται ελάχιστος χρόνος συμπλήρωσης και όλοι οι συμμετέχοντες διατηρούν την ανωνυμία τους.

Ευχαριστούμε εκ των προτέρων για την συνεργασία.

ΕΡΩΤΗΣΗ 1^η

Φύλο:

- a. Γυναίκα
- b. Άντρας
- c. Άλλο
- d. Προτιμώ να μην πω

ΕΡΩΤΗΣΗ 2^η

Ηλικία:

- a. 18-25
- b. 26-35
- c. 36-45
- d. 46+

ΕΡΩΤΗΣΗ 3^η

Έχετε πτυχίο;

- a. Ναι
- b. Όχι

ΕΡΩΤΗΣΗ 4^η

Είστε ενήμεροι για τις φυλετικές διακρίσεις σε βάρος των Αφροαμερικανών σε χώρες Βόρειας ή Νότιας Αμερικής;

- a. Ναι
- b. Όχι

ΕΡΩΤΗΣΗ 5^η

Έχετε ακούσει για κάποιο περιστατικό αστυνομικής βίας σε βάρος ατόμου Αφροαμερικανικής καταγωγής στην Αμερική την τελευταία δεκαετία; (2011-2021)

1	2	3	4
Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ

ΕΡΩΤΗΣΗ 6^η

Γνωρίζετε την ύπαρξη του κινήματος Black Lives Matter;

- a. Ναι
- b. Όχι

ΕΡΩΤΗΣΗ 7^η

Γνωρίζετε για τη δράση του κινήματος Black lives Matter στην Αμερική την τελευταία δεκαετία (2011-2021);

1	2	3	4
Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ

ΕΡΩΤΗΣΗ 8^η

Από ποιο μέσο έχετε λάβει ενημέρωση γι' αυτό; Μπορείτε να κυκλώσετε παραπάνω από μια επιλογή.

- a. Εφημερίδα
- b. Ραδιόφωνο
- c. Τηλεόραση
- d. Ιστοσελίδες Ενημέρωσης
- e. Youtube
- f. Facebook
- g. Instagram
- h. Twitter
- i. Άλλο μέσο: _____

ΕΡΩΤΗΣΗ 9^η

Σας ακούγεται οικείο κάποιο από το παρακάτω όνομα; Μπορείτε να κυκλώσετε παραπάνω από μία επιλογή.

- a. Alicia Garza
- b. Michael Brown
- c. Patrisse Cullors
- d. Martin Luther King
- e. George Floyd
- f. Opal Tometi
- g. Eric Garner
- h. Ava DuVerney
- i. Adam Toledo
- j. Oprah Winfrey
- k. Victoria Salazar

ΕΡΩΤΗΣΗ 10^Η

Έχετε παρακολουθήσει στην πλατφόρμα του Netflix την σειρά When they see us?

- a. Ναι
- b. Όχι

ΕΡΩΤΗΣΗ 11^Η

Σας έδωσε το έναυσμα να αναζητήσετε περισσότερες πληροφορίες για το ζήτημα που πρεσβεύει;

- a. Ναι
- b. Όχι
- c. Δεν το έχω παρακολουθήσει

ΕΡΩΤΗΣΗ 12^Η

Έχετε παρακολουθήσει στην πλατφόρμα του Netflix το ντοκιμαντέρ 13th ?

- c. Ναι
- d. Όχι

ΕΡΩΤΗΣΗ 13^Η

Σας έδωσε το έναυσμα να αναζητήσετε περισσότερες πληροφορίες για το ζήτημα που πρεσβεύει;

- a. Ναι
- b. Όχι
- c. Δεν το έχω παρακολουθήσει

ΠΙΝΑΚΑΣ EXCEL:

	A	B	C	D	E
1	Χρονική σήμανση	Φύλο:	Ηλικία:	Έχετε πτυχίο πανεπιστημ	Είστε ενήμεροι για
632	4/25/2021 18:23:19	Γυναίκα	26-35	Ναι	Ναι
633	4/25/2021 18:41:46	Άντρας	46+	Όχι	Ναι
634	4/25/2021 20:54:41	Γυναίκα	18-25	Ναι	Ναι
635	4/25/2021 20:54:44	Γυναίκα	18-25	Ναι	Ναι
636	4/25/2021 22:32:23	Γυναίκα	18-25	Όχι	Ναι
637	4/25/2021 22:32:32				
638	4/26/2021 1:27:09	Γυναίκα	36-45	Όχι	Όχι
639	4/26/2021 13:27:09	Γυναίκα	18-25	Ναι	Ναι
640	4/26/2021 17:03:47	Γυναίκα	46+	Ναι	Ναι
641	4/26/2021 17:17:37	Γυναίκα	18-25	Ναι	Ναι
642	4/26/2021 17:33:58	Γυναίκα	18-25	Όχι	Ναι
643	4/26/2021 20:57:45	Γυναίκα	18-25	Ναι	Ναι
644	4/26/2021 21:56:29	Γυναίκα	26-35	Ναι	Ναι
645	4/27/2021 2:35:33	Άντρας	26-35	Ναι	Ναι
646	4/27/2021 3:33:49	Άντρας	36-45	Ναι	Ναι
647	4/27/2021 8:50:16	Γυναίκα	18-25	Όχι	Ναι
648	4/28/2021 22:40:19	Γυναίκα	18-25	Όχι	Ναι
649	4/29/2021 9:07:43	Γυναίκα	26-35	Όχι	Ναι
650	4/29/2021 23:14:47	Άντρας	36-45	Ναι	Ναι
651	5/1/2021 21:39:37	Γυναίκα	26-35	Ναι	Ναι
652	5/17/2021 10:39:47	Άντρας	26-35	Ναι	Ναι
653	5/17/2021 10:40:30	Άντρας	18-25	Όχι	Ναι
654	5/17/2021 10:41:05	Γυναίκα	18-25	Όχι	Ναι
655					
656					

Εικόνα 7 Δείγμα Πίνακα Excel

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ:

Η έρευνα επιχειρεί να απαντήσει στα ακόλουθα ερωτήματα:

A) Κατά πόσο συναντάται το ζήτημα των φυλετικών διακρίσεων και στην Ελλάδα και κατά πόσο θα ήταν χρήσιμο ένα παρόμοιο κίνημα ή δράση σαν το Black Lives Matter και στην χώρα μας για τη την διασφάλιση των δικαιωμάτων των συμπολιτών μας που ανήκουν στην μαύρη κοινότητα.

Β) Ενισχύουν ή όχι τα social media την ρατσιστική συμπεριφορά;

Ο οδηγός της συνέντευξης αποτελείται από τους ακόλουθους άξονες, οι οποίοι περιλαμβάνουν προκαθορισμένες ερωτήσεις, αλλά και ανοιχτές και σκιαγραφούν τους ερευνητικούς μας άξονες:

Πρώτος άξονας: Ο ρατσισμός στην παιδική και στην ενήλικη ζωή

Δεύτερος άξονας: Χρυσή Αυγή και αστυνομία

Τρίτος άξονας: Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και εξάπλωση ρατσισμού

Τέταρτος άξονας: Η ανάγκη δημιουργία κινήματος υπεράσπισης των δικαιωμάτων της μαύρης κοινότητας στην Ελλάδα

ΦΟΡΜΑ ΣΥΝΕΝΑΙΣΗΣ:

Θα σας παρακαλούσα να αφιερώσετε χρόνο να διαβάσετε προσεκτικά το έντυπο συναίνεσης και να μην διστάσετε να επικοινωνήσετε μαζί μου για επιπλέον διευκρινήσεις.

Το όνομά μου είναι Ιωάννα Ταπέ και καλείστε να συμμετέχετε σε μία έρευνα που διεξάγεται από μένα, στα πλαίσια της πτυχιακής μου εργασίας με θέμα: «Ο ρόλος της ψηφιακής επικοινωνίας στην φυλετική δικαιοσύνη: Black Lives Matter», υπό την εποπτεία του κ. Δημήτρη Γκούσκο.

Όλες οι απαντήσεις που θα δοθούν θα διαχειριστούν με απόλυτη εχεμύθεια και διατηρηθεί πλήρης ανωνυμία. Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης μπορείτε να απαντήσετε στο βαθμό που επιθυμείτε κι έως καθόλου, αν σας φέρνουν σε άβολη/ αμήχανη θέση, οι ερωτήσεις.

Υπογράψτε τη φόρμα:

Συμφωνώ

Διαφωνώ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ:

Πρώτος Συνεντευξιζόμενος:

Σ: Πόσο χρονών είσαι και με τι ασχολείσαι;

Κ: Είμαι 27 χρονών και ασχολούμαι ερασιτεχνικά με το ποδόσφαιρο.

Σ: Από που είναι η καταγωγή σου;

Κ: Η καταγωγή μου είναι από την Τανζανία, είναι στην Ανατολική Αφρική, αλλά είμαι γεννημένος στην Αθήνα.

Σ: Έχεις πάει ποτέ στην Τανζανία;

Κ: Έχω πάει μία φορά στη ζωή μου το 2003 κι έχει περάσει πολύς καιρός, αλλά παρεμπιπτόντως θυμάμαι αρκετά πράγματα.

Σ: Πώς σου φάνηκε η Τανζανία;

Κ: Ήταν ωραία. Έπαθα ένα πολιτισμικό σοκ, επειδή ήταν η πρώτη φορά που φεύγω από την Ευρώπη και πάω στη χώρα μου, τότε σα μικρό παιδί, αλλά μετά συνήθισα και μου άρεσαν αρκετά πράγματα είναι η αλήθεια, όπως η κουλτούρα, το φαγητό και οι άνθρωποι κυρίως, ήταν πολύ ευπρόσδεκτοι και ανοιχτοί σε εμένα και την οικογένεια μου.

Σ: Ένωσες ότι έτσι όπως είδες την Τανζανία θα ανήκεις περισσότερο εκεί παρά στην Ελλάδα;

Κ: Όχι δε θα το έλεγα και τόσο, επειδή οι ντόπιοι με φώναζαν «νιγκιρίκι» στα Σουαχίλι, «Έλληνας» στα ελληνικά. Ήμουν και μικρό παιδί τότε οπότε δεν καταλάβαινα και πάρα πολύ αυτήν την αντίθεση. Θα έλεγα πιο πολύ πως τότε ένιωθα και ήμουν Έλληνας λόγω των φίλων μου, λόγω ότι πήγαινα και σε ελληνικό σχολείο, η μητέρα μου μαγείρευε ελληνικά φαγητά τις περισσότερες φορές, στο σπίτι τις περισσότερες φορές εγώ μιλάγα ελληνικά, όπως και η μητέρα μου.

Σ: Άρα στην Ελλάδα, στα παιδικά σου χρόνια, δεν είχες βιώσει κάποια ρατσιστική συμπεριφορά από τα άλλα παιδιά;

Κ: Κοίταξε δε θα το έλεγα ρατσισμό, θα το έλεγα προκατάληψη. Τότε οι Έλληνες δεν είχαν συνηθίσει τους ξένους και κυρίως τον «μαύρο». Τότε ήταν η αρχή που άρχιζαν και τα

παιδιά και οι γονείς να συνηθίζουν το κάτι διαφορετικό. Σα μικρός τότε δεν καταλάβαινα και πολλά πράγματα, για περί ρατσισμού, αλλά θα έλεγα ότι μερικές φορές υπήρχανε στιγμές που ξέρεις, δεν σε καλούσαν στο πάρτι κι ερχόταν το παιδί την επόμενη μέρα και έλεγε ένα άλλο παιδί : «Γιατί δεν ήσουν στο πάρτι του τάδε; Ήσουν άρρωστος;». Κι επειδή είσαι μικρό και αθώο παιδί, δεν καταλαβαίνεις ότι αυτό είναι ρατσισμός. Ή όταν παίζαμε καμία φορά στην πλατεία ή ακόμη και στο σχολείο και δε σε διάλεγαν να παίζεις κρυφτοκυνηγητό ή δε ξέρω ποια άλλη αθλητική δραστηριότητα, πάλι δεν το καταλάβαινες πως ήταν ρατσισμός. Όταν μεγαλώνεις και σου μένουν αυτά τα πράγματα στο κεφάλι σου, λες ότι ίσως τότε αυτοί να ήταν όντως ρατσισμός. Αλλά βέβαια δε θα το έλεγα ρατσισμό, θα το έλεγα προκατάληψη, να το πω φοβία στο διαφορετικό; Κάπως έτσι. Ελπίζω να καταλαβαίνεις πως το εννοώ.

Σ: Μεγαλώνοντας, στην ενήλική σου ζωή, υπήρχε κάποιο περιστατικό ρατσιστικής συμπεριφοράς που θυμάσαι χαρακτηριστικά;

Κ: Ναι σαφέστατα και αν θυμάμαι καλά ήταν όταν ήμουν 15 ή 16 χρονών, περίπου κάπου εκεί και ήταν δυστυχώς κατά την διάρκεια του ραμαζάνι. Όταν φεύγαμε από το σπίτι που είχαμε φάει για τη νηστεία, ήμασταν στον δρόμο και καθώς περπατάγαμε με τα παιδιά, φανταστείτε ότι κι αυτοί ήταν 15-16 χρονών, έρχονται κάποιοι αστυνομικοί και μας ζητάνε τα χαρτιά μας. Δυστυχώς εγώ και ένας άλλο φίλος δεν είχαμε τα χαρτιά. Φανταστείτε τώρα 15-16 χρονών παιδιά να πηγαίνουνε στο τμήμα, λες και είμαστε εγκληματίες και πίστευα ότι με τη δύναμη της γλώσσας, γιατί μιλάγαμε ελληνικά και καταλάβαιναν και οι ίδιοι ότι αυτοί αποκλείεται να είναι λαθρομετανάστες ή αυτοί που δεν έχουν χαρτιά τέλος πάντων, προσπαθούσαμε να τους εξηγήσουμε ότι, ξέρετε κάτι είμαστε 15-16 χρονών δε γίνεται να περπατάμε στο δρόμο με τα γνήσια χαρτιά γιατί σε περίπτωση που θα τα χάσουμε τα χαρτιά αυτά, θα υπάρξει πρόβλημα μετά και είναι πολύ χρονοβόρο μετά να ξανακάνεις πάλι κατάθεση και όλα τα σχετικά μετά που είναι όλο πολύ χρονοβόρο και δυστυχώς αυτό δεν το άκουσαν, έκαναν πως δε το κατάλαβαν και μας πήγαν φανταστείτε σε κλούβα μαζί με κάποια άλλα άτομα και μας πήγανε στην Πέτρου Ράλλη. Τι να πω, ήταν πραγματικά η στιγμή αυτή που νιώθεις ότι... ένιωθα πολύ άσχημα και με τον εαυτό μου και κυρίως για τους ανθρώπους που υποτίθεται είναι αστυνομικοί, αλλά θέλανε με το έτσι θέλω να σε κάνουν να νιώσεις άσχημα, γιατί υπήρχανε και σχόλια και ύβρις κατά την διάρκεια.. στον δρόμο τέλος πάντων, όταν πηγαίναμε στην Πέτρου Ράλλη. Ακούγαμε πολλά πράγματα και φανταστείτε ότι για ένα 15-16χρονο δεν είναι και ότι καλύτερο.

Σ: Άρα θεωρείς ότι τότε η αστυνομία σε αντιμετώπισε με ένα διαφορετικό τρόπο. Έχει υπάρξει κι άλλο περιστατικό αργότερα στη ζωή σου ή έχει χρειαστεί να απευθυνθείς εσύ ο ίδιος στην αστυνομία και να μη σε εξυπηρετήσουν όπως έπρεπε.

Κ: Σαφέστατα, υπήρξαν και άλλα περιστατικά γιατί τότε ήταν και σε έξαρση η Χρυσή Αυγή, οπότε και πολίτες και αστυνομικοί είχανε πάρει πολύ αέρα και θέλανε τέλος πάντων, να δείξουν ότι δεν ανήκεις εδώ, δεν είσαι από δω, σήκω φύγε, ή αν δε θες να φύγεις θα σου κάνουμε τη ζωή δύσκολη με οποιονδήποτε τρόπο. Θα μπορούσα να κάνω αμέτρητες καταγγελίες ρατσιστικής βίας, αλλά ξέραμε τότε, επειδή η Χρυσή Αυγή ήταν σε έξαρση, όπως είπα και πριν ότι δε θα είχε και κάποιο αποτέλεσμα αυτό, οπότε τις περισσότερες φορές δεν κάναμε τίποτα για αυτό.

Σ: Άρα τη διάρκεια που η Χρυσή Αυγή ήταν σε έξαρση φοβόσουν να κυκλοφορήσεις στους δρόμους;

Κ: Θα μπορούσα να είχα κάνει αμέτρητες καταγγελίες ρατσιστικής βίας, αλλά ξέραμε τότε επειδή η Χρυσή Αυγή ήταν σε έξαρση, όπως είπα και πριν, ότι δεν θα είχε και κάποιο αποτέλεσμα όλο αυτό, οπότε τις περισσότερες φορές δεν κάναμε. Υπήρχε όμως φόβος και ήταν από τις μέρες...τέλος πάντων, την περίοδο που και να ήθελες να βγεις δε μπορούσες να βγεις ή και όταν έβγαινες έπρεπε να είσαι τουλάχιστον με τρία-τέσσερα άτομα να νιώθεις και εσύ ασφαλής. Γιατί δεν ήταν και μόνο η έξαρση της Χρυσής Αυγής, ήταν και η συμπεριφορά του κόσμου τότε πολύ εχθρική θα έλεγα, στα λεωφορεία πχ, ανά πάσα στιγμή όπου και να πήγαινες μπορούσες να αντιμετωπίσεις ρατσισμό. Μπορεί να καθόσουν στην στάση και να ερχόταν μια ηλικιωμένη ή ένας ηλικιωμένος και να σου λέγε αυτό ή το άλλο ή να πήγαινες σουπερμάρκετ και πάλι τα ίδια, ή να πήγαινες στο περίπτερο ή στο φούρνο. Γενικά ήταν μία δύσκολη περίοδος.

Σ: Είχες δεχτεί ποτέ απειλές σωματικής βίας;

Κ: Όχι σωματική βία ποτέ, πάντα ήταν λεκτική βία.

Σ: Στην Ελλάδα είχες φίλους που ήταν και αυτοί Αφροέλληνες;

Κ: Ναι. Έχω μία παρέα έξι-επτά ατόμων, οι οποίοι όλοι τους είναι Αφροέλληνες, γεννημένοι στην Ελλάδα ή ήρθανε πολύ μικροί στην Ελλάδα, δύο-τριών χρονών και αισθάνονται και αυτοί Έλληνες.

Σ: Όταν έβγαινες τότε έξω με την παρέα σου ένιωθες ότι οι γύρω σε κοιτάνε περίεργα ή γενικά κάτι περίεργο στο βλέμμα τους;

Κ: Μμ...Ναι μπορεί. Πιστεύω όμως ότι μας κοιτάγανε περίεργα επειδή μιλάγαμε ελληνικά. Τους ήτανε πολύ περίεργο που ήτανε μαύρος, μία παρέα μαύρων και μιλάγε τόσο καλά ελληνικά. Αυτό πιστεύω λίγο τους ξίνιζε.

Σ: Σχετικά με αυτό που λέγαμε στην αρχή της συζήτησης, είναι δύσκολο για έναν αλλόθρησκο να ζει στην Ελλάδα;

Κ: Αν κατάλαβα καλά αλλόθρησκος εννοείς αυτόν που πιστεύει σε άλλη θρησκεία σωστά; Κοίταξε να δεις δε θα έλεγα ότι είναι δύσκολο απλά θα πρέπει να υπάρχει ένας σεβασμός προς τις άλλες θρησκείες. Κάτι τέτοιο στην Ελλάδα πιστεύω είναι δύσκολο ακόμα, γιατί υπάρχει η προκατάληψη ότι ο μουσουλμάνος για παράδειγμα είναι τζιχατιστής.

Σ: Όλα αυτά που συμβαίνουν στην Αμερική πως νιώθεις όταν τα βλέπεις; Παρατηρείς και κάποιες ομοιότητες με εδώ;

Κ: Νιώθω ένα θυμό, νιώθω μια αγανάκτηση, λέω τώρα ότι οκ αν αυτά γίνονται στην Αμερική, μπορούν και ανά πάσα ώρα και στιγμή να γίνουν παντού στον κόσμο, αλλά μη ξεχνάμε ότι η Αμερική έχει μεγαλύτερο πληθυσμό και άλλη κουλτούρα.

Σ: Είδαμε και φέτος ότι έγιναν πολλά περιστατικά το ένα μετά το άλλο στην Αμερική

Κ: Δεν τα παρακολούθησα όλα, αλλά έγιναν φρικτά πράγματα που συγκλόνισαν όλο τον κόσμο και συγκλόνισαν και την σταθερότητα που υποτίθεται ότι υπήρχε στην Αμερική με τον τότε πρόεδρο

Σ: Πιστεύεις ότι στην Ελλάδα υπάρχει ανάγκη για ένα παρόμοιο κίνημα σαν το Black Lives Matter;

Κ: Ναι πιστεύω πως θα ήταν σημαντικό να υπήρχε ένα τέτοιο κίνημα, για να καταλάβουν και οι Έλληνες πολίτες πως δεν είμαστε εξωγήινοι, είμαστε και εμείς άνθρωποι, έχουμε τα ίδια δικαιώματα. Εφόσον ζούμε στην Ελλάδα και μιλάμε άπταιστα ελληνικά η μεταχείριση θα πρέπει να είναι ίση. Όταν ζεις σαν Έλληνας, τρως σαν Έλληνας, μιλάς σαν Έλληνας, ακόμα και το σκεπτικό σου μερικές φορές είναι σαν του Έλληνα, δε μπορώ να καταλάβω γιατί να μην ένα τέτοιο κίνημα ώστε να δείχνουμε στην πολιτεία ότι ξέρετε κάτι, είμαστε και εμείς εδώ.

Σ: Είπες ότι τώρα βρίσκεσαι στο Λονδίνο. Φαντάζομαι ότι η ζωή εκεί πέρα είναι διαφορετική όσον αφορά αυτό το κομμάτι.

Κ: Πολύ διαφορετική. Γιατί είναι όπως ξέρεις μια πόλη που έχει πολλές εθνικότητες που ζουν μαζί και είναι ωραίο αυτό. Μου αρέσει να βλέπω διαφορετικό κόσμο, να μιλάνε διαφορετικές γλώσσες, να έχουν διαφορετικές συνήθειες. Στο κάτω κάτω άνθρωποι είμαστε όλοι με τα ίδια δικαιώματα ανεξαιρέτως χρώματος και θρησκείας.

Σ: Αναφορικά με τα social media, έχει υπάρξει περιστατικό κάποιος να σου έχει κάνει κάποιο αρνητικό σχολιασμό, κάποιος άγνωστος ίσως;

Κ: Δυστυχώς ναι και αρκετές φορές. Θα έλεγα ότι τώρα είναι ένα μείζον θέμα αυτό, καθώς πολλοί άνθρωποι στις μέρες μας μπαίνουν στα social media, φτιάχνουν ένα ψεύτικο προφίλ και βγάζουν το θυμό τους, την κακία τους. Και επειδή δυστυχώς αυτοί οι άνθρωποι ξέρουν ότι δε τιμωρούνται από τα social media και ότι δεν θα τους αναγνωρίσουν, γίνεται trend.

Σ: Υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο περιστατικό που θα ήθελες να μοιραστείς;

Κ: Δεν θα ήθελα να μοιραστώ το περιστατικό αυτό.

Σ: Πιστεύεις ότι αυτό γίνεται τα τελευταία χρόνια ή έχει ξεκινήσει από πιο παλιά;

Κ: Πιστεύω από πιο παλιά. Τότε όμως δε δίνανε τόση σημασία, αλλά τώρα στις μέρες μας αυτοί οι δύσμοιροι άνθρωποι τείνουν να αυξάνονται.

Σ: Σε ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σου.

Δεύτερος Συνεντευξιζόμενος:

Σ: Πες μου κάποια πράγματα για εσένα.

ΤΖ: Ονομάζομαι Τζ..... Κ..... είμαι 38, κατάγομαι από το Κονγκό, την Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, πρώην Ζαΐρ. Εγώ είμαι γεννημένος και μεγαλωμένος στην Ελλάδα. Ασχολούμαι με το θέατρο και την μουσική, είμαι τραγουδιστής, γράφω τραγούδια και για εμένα και για

τους άλλους, το άλμπουμ λέγεται Afro Greco, έχει 11 τραγούδια στα οποία αναλύεται η σχέση ανάμεσα στην Αφρική και την Ελλάδα, όπως την έχω εγώ μέσα μου, ένας Αφρικανός που έχει γεννηθεί στην Ελλάδα ή ένας Έλληνας με αφρικανικές ρίζες και αυτό είναι το κομμάτι που πραγματεύομαι στο άλμπουμ αυτό, με θέματα που έχουν να κάνουν με την αγάπη. Σε ότι έχει να κάνει με το θέατρο, είμαι τα τελευταία δεκατρία χρόνια στο κομμάτι αυτό, στην υποκριτική, αυτή τη στιγμή είμαι σε πρόβες για τον Ορέστη του Ευριπίδης σε σκηνοθεσία του Γιάννη Κακλέα και θα κάνουμε περιοδεία ξεκινώντας από την Επίδαυρο.

Σ: Έχει πάει ποτέ στην χώρα καταγωγής σου;

ΤΖ: Όχι δεν έχω πάει ποτέ αλλά θα πάω σύντομα.

Σ: Πως νιώθεις βλέποντας όλα αυτά που συμβαίνουν στην Αμερική;

ΤΖ: Αυτά που συμβαίνουν στην Αμερική, τώρα τελευταία, είναι αυτά που συνέβαιναν πάντα. Η Αμερική χωρίς να την έχω επισκεφθεί με τα όσα γεγονότα μαθαίνουμε ότι γίνονται εκεί, είναι μια χώρα με τεράστια contrast. Υπάρχουνε πενήντα πολιτείες, όπου δεν ισχύουν τα ίδια πράγματα παντού. Σε κάποιες υπάρχει ακόμα η θανατική ποινή, σε κάποιες άλλες έχει αποποινικοποιηθεί η μαριχουάνα, άρα μιλάμε για μια μεγάλη χώρα με πολλά contrast, με πολλές διαφορετικές νοοτροπίες, δεν υπάρχει ενιαία πολιτική, δεν υπάρχει ενιαία ψυχολογία, δεν υπάρχει ενιαία νοοτροπία. Αυτό που συμβαίνει τώρα είναι αυτό που συνέβαινε πάντα, απλά υπάρχει μεγαλύτερη δημοσιότητα σε όλα αυτά και μπορούμε εμείς και τα μαθαίνουμε. Επίσης υπάρχει μία τάση να ασχολείται πιο πολύ ο κόσμος με τα πολιτικά, δηλαδή όλα τα άλλα έχουν κάνει έναν κύκλο και το κομμάτι το ακτιβιστικό, το κοινωνικό, το πολιτικό απασχολεί και πιο νέους ανθρώπους ακόμα, γιατί η αδικία και η μη απόδοση δικαιοσύνης είναι κάτι που πλέον είναι εξόφθαλμο και είναι κάτι το οποίο παίρνει τη δημοσιότητα αυτή με το ίντερνετ, το Twitter όλα αυτά τα social media, που τα χρησιμοποιούν νέοι που είναι εμπλεκόμενοι σε αυτό είτε άμεσα είτε έμμεσα. Δεν μου είναι επομένως κάτι καινούριο όλο αυτό, πάντα θα εκπλήσσομαι σαφώς. Τώρα εκπλήσσομαι με το βάθος της ατιμωρησίας που υπάρχει και το βάθος της κανονικότητας που υπάρχει στην ουσία για όλα αυτά. Είμαι της άποψης ότι οι πραγματικές αλλαγές πρέπει να γίνονται στη βάση και όχι για λόγους εντυπωσιασμού, η αστυνομική βία για παράδειγμα είναι κάτι που υπάρχει με τον τρόπο αυτό τουλάχιστον 30-40 χρόνια και όμως παρατηρείται ότι ένας αστυνομικός δύσκολα χάνει τη δουλειά του. Το να χάσει τη δουλειά του πρακτικά σημαίνει ότι δουλεύει κάποιος στην Αθήνα και τον πάνε να δουλέψει στα Φάρσαλα και ότι θα πάει να δουλέψει εκεί και ίσως να είναι στην ίδια θέση ή έναν βαθμό πιο κάτω. Δε χάνει κανείς την δουλειά του, δεν υπάρχει άμεση τιμωρία, άρα δε ξέρω κατά πόσο μπορεί να υπάρξει πραγματική αλλαγή σε όλο αυτό, πέρα από την κατακραυγή του κόσμου που υπάρχει σήμερα, σε δέκα μέρες δε θα υπάρχει και ούτω καθεξής. Ένας φαύλος κύκλος.

Σ: Πιστεύεις ότι συναντώνται ομοιότητες Αμερικής και Ελλάδας;

ΤΖ: Ο τρόπος που η Ελλάδα μιμείται την Αμερική γίνεται πάντα πολύ άγαρμπα και πολύ άτσαλα και άκομψα και υπάρχουν σε σημεία κακέκτυπά συμπεριφορών. Προφανώς και δε βλέπω ομοιότητες γιατί είναι δύο διαφορετικές νοοτροπίες. Να σου επισημάνω ας πούμε ότι ένας αστυνομικός στην Αμερική για να σε σταματήσει και να σου κάνει αναγνώριση στοιχείων, σου έχει βγάλει το όπλο και σε σημαδεύει στον κρόταφο, στην Ελλάδα, ευτυχώς, δεν υπάρχει αυτό, σε κάθε περίπτωση το όπλο μπορεί να βγαίνει πιο μετά. Δεν υπάρχουν

ομοιότητες, μπορεί να υπάρχουν κακέκτυπα, αλλά η μία ομοιότητα που μπορώ εγώ να βρω είναι ότι και οι δύο χώρες με τον τρόπο τους παλεύουν, προσπαθούν να αντιμετωπίσουν τα πράγματα με τον τρόπο που έχουν μάθει, με την εκάστοτε παράδοση που έχουν. Έχουν και οι δύο χώρες έναν κοινό στον συντηρητισμό, με τον οποίο αντιμετωπίζουν τα πράγματα, αλλά η αστυνομική σε καμία περίπτωση δεν είναι η ίδια. Εδώ το κομμάτι της καταστολής είναι ηπιότερο, το βλέπεις ίσως σε πορείες, όπου εκεί πρέπει να αποτρέψουν άλλα πράγματα να συμβούν για αυτό και υπάρχει ισχυρή παρουσία αστυνομίας, είναι το κομμάτι που έχουμε της ασφάλειας που σε κάποια σημεία επιβάλλεται, υπάρχει βέβαια και το κομμάτι της κατάχρησης, αλλά δεν συναντάμε μεγάλη ομοιότητα.

Σ: Σου έχει τύχει ποτέ να λάβεις διαφορετική μεταχείριση από την αστυνομία ή να απευθυνθείς για κάποιο λόγο και να μη σε εξυπηρετήσουν με τον πρόπονα τρόπο;

ΤΖ: Έχει συμβεί αυτό, αλλά επειδή στο κομμάτι αυτό δεν είναι τόσο επιθετικοί ή δεν είναι καθόλου επιθετικοί με κάποιον ο οποίος μιλάει ελληνικά, δεν έχει συμβεί κάτι το τραγικό. Έχει συμβεί παλαιότερα, μου έχει τύχει να πάω και αυτόφωρο, αλλά οκ. Σε γενικές γραμμές δεν έχει συμβεί κάτι, υπήρχε αυτή η μαγκιά που είχανε πάντα, αλλά ξέρεις είναι όπως αντιμετωπίζεις τους σκύλους που φοβάσαι ότι μυρίζουν τον φόβο και μετά σου επιτίθενται, έτσι πρέπει να υπάρχει μια κανονικότητα, ούτε κάτι πολύ υπερβολικό, ούτε κάτι νωχελικό, ώστε να παρεξηγηθούν τα πράγματα. Είναι απλά ένα κομμάτι συνεργασίας.

Σ: Υπάρχει κάποιο περιστατικό που θα ήθελες να μοιραστείς;

ΤΖ: Πήγαινα ακόμα σχολείο, δηλαδή περίπου είκοσι χρόνια πριν, για να το οριοθετήσουμε κάπως. Γυρνούσα στο σπίτι και περνούσα από ένα πάρκο, συναντάω μια φίλη μου και λέμε ρε παιδί μου να κάτσουμε σε ένα παγκάκι να μιλήσουμε. Την ώρα που πάμε να κάτσουμε, έρχονται κάποιοι αστυνομικοί και μας ζητάνε τα στοιχεία μας. Ρωτάω για ποιον λόγο μας ζητάνε τα στοιχεία μας. Παρένθεση: είμασταν σε ένα πάρκο γεμάτο παγκάκια και καθόταν κόσμος, υπήρχε νομίζω μόνο ένα παγκάκι σε αυτό και πήγαίναμε να κάτσουμε σε αυτό. Ρωτάω λοιπόν «Γιατί θέλετε τα χαρτιά μας, κάναμε κάτι;», λέει «όχι», απλά θέλουμε τα χαρτιά σας. Βγάζει η κοπέλα την ταυτότητα της, βγάζω και εγώ τα στοιχεία μου που είχα διαβατήρια, άδειες παραμονής προσωρινές, ένα ολόκληρο χαρτομάνι και τους τα δίνουμε. Μας κάνουνε σωματικό έλεγχο στη Βασιλής Σοφίας και πριν το καταλάβω εγώ, την ώρα που μου κάνανε τον έλεγχο, μου περνάνε χειροπέδες. Μου περνάνε χειροπέδες για αντίσταση κατά της αρχής. Ότι δηλαδή μου ζητήσανε τα χαρτιά μου και εγώ αρνήθηκα να τα δείξω. Κατά την διάρκεια, όταν περιμέναμε το περιπολικό, ήρθαν μου μιλούσαν, μου κάνανε αυτές τις ηλίθιες ερωτήσεις. Συνειδητοποιώντας ότι μιλάω πολύ καλά ελληνικά, καταλάβανε ότι δεν είχαν να κάνουν με κάποιον άλλον. Είχαν να κάνουν με κάποιον που ήταν εδώ στην Ελλάδα, μαθητής, σπουδαστής. Πέρασα αυτόφωρο και μετά από κάποιες ώρες ήρθε η μητέρα μου και με έβγαλε.

Σ: Την περίοδο που η Χρυσή Αυγή ήταν σε έξαρση, υπήρχε φόβος να κυκλοφορήσεις, σου έχει συμβεί κάποιο περιστατικό;

ΤΖ: Την περίοδο της Χρυσής Αυγής, την παράνοια και τον παραλογισμό και την φάση αυτή, την έζησαν όσοι ζούσαν σε περιοχές από το Πεδίο του Άρεως και κάτω, το κέντρο είχε δηλαδή αυτή τη φάση που δεν ήξερες τι μπορεί να σου συμβεί για παράδειγμα όταν είχε πεθάνει ένας τύπος για μία κάμερα στην 3^η Σεπτεμβρίου. Προσωπικά εμένα δε μου είχε

συμβεί κάτι. Εκείνη την περίοδο ήμουν και λίγο πιο γνωστός, σε ότι έχει να κάνει με τη δουλειά μου, οπότε δεν ήμουν στην ανωνυμία και υπήρχε μία, όχι προστασία, απλώς κινούμουν σε μέρη πολύ συγκεκριμένα. Απλά ήταν μια κανονικότητα αυτή που ζούσαμε. Όταν εκλεγείκανε, υπήρχαν άνθρωποι στους δρόμους και όλα αυτά τα σκηνικά που βλέπαμε στις αγορές, αλλά γενικά εγώ δεν αντιμετώπισα κάτι.

Σ: Έχεις βιώσει ρατσιστική συμπεριφορά στο χώρο της τέχνης;

ΤΖ: Στην τέχνη ισχύει το ακριβώς αντίθετο. Ο ρατσισμός μπορεί να εντοπιστεί σε πράγματα που έχεις θέσει ότι πρέπει να υπάρχουν, σε στερεότυπα, ότι οι μαύροι δηλαδή παίζουν πολύ καλό μπάσκετ, πηδάνε πάρα πολύ ψηλά, έχουν φωνάρα, αυτά είναι τα στερεότυπα τα οποία αντιμετωπίζουμε. Η αλήθεια είναι ότι η σκηνή, ο χώρος της σκηνής, τα μεγεθύνει όλα αυτά και την ίδια στιγμή τα κρύβει, γιατί στη σκηνή, όταν ανεβαίνουν όλοι λάμπουν, στη σκηνή είναι όλοι ίσοι, οπότε δε τίθεται θέμα ισότητας. Δε θα ήθελα να μπω σε διαδικασία και σε συζήτηση για το αν παίρνουμε πρώτους ρόλους ή τρίτους, αυτό είναι μια μεγάλη κουβέντα, αλλά ο χώρος της τέχνης έχει άλλο πράγμα. Εντάξει, δεν έχω πάρει χορηγίες από μεγαλοεθνικές εταιρίες, δεν κινούμαι και σε αυτό το χώρο, είμαι παραγωγός του εαυτού μου. Δεν υπάρχει κάποιος ρατσισμός, όλα είναι σε μία άλφα θέση.

Σ: Πιστεύεις ότι η έξαρση της χρήσης των social media και η ανωνυμία προσφέρουν ευνοούν τον ρατσισμό;

ΤΖ: Κοίταξε, τα social media έχουν ένα πράγμα, είναι σαν αυτό που είχαμε είκοσι χρόνια πριν, που θα έβγαινες στην τηλεόραση να πεις κάτι καλό ή κάτι κακό και θα σε άκουγε κάποιος και θα έλεγε τι ωραίος είναι αυτός ή τι μαλάκας είναι αυτός. Τα social media έχουνε φέρει αυτό, ότι πλέον είναι κάπου γραμμένη όλη αυτή η αντίδραση και σαφώς η ανωνυμία προωθεί τα πάντα. Προωθεί θετικά πράγματα, προωθεί φυσικά και αρνητικά πράγματα, εννοείται όταν κάποιος δε κινδυνεύει να τιμωρηθεί για κάτι που θα πει μπορεί να πει ότι θέλει. Δε ξέρω κατά πόσο θα μπορούσε να λειτουργήσει με τον ίδιο τρόπο αν τα ονόματα όλων ήταν φάτσα φόρα, γιατί μπορεί να έλεγες κάτι το οποίο θα ήταν αντι-δημοφιλές και να ξέρανε ποιος είσαι και αύριο μεθαύριο να σε τσακώνανε, να είχες κακές συνέπειες. Σε κάθε περίπτωση πρέπει πάντα να υπάρχει μια χρυσή τομή, γιατί είναι θεμιτό να υπάρχουν απόψεις και καλές και κακές. Δε θεωρώ ότι προωθεί μόνο τον ρατσισμό, προωθεί τα πάντα από το πιο θετικό στο πιο αρνητικό.

Σ: Να σε ρωτήσω κάτι τελευταίο. Πιστεύεις υπάρχει η ανάγκη για ένα παρόμοιο κίνημα, όπως το Black Lives Matter, εδώ στην Ελλάδα;

ΤΖ: Σου είπα και πριν ότι στην Ελλάδα υπάρχει μια κακώς εννοούμενη αντιγραφή, ένα κακέκτυπο σε κάποια πράγματα που έχουν να κάνουν με την Αμερική. Το Black Lives Matter, η ρίζα του, έχει να κάνει με δολοφονίες μαύρων που έχουν καταγραφεί ιστορικά, από τους πιο άγνωστους έως τους πιο γνωστούς στην Αμερική. Αυτό είναι ένα πράγμα που έχει ιστορική βάση. Έχουν πεθάνει άνθρωποι καθημερινοί, έχουν πεθάνει ηγέτες κομμάτων θρησκευτικών, πολιτικών, κινημάτων, έχει πεθάνει ο Μάρτιν Λούθερ Κίνγκ, έχει πεθάνει ο Μάλκομ Χ. Έχουν πεθάνει πολλοί άνθρωποι και το Black Lives Matter, όπως και οι Μαύροι Πάνθηρες είναι μια φυσική συνέχεια των πραγμάτων. Η αιτία ήταν η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σε πρώτη φάση, των μαύρων Αμερικανών και όλα αυτά οδήγησαν στο να δημιουργηθούν κάποια κινήματα για να συνειδητοποιήσει ο μαύρος

άνθρωπος που βρίσκεται και τι έπρεπε να πετύχει και τι δικαιούται σαν άνθρωπος. Αυτό αν θα μπορούσε να γίνει στην Ελλάδα, θα έπρεπε να γίνει με μια τελείως διαφορετική μορφή γιατί δεν υπάρχει αυτή η αιτία. Θα έπρεπε να συμβεί αυθεντικά, ένα άλλο πράγμα απ' ότι το Black Lives Matter. Θα μπορούσε κάποιος κάλλιστα να πει «Γιατί Black Lives Matter? All Lives Matter». Απειλούνται εδώ οι μαύροι, που υπάρχει ρατσισμός; Και μετά γίνεται μια τέτοιου είδους άχαρη κουβέντα. Σαφώς και υπάρχει ρατσισμός, σαφώς και υπάρχουν δύσκολες καταστάσεις, αλλά δεν είναι αντίστοιχο με αυτό που υπάρχει στην Αμερική. Αν θα μπορούσε να υπάρξει κάτι, θα έπρεπε να υπάρξει ένα πράγμα το οποίο να βοηθήσει του Αφρικανούς που έχουν γεννηθεί να εδώ, να καταλάβουν από που προέρχονται, ποιες είναι οι ρίζες τους, να διεκδικήσουν την ταυτότητα τους, όποια θέλουν να είναι αυτή και να καταλάβουν ποιοι είναι που πάνε.

Σ: Ευχαριστώ για το χρόνο σου.

Τρίτος συνεντευξιαζόμενος:

Σ: Πόσο χρονών είσαι και από που κατάγεσαι;

Μ: Είμαι 21 και κατάγομαι από την Γκάνα, ο μπαμπάς μου είναι από την Γκάνα και η μαμά μου από την Ελλάδα. Εγώ έχω γεννηθεί και έχω μεγαλώσει στην Ελλάδα.

Σ: Μίλησε μου λίγο για την οικογένεια σου.

Μ: Ο μπαμπάς μου ήταν οικονομικός μετανάστης, ήρθε στην Ελλάδα και γνώρισε την μητέρα μου. Μετά από λίγο γεννήθηκα εγώ, αλλά έχουν χωρίσει, οπότε τώρα μένω με την μαμά.

Σ: Σου έχουν μιλήσει ποτέ οι γονείς σου για το πως τους αντιμετώπισαν στην Ελλάδα ή θυμάσαι εσύ κάτι από τα παιδικά σου χρόνια;

Μ: Από μικρή γνώριζα ότι οι γονείς μου είχαν δυσκολίες με τη δουλειά τους. Δε γνώριζα βέβαια ακριβώς τι, αργότερα μου είπαν ότι είχε να κάνει με την εκμετάλλευση. Ας πούμε ότι δεν τους κολλούσαν ένσημα, τέτοια πράγματα, αλλά μικρή δε μου έλεγαν κάτι συγκεκριμένο, απλά τους άκουγα που μπορεί να μαλώνανε. Μπορεί δηλαδή να μαλώνανε οι γονείς μου γιατί όλο αυτό προκαλούσε ένταση και δε τα πήγαιναν καλά με τη δουλειά τους. Μέσα από αυτές τις συζητήσεις καταλάβαινα ότι η αντιμετώπιση από την εκάστοτε δουλειά τους δεν ήταν και η καλύτερη.

Σ: Σε ποια περιοχή της Αθήνας μεγάλωσες; Κι αργότερα όταν εσύ πήγες σχολείο βίωσες κάποιου είδους ρατσιστική συμπεριφορά;

Μ: Μικρή μέναμε στο Μεταξουργείο και στα επτά μετακομίσαμε με τη μαμά στο Παλαιό Φάληρο. Στο Μεταξουργείο επειδή ήμουν σε ένα σχολείο που τα παιδιά ήταν από διαφορετικές εθνότητες, δε μπορώ να πω πως υπήρξε κάποια ρατσιστική συμπεριφορά. Στο Παλαιό Φάληρο, επειδή ήμουν το μόνο παιδί με αφρικανική καταγωγή, και πάλι δεν μπορώ να πω ότι δέχτηκα ρατσισμό, απλά είναι αυτό που γνωρίζεις κάποιον που είναι διαφορετικό, αλλά τα παιδιά με συμπάθησαν. Μπορεί να υπήρξαν κάποια πειράγματα, από

αγόρια κυρίως, στο δημοτικό, αλλά μόνο αυτό. Τώρα στο γυμνάσιο και στο λύκειο, δε μπορώ να πω ότι δέχτηκα άμεσα τον ρατσισμό, νομίζω ότι και σε αυτό έπαιξε ρόλο ότι ήμουνα κορίτσι και δεν ήμουν αγόρι, αλλά πολλές φορές, μέσα στην τάξη, λέγανε συνήθως ανέκδοτα με ρατσιστικό και προσβλητικό περιεχόμενο, ενώ γνώριζαν ότι ήμουνα εκεί στην τάξη μέσα. Ρατσιστική συμπεριφορά θεωρώ ότι βίωσα στο φροντιστήριο, όταν ήμουν φοιτήτρια. Ήταν φροντιστήριο αγγλικών και ήμασταν δέκα άτομα στην τάξη και η καθηγήτρια είχε πει κάποια πολύ προσβλητικά πράγματα για τη φυλή μου, ενώ γνώριζε πάλι ότι ήμουνα στην τάξη, κι αυτό θεωρώ ότι μπορεί και να ενθάρρυνε τα παιδιά να με προσβάλλουνε, πίσω από την πλάτη μου, όχι με άμεσο τρόπο.

Σ: Έχεις δεχθεί ποτέ κάποιο περίεργο βλέμμα στο δρόμο ή σε έχει προσβάλει ποτέ κάποιος περαστικός;

Μ: Σίγουρα και τα δύο που είπες.

Σ: Υπάρχει κάποιο άλλο περιστατικό που θα ήθελες να μοιραστεί;

Μ: Ναι στα μέσα μετακίνησης. Ξέρεις υπήρχε μια κυρία που καθόταν δίπλα μου και άρχισε να μιλά δυνατά για τους ξένους, ότι φεύγουν οι Έλληνες και έρχονται αυτοί, ότι παίρνουν τις δουλειές, αλλά μπορούσες να καταλάβεις ότι ουσιαστικά όλο αυτό πήγαινε σε μένα. Αυτό μου έχει συμβεί και άλλες φορές, δεν έχει συμβεί μόνο μία φορά.

Σ: Όταν συμβαίνει κάτι τέτοιο στα μέσα, υπάρχουν ποτέ αντιδράσεις υποστήριξης για σένα;

Μ: Όχι ποτέ.

Σ: Δεδομένου ότι μεγάλωσες στο Φάληρο, όπου υπήρχε έντονη δραστηριότητα της Χρυσής Αυγής στην περιοχή, πως βίωσες εκείνο το διάστημα; Υπήρχε φόβος;

Μ: Όταν ήταν η Χρυσή Αυγή σε έξαρση, θυμάμαι είχε τύχει σε έναν φίλο μου στο Φάληρο που είναι από τη Νιγηρία, ένα περιστατικό. Μου έχει διηγηθεί κάτι που είχε συμβεί σε εκείνον. Τον κυνήγησαν το βράδυ και κρατούσαν ένα μαχαίρι. Εκείνος ξεκίνησε να τρέχει ευτυχώς ήταν κοντά στο σπίτι του και πρόλαβε να μπει, οπότε σίγουρα είχα τρομάξει από αυτό και υπήρχε φόβος.

Σ: Υπήρξαν ποτέ και προσβολές σεξουαλικού περιεχομένου; Αν θες απαντάς.

Μ: Ναι σεξιστικά σχόλια έχω δεχθεί, αλλά αυτό έχει να κάνει περισσότερο με το φύλο μου και όχι με το χρώμα, εγώ δηλαδή εκεί το απέδωσα.

Σ: Έχει χρειαστεί ποτέ να πας σε συνέντευξη δουλειάς και να σε αντιμετωπίσουν ρατσιστικά για φυλετικούς λόγους ή να έχεις απευθυνθεί στην αστυνομία και αυτή να μη σε έχει αντιμετωπίσει με τον κατάλληλο τρόπο;

Μ: Δε μου έχει συμβεί κάτι τέτοιο

Σ: Αναφορικά με το κίνημα Black Lives Matter, υπάρχει τακτική ενημέρωση από μέρους σου και πως νιώθεις για όλες αυτές τις δολοφονίες στην Αμερική;

Μ: Για όλο αυτό που συμβαίνει στην Αμερική νιώθω αγανάκτηση. Υπάρχει τεράστια αδικία, καταπατώνται τα δικαιώματα των Αφροαμερικάνων και νιώθω λύπη. Βέβαια τώρα που έχει

γίνει πιο έντονο όλο αυτό, χαίρομαι που υπάρχει όλη αυτή η ενημέρωση, που ο κόσμος μαθαίνει για το κίνημα και ότι συμβαίνει και το καταδικάζει όλο αυτό.

Σ: Θεωρείς από όλα όσα έχεις βιώσει εσύ ή έχεις δει να βιώνουν φίλοι σου και γνωστοί σου ότι μια ανάλογη δράση θα ήταν απαραίτητη στην Ελλάδα;

Μ: Ναι θεωρώ ότι είναι σημαντικό να γίνονται αυτές οι δράσεις και στην Ελλάδα, γιατί τίποτα δε θεωρείται δεδομένο. Δε θεωρείται δεδομένο ούτε εδώ ότι θα πρέπει να σέβασαι την διαφορετικότητα. Είναι σημαντικό επίσης να βγαίνουν άτομα που έχουν ζήσει τέτοιες εμπειρίες, κάποια ρατσιστική συμπεριφορά λόγω τις ιδιαιτερότητας του δέρματος τους, κι είναι καλό και για τους ίδιους να μοιράζονται αυτά τα βιώματα αλλά και για την κοινωνία για να ξέρει τι συμβαίνει εκεί έξω.

Σ: Όλη αυτή η εκτεταμένη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και η ανωνυμία του διαδικτύου θεωρείς ότι αυξάνουν τα περιστατικά ρατσισμού και εσύ η ίδια έχεις ποτέ δεχθεί ρατσισμό στους δικούς σου λογαριασμούς;

Μ: Ναι, νομίζω ότι αυτό το σύστημα αυξάνει τα περιστατικά ρατσισμού και τα σχόλια ρατσιστικού περιεχομένου. Εγώ στα κοινωνικά δίκτυα δεν έχω δεχθεί ποτέ τέτοια σχόλια.